Imperialisme og Antiimperialisme

Imperialisme og Antiimperialisme

Skrevet på vegne af
Centralkomitéen af
Danmarks Kommunistiske Ungdom

Redigeret af DKU's Redaktion

Udgivet og tryksat af DKU's Redaktion

©Danmarks Kommunistiske Ungdom 2026

1. oplag, Februar 2026

Alle rettigheder forbeholdes. Ingen del af denne tekst kan gengives uden skriftlig tilladelse fra udgiveren.

Kan kontaktes ved tryk@kommunistiskungdom.dk

Tryk: BOOKS FACTORY, Cukrowa 22, 71-004 Szczecin, Polen

ISBN: 978-87-977100-0-5

Indholdsfortegnelse

Introduktion ix
Imperialismen i dag 1
Lenins fempunktsdefinition på den moderne imperialisme 3
Antiimperialisme og arbejderklassens rolle i kampen 12
De to politiske linjer i arbejderbevægelsen 17
Modsigelser på verdensplan i kapitalismens epoke 24
Imperialisternes handelspolitik 31
Efterkrigstiden og keynesianismen 32
Krisen i 1970'erne og neoliberalismen 37
Krisen i dag - nymerkantilismen 43
Dansk imperialisme 49
Det historiske grundlag for dansk kapitalisme 50
Danmark som kolonimagt 52
Er Danmark et imperialistisk land? 55
1. Centralisering af produktion og kapital 56
2. Finanskapital 58
3. Kapitaleksport 60
4. Internationale Sammenslutninger 63
5. Opdeling af Verden 63
Socialdemokratiets lederskab af dansk kapitalisme 65
Socialdemokratiet besejrer DKP 68
Den danske model og Socialdemokratiet i dag 70
Kampen om et frit Palæstina, fra da til nu 77
Historisk overblik 78
Optakten til koloniseringen: Osmannisk

bureaukratkapitalisme 78
Det britiske mandatsystem og den zionistiske bevægelse 81
Katastrofen og oprettelsen af Israel 85
Imperialismens håndlangere i Israel og Palæstina i dag 87
Modstandskampen da og nu 91
Modstandskampen i det 20. århundrede 92
Modstandskampen i det 21. århundrede 98
Fra floden til havet, Palæstina vil blive frit 101
Konklusion 105
Epilog 107
Litteraturliste 115
Uddybende læsning 119
Slutnoter 121

Introduktion
Af Centralkomitéen af Danmarks Kommunistiske Ungdom (DKU)

"Hvis du kender fjenden og kender dig selv, behøver du ikke at frygte resultatet af hundrede slag. Hvis du kender dig selv, men ikke fjenden, vil du for hver sejr, du vinder, også lide et nederlag. Hvis du hverken kender fjenden eller dig selv, vil du bukke under i hvert eneste slag." - Sun Tzu[1]

Som antiimperialister er vi imod imperialismen, men hvad er imperialismen egentlig? Når folk blot kaster sig ind i kampen, uden at gøre sig tanker om hvad imperialismen er, kommer det typisk fra et velmenende sted. "*Det er da åbenlyst! Imperialismen er det, der sker i Palæstina, Ukraine og i Grønland!*" Det er måske delvist rigtigt, men hvad er imperialismen rent faktisk? Hvad er imperialismens natur? Og hvad er dens skjulte og mindre åbenlyse interne love? Hvad er dens økonomiske grundlag? Hvorledes har den udviklet sig til det verdenssystem, vi har i dag? Og vigtigst af alt, hvor skal man slå den, for at den knækker?

Hvis vi skal besejre imperialismen, er det første skridt at få en klar forståelse af den. Vi kan, så at sige, finde imperialismens svage og stærke punkter og dermed vide, hvordan vi skal kæmpe imod den. Det er derfor, vi har valgt at skrive denne håndbog. Ikke blot for at nørde over snørklede detaljer eller for at kunne lyde klogere, når vi taler, men fordi vi dybfølt mener, at en konkret, materialistisk og korrekt analyse af imperialismen er en forudsætning for kampen mod imperialismen. Blind handling, uanset hvor heltemodig, drastisk og radikal, kan aldrig vælte en

så kolossal og magtfuld fjende som det imperialistiske verdenssystem. Denne håndbog skal altså tjene som et udgangspunkt for en marxistisk forståelse af imperialismen, som kan hjælpe antiimperialister med at fæstne deres kamp i en solid teoretisk basis. En sådan håndbog vil aldrig kunne svare på alle spørgsmål, og den vil heller ikke kunne gå i den fulde dybde, som de få emner, den diskuterer, fortjener. Det er derfor særligt vigtigt at understrege, at dette er et startpunkt for en antiimperialist undersøgelse, og for en videre analyse.

Denne tekst består af fire artikler, skrevet af en gruppe kammerater fra DKU, som i fællesskab har valgt at belyse en række emner med det mål, at give revolutionært indstillede unge, folk i Palæstinabevægelsen og ulærte marxister et basalt helhedsbillede af det imperialistiske system i dag fra et dansk perspektiv. På grund af denne form, vil hvert kapitel have en relativt uafhængig pointe, som hver især har til formål at belyse et af imperialismens vigtigste spørgsmål. Du bør derfor ikke forvente en velpoleret og sammenhængende historie, men en antologi af fire forskellige tekster, som er skrevet med ét samlet mål. Kapitlernes rækkefølge har til formål at bevæge læseren fra det *abstrakte* til det *konkrete.* Altså vil vi starte med det helt store billede. I det første kapitel, *"Imperialismen i dag"*, forklarer vi kort, hvad imperialismen er for et verdenssystem og hvordan den moderne imperialisme skiller sig ud, både fra fortidens imperier og fra den tidlige kapitalisme. Vi behandler, hvad 'antiimperialisme' betyder, og hvad der udgør de antiimperialistiske kræfter i verden i dag. Til sidst i kapitlet skildrer vi de vigtigste modsigelser, der gør sig gældende på verdensplan i dag.

I andet kapitel, *"Imperialisternes handelspolitik"*, bevæger vi os fra det abstrakte og teoretiske til de vigtigste økonomiske udviklinger i det imperialistiske verdenssystem siden Anden Verdenskrig. Her behandles både nyliberalismen, de skiftende

alliancer, USA's fremgang og tilbagegang, samt den nye udvikling imod neomerkantilisme, som vi ser i dag.

I det tredje kapitel, *"Dansk imperialisme"*, skildrer vi Danmarks koloniale historie, hvorefter vi med moderne eksempler svarer på hvorvidt Danmark, trods sin størrelse, i dag kan være et imperialistisk land. Til sidst i kapitlet gennemgår vi historien om den vigtigste moderne politiske repræsentant for dansk imperialisme: Socialdemokratiet. I det fjerde og sidste kapitel, *"Kampen for et frit Palæstina, fra da til nu"*, dykkervi ned i modpolen af det imperialistiske system: Palæstina. Vi undersøger først landets historie og koloniseringsprocessen, derefter skildrer vi Palæstinas position i det internationale system i dag og til sidste dykker vi ned i den palæstinensiske modstandskamps historie, for at forstå dens styrker og svagheder. Til sidst i bogen har vi en sektion, der hedder *"Uddybende læsning"*, som er en liste af tekster til videre studie af de diskuterede emner.

Vi håber, at I lærer noget af denne håndbog, og ser frem til at høre jeres kritik og spørgsmål.

Imperialismen i dag

I hverdagssprog bruges ordet *imperialisme* meget bredt til at betegne alt fra historiske riger til en specifik, især militærmæssig aggressiv, politik. Hvis vi forstår imperialisme som blot en specifik form for politik, kan vi ikke opnå en dybdegående forståelse af, hvorfor den politik overhovedet bliver ført. For at forstå imperialisme *i dag*, er det væsentligt at forstå det historisk specifikke grundlag, som kapitalismen har udgjort og til stadighed gør. Kapitalismens indre lovmæssigheder leder til kapitalens koncentration på færre og færre hænder.[2] Det har været dens tendens, lige siden den opstod i Europa i 1500-tallet, men denne koncentration har i moderne tid nået kolossale proportioner, og den viser ingen tegn på at stoppe. I Oxfams ulighedsrapport, *Inequality Inc.* fra 2024[3] viser de, at der over de sidste to årtier er foregået en enorm koncentration af kapital i flere store sektorer verden over. Medicinalindustrien er kogt ned fra 60 firmaer til bare 10. Fire firmaer styrer 62% af verdens pesticidmarked. 90% af alle onlinesøgninger foretages via Google. 74% af det globale regnskabsmarked er styret af bare fire store firmaer og sådan fortsætter det. At kapitalkoncentrationen havde nået et niveau som ledte til udbredt monopoldannelse[4] blev først identificeret af en række økonomer i begyndelsen af det 20. århundrede. Særligt Lenin formulerede denne observation fremragende.

Lenin gjorde det klart, at der i denne moderne epoke opstod et nyt fænomen, nemlig at kapitalismen i stigende grad var karakteriseret af monopolisering fremfor fri konkurrence. De

største virksomheder blev større og samlede sig i karteller, truster, syndikater og lignende forbund, hvis formål var at manipulere eller kontrollere markedet, uddrive konkurrenter og tjene hidtil uset høje profitter. Samtidig forvandlede bankerne sig fra små pengeformidlere til selv at være ejere og investorer af store monopoler og spillede i stigende grad den afgørende rolle i industrien. Der skete en sammensmeltning af bankkapitalen og industrikapitalen til den såkaldte *finanskapital*. Fordi konkurrence altid har vindere og tabere så vi 1800-tallets relativt 'frie' kapitalisme udvikle sig til den moderne rådnende monopolkapitalisme. Kapitalen søgte efter profitable investeringsmuligheder kloden over. Alle lande blev underkastet monopolerne af de imperialistiske lande. Det er af denne årsag at, Lenin giver imperialismen sin korte definition: *kapitalismen i sit monopolstadie.* Lenin var klar over den forsimplede og begrænsende karakter af denne definition (og definitioner generelt).

Kapitalistisk imperialisme er verdenssystemet, som vi lever under i dag. Karl Marx beskrev i det 19. århundrede grundigt kapitalismens love og forklarede, hvordan kapitalismen hængte sammen. Langt det meste af, hvad Marx beskrev dengang, er lige så sandt i dag og sandheden i hans teori bekræftes af, hvordan den moderne verden i stor grad stemmer overens med, hvad hans teorier forudsagde. Den kapitalisme, som Marx beskrev, var ikke blot den præ-monopolistiske kapitalisme, hvor fri konkurrence spillede en relativt større rolle, end den gør i dag. Han uddrog kapitalismens grundlove og kom dermed med en teori, som var anvendelig langt forbi sin samtid. I sit største værk "Kapitalen" giver Marx en klar forståelse af kapitalismen, som også hjælper os med at forstå dens nutidige form og resultat: imperialismen. Marx beskrev, hvordan kapitalismens frie konkurrence ville lede til monopoldannelser:

"Sammen med det konstant faldende antal kapitalmagnater, som tilraner sig og monopoliserer alle fordele ved denne transformationsproces, vokser massen af elendighed, undertrykkelse, slaveri, nedværdigelse og udnyttelse;..." (Marx: Kapitalen, bind 1, Kapitel 32, 1885)

Dette er netop, hvad der skete. Mange små kapitaler blev til få store og kapitalens udbytning og undertrykkelse af arbejderklassen og verdens folk steg eksponentielt. Derved opstod den moderne kapitalisme: Imperialismen. De vigtigste kendetegn, som imperialismen havde, til forskel fra den tidligere kapitalisme, beskrev Lenin i sin tekst *"Imperialismen som kapitalismens højeste stadium"* fra 1916.

Lenins fempunktsdefinition på den moderne imperialisme

Lenin fremsatte i sit historiske værk fem økonomiske kendetegn ved imperialismen:

1. koncentrationen af produktion og kapital har udviklet sig til et så højt stadie, at den har skabt monopoler, som spiller en afgørende rolle i det økonomiske liv;

2. sammensmeltningen af bankkapital og industrikapital og skabelsen af et finansielt oligarki på grundlag af denne »finanskapital«;

3. eksporten af kapital til forskel fra eksporten af varer får en usædvanlig betydning;

4. dannelsen af internationale monopolkapitalistiske sammenslutninger, som deler verden mellem sig, og

5. den territoriale opdeling af hele verden mellem de største kapitalistmagter er fuldført.[5]

1. Koncentrationen af produktion og kapital har udviklet sig til et så højt stade, at den har skabt monopoler, som spiller en afgørende rolle i det økonomiske liv;

I dag er de afgørende økonomiske spillere i verden monopoler, dvs. kapitaler[6], som har eksklusiv, eller delvist eksklusiv, kontrol over markedet, hvori de opererer. Dette fænomen opstår, når en kapital, eller gruppe af kapitaler, vokser sig så store, at de alene eller i fællesskab kan dominere et givent marked og derved bryde en del af markedets traditionelle spilleregler. De kan for eksempel sælge varerne til en usædvanligt høj pris, da der ingen eller lav konkurrence er. Alternativt kan de udelukke andre kapitaler fra at købe en hel gren af varer og derved drage alle mulige særlige fordele af denne monopolstatus. Dette leder til, at monopolkapital som regel giver en profit, som er langt over gennemsnittet, og dette sker på bekostning af ikke-monopol kapital og ikke mindst den arbejdende befolkning. Det gør det, da ingen ny værdi skabes ved at sælge varer særligt dyrt. Den ekstra profit, som monopolerne tilraner sig, er derfor kun så stor, som den merværdi tabt af de ikke-monopolistiske kapitaler, eller som på anden vis er tilranet gennem skærpet udbytning af arbejderklassen og de undertrykte nationer. Dette kan ikke være anderledes, da arbejde er kilden til værdi, og ingen ny værdi skabes ved at sælge dyrt.

2. Sammensmeltningen af bankkapital og industrikapital og skabelsen af et finansielt oligarki på grundlag af denne »finanskapital«

”Kapitalen” beskriver Marx forskellige typer kapital, som har forskellige funktioner. De får alle deres profit fra arbejderklassens udbytning, men på hver sin vis. For at forstå hvad *finanskapital* er, må vi forstå hvilke dele, den består af,

nemlig bankkapital og industriel kapital. *Industriel kapital* er kapital , som indgår i vareproduktion og består af produktiv kapital (produktionsmidler og arbejdskraft), varekapital og pengekapital. Disse tre udgør en del af produktionens nødvendige cyklus og udgør sammen industriel kapital. Ud af den industrielle kapital opstod den kommercielle kapital, der består af varer og penge. Dens funktion er at formidle salget af varerne, som er produceret i den industrielle kapital. Den får del i merværdien skabt i den industrielle kapitals cyklus ved at købe varerne billigere, end den sælger dem. *Bankkapital* får del i merværdien ved at låne kapital ud til andre kapitaler, som har profitable investeringsmuligheder og tjener derved til at fordele kapital i økonomien. Bankkapitalen får del i profitten ved hjælp af renter på udlånt kapital. Finanskapital kan kort sagt siges at være underkastelsen af produktionen og distributionen til bankkapitalen. Hvor den industrielle kapitalist før lånte kapital af bankkapitalen, er den industrielle og kommercielle kapital i dag oftest ejet og kontrolleret af finanskapital, som aktionærer, kreditorer eller andelshavere. Hvor industriel kapital, bankkapital og kommerciel kapital i fortiden var relativt uafhængige enheder, er de gennem monopoliseringen blevet sammensyet til et Frankenstein-monster i form af finanskapital. Det vil sige, at hvor der før var konkurrence mellem kapitalisten, der ejede en fabrik, og den, som solgte fabrikkens produkter, er der i dag et samarbejde, da det, i de fleste tilfælde, er de samme grupper af kapitalister, som har kontrol over hele cirkulationen fra produktionen af varer, til deres transport og salg, samt funktioner, som at allokere kapital til nye potentielle investeringsmuligheder og særligt profitable sektorer. Denne alsidige kontrol over hele sektorer af økonomien åbner rige muligheder for intern effektivisering og eliminering af konkurrence. Et vigtigt udtryk af finanskapitalens *sammensmeltning* af de individuelle kapitaler er forvandlingen af

forholdet mellem ejerskab og lederskab. Hvor den stereotypiske fabriksejer med monokel fra det 19. århundrede både var ejer og leder af fabrikken, er de i dag erstattet af en administrerende direktør (CEO), som på papiret blot er en ansat af firmaet.[7] Hun er underlagt en ejerkreds, som i de fleste tilfælde er domineret af en kreds af banker og pengeinstitutter. Hvis de ikke er tilfredse med hendes arbejde, så kan de til enhver tid erstatte hende. Den afgørende forskel i dag er, at direktøren ikke er privat hersker over den virksomhed, hun leder, men i stedet er en ansat repræsentant af finanskapitalen, at hendes funktion som leder af virksomheden er helt igennem fremmedgjort fra hendes eventuelle position som kapitalejer. Direktøren har kun ét formål: At sikre det maksimale afkast til aktionærerne.

På denne måde har finanskapitalen ledt til en adskillelse af kapitalistens rolle fra alle nødvendige funktioner, de tidligere havde i produktionsprocessen. Kapitalisterne som individer er altså i finanskapitalens epoke reduceret til spekulanter, som ikke laver andet end at flytte penge og klippe kuponer.

3. Eksporten af kapital til forskel fra eksporten af varer får en usædvanlig betydning;

De kapitalistiske lande havde i det 19. århundrede og tidligere domineret verden primært ved eksport af billige industrivarer. Det Britiske Imperium var det mest avancerede blandt disse, og de afsatte kæmpe mængder af varer, både i deres kolonier og i kontinentale europæiske lande, hvor industrien ikke kunne følge med. Med tiden faldt profitraten på investeringer i de gamle koloniale kapitalistiske lande, samtidigt med at plyndringen af kolonierne, og den kolossale vareeksport gav ophav til en kolossal kapitalophobning. Det ledte til, at kapitalister søgte nye investeringsmuligheder verden over for, ny arbejdskraft at udbytte og ressourcer at udnytte. Eksporten af kapital har siden da spillet den afgørende rolle gennem multinationale virk-

Konstantin Yuon, 1921. Afbilleder oktoberrevoltuionen.

somheder, lån, investeringer, opkøb og lignende. Dette skal ikke forstås som at eksporten af industrivarer fra de imperialistiske lande er stoppet eller på nogen måde reduceret. Snarere betyder det, at den bestemmende rolle spilles af eksporten af kapital. De multinationale monopolvirksomheder har i imperialismens epoke opnået et jerngreb om alle verdens ressourcer, markeder og arbejdskraft. Dette intensiverer konflikten mellem de imperialistiske lande og deres kolonier og semikolonier. Det gør det, da den fortsatte dominans over de undertrykte lande bliver den vigtigste kilde til superprofitter for finanskapitalens internationale monopoler, og at de, gennem kontrollen over produktionen, samtidigt får magt over de samfund, som de får kløerne i. Heri ligger årsagen til, at kampen for national befrielse i de undertrykte lande under imperialismens epoke er en tæt allieret af kampen for socialismen. En sand national befrielseskamp vil i dag uundgåeligt involvere en kamp mod de

internationale monopoler, som undertvinger landet og udviklingen af en selvstændig økonomi. Vi vil vende tilbage til dette emne senere i dette kapitel.

4. Dannelsen af internationale monopolkapitalistiske sammenslutninger, som deler verden mellem sig

Lenin beskriver, at der under imperialismen, som følge af monopolernes fremvækst, opstår internationale monopol-kapitalistiske karteller og syndikater, der økonomisk deler verden mellem sig:

> *"Kapitalisternes monopolistiske sammenslutninger – karteller, syndikater og truster – deler først og fremmest det indenlandske marked mellem sig, idet de mere eller mindre fuldstændigt tilriver sig det pågældende lands produktion. Men det indenlandske marked hænger under kapitalismen uadskilleligt sammen med det udenlandske. Kapitalismen har for længst skabt et verdensmarked. Og i samme grad, som kapitaleksporten voksede, og som de største monopolforbunds udenlandske og koloniale forbindelser og »indflydelsessfærer« udvidedes, ledte udviklingen på »naturlig« vis til aftaler i verdensmålestok, til internationale karteldannelser."*[8]

De internationale monopolkapitalistiske sammenslutninger tager form af formelle og uformelle alliancer mellem monopoler, hvorved de sikrer deres greb om profitten ved konkurrence-forvridende metoder. Et kontemporært eksempel er OPEC (Organization of the Petroleum Exporting Countries), som er en international sammenslutning af olieproducerende lande. OPEC har til formål at kontrollere oliepriserne for at sikre den maksimale profit til de deltagende oliemonopolister - som i mange tilfælde er statsejede. Lenin beskriver ydermere:

"Kapitalismens seneste epoke viser os, at der på grundlag af den økonomiske opdeling af verden danner sig visse relationer mellem kapitalistsammenslutningerne, men at der ved siden af og i sammenhæng hermed tillige danner sig visse relationer mellem de politiske sammenslutninger, staterne, på grundlag af den territoriale opdeling af verden, kampen om kolonierne, »kampen om det økonomiske territorium.«"[9]

I dag er verden i stigende grad delt op mellem to imperialistiske blokke, med en række lande, som står med ét ben i hver. Den stærkeste blok er USA, EU og NATO-blokken. Den strækker sig over hele kloden, men dens knudepunkter er de gamle imperialister USA, EU, Storbritannien og Japan. Danmark er del i denne blok. Masser af lande deltager i denne blok og ikke alle er imperialistiske. I fællesskab konkurrer de med Kina-Rusland-BRICS-blokken[10], som er løsere sammensat. Disse to blokke kappes om ressourcer, indflydelse og markeder, især i de undertrykte lande. De imperialistiske blokke behandler verden som et stort skakbræt, hvor de laver træk mod træk uden hensyn til befolkningen i de lande, de påvirker, i sidste ende for at sikre den maksimale profit. Deres kappestrid tager form af kupforsøg, blodige regionale krige, støtte og væbning til én, flere eller alle sider i borgerkrige, etablering af strategiske militærbaser og kamp for kulturel- og politisk hegemoni i de undertrykte lande. Altså alt det, der i den borgerlige[11] presse og akademiske kredse kaldes 'international politik'.

Det er afgørende at forstå, at disse alliancer er i konstant forandring, og at ingen indbyrdes alliance, hverken mellem monopolkapitaler eller mellem imperialistiske stater, er permanent. Permanent samarbejde og alliance mellem kapitalister er umuligt, da borgerskabet er en kannibalistisk klasse, hvis glubske sult efter nye markeder, og profit driver dem til at begære deres klassefællers position. Uanset endeløse fraser om en regelbaseret verdensorden og mange års 'nært venskab',

er det de objektive interessekonflikter mellem de nordamerikanske og europæiske monopoler, som i dag driver Trump-regeringen til at genopridse forholdet mellem USA og Europa.

5. Den territoriale opdeling af hele verden mellem de største kapitalistmagter er fuldført

En forudsætning for imperialismens opståen er, at alle mulige kolonier i verden allerede var blevet kolonialiseret, og at alle mulige markeder allerede var blevet delt af de store kapitalistiske lande. Dette skabte en fundamentalt anderledes dynamik, end den man så i det 19. århundrede, hvor den internationale kamp mellem de store kapitalistmagter i stor grad gik på, hvem der hurtigst kunne kolonisere og underkaste sig resten af kloden. *'Kapløbet om Afrika'* er blot et af mange eksempler på det, som karakteriserer den præmonopolistiske kapitalistiske periode. Efter alle verdens markeder, ressourcer og arbejdskraft er opdelt blandt de store imperialistmagter, er der ingen anden vej for imperialisterne til at udvide deres markeder end gennem overtagelse fra andre imperialister. Kapitalismens feberagtige jagt på profit skal opfyldes, samtidigt med at profitraten falder.[12] Denne modsigelse sender derved de store kapitalistmagter i kødet på hinanden. Situationen forværres på grund af kapitalismens ujævne udvikling og den ulige vækstrate i de forskellige imperialistiske landes økonomier. De imperialister, som har færrest profitable investeringsmuligheder for deres voksende kapital, fordi de kontrollerer en mindre andel af verdens kolonier, semikolonier og markeder, vil, som følge af denne materielle position, begære de imperialister, der har relativt større 'imperier' af kontrollerede markeder, lande og ressourcer. Denne objektive konflikt driver imperialisterne til at starte katastrofale verdenskrige, som i det sidste århundrede har skabt død og ødelæggelse i en skala, som ingen lige har i

verdenshistorien. En af verdenskrigenes vigtigste virkninger var en generel omfordeling af kolonier, markeder og magtforhold, men selv i kapitalismens mellemkrigstider, som den vi nu lever i, udkæmper imperialisterne krige verden over for at vinde markeder fra hinanden. Dette leder i praksis ofte til, at imperialisterne lægger midler i den ene eller den anden nationale befrielsesgruppe, lokale milits, gruppe af officerer eller politiske sekt for at kapre de konkurrerende imperialisters positioner. Når vi skal vurdere karakteren af en krig, er det af denne årsag ikke tilstrækkeligt blot at se på, hvem der angreb først, eller hvem der fremstiller sig selv mest progressivt. For at forstå om en krig er en national krig for befrielse eller en interimperialistisk proxykonflikt, må man undersøge, hvilke kræfter, som virkeligt understøtter de kæmpende sider. For at kunne modstå imperialismen, må vi kunne skelne mellem interimperialistiske krige og krige mod imperialismen.

En koloni, også kendt som en 'direkte koloni', er et land der er politisk og økonomisk underlagt en fremmed magt. I kapitalismens tidlige periode underlagde de gamle kapitalistiske lande det meste af verden som kolonier. Det er et kendetegn ved denne type kolonier, at den lokale administration er forvaltet helt eller delvist af kolonimagten. En af konsekvenserne ved dette har i mange tilfælde været, at bosættere fra kolonimagten invaderer landet og begynder at underkue og, i de fleste tilfælde, fordrive eller udrydde lokalbefolkningen. Historisk har der eksisteret 'direkte' kolonier, som havde meget få bosættere og andre, hvor de har spillet en afgørende rolle. Denne type kolonialisme begyndte at spille en mindre betydningsfuld rolle efter anden verdenskrig, men der eksisterer stadig lande, der har aspekter af direkte kolonialisme. Semikolonier har eksisteret i lige så lang tid og udgør en særlig type koloni. Disse lande er stadig fuldstændigt økonomisk og politisk underkastet en eller flere fremmede magter, men har i stedet en formel

selvforvaltning og uafhængighed. Langt de fleste af de undertrykte lande er i dag semikolonier. Semikolonier har vist sig at være en langt mere effektiv og profitabel styreform for imperialisterne i dag, for det første da de 'uafhængige' semikoloniale lande må kappes om investeringer og bistand fra de imperialistiske lande, hvilket giver de lokale kompradorledere incitament til at gøre landet mere 'lukrativt' og 'konkurrencedygtigt'. Den anden årsag er, at fordi befolkningen i de undertrykte lande er nemmere at bedøve og snyde, når det er deres eget folk, der undertrykker dem (på vegne af de fremmede magter).

Et par eksempler: Det franske Indokina var et tilfælde af en direkte koloni, hvor det moderne Vietnam, Laos og Cambodia er eksempler på semikoloniale lande, hvor befolkningen undertrykkes af lokale reaktionære på vegne af internationale imperialister. Grønland og Færøerne er semikoloniale lande med egen forvaltning med begrænset uafhængighed. Palæstinas selvstyre på Vestbredden[13] og i Gaza er semikoloniale former, hvor den Israelske del er en direkte koloni.

Antiimperialisme og arbejderklassens rolle i kampen

I denne del går vi dybere ind i de antiimperialistiske kræfters side og ser på forholdet mellem den nationale befrielsesbevægelse og arbejderbevægelsen, samt på de to linjer inden for arbejderbevægelsen. På den måde kan vi forstå hvilke kræfter, der reelt står i opposition til imperialismen og hvilke, der ikke gør. *Men hvad er antiimperialisme egentligt?*

Antiimperialisme er modstanden til imperialismen. Det er navnet for den kamp, der vender sig mod moderne kapitalisme og specifikt i sin internationale facon mod det imperialistiske borgerskabs undertvingelse og udplyndring af hele verdens folk. I de undertrykte lande vil en antiimperialistisk bevægelse være én, der kæmper imod imperialisternes underkuelse og

Kinesisk propaganda plakat fra 1969.

dominans af landet. Dette efterlader os med spørgsmålet om, hvilken form antiimperialisme tager i et imperialistisk land. En sand antiimperialistisk holdning, i imperialismens centrum, kan kun være at urokkeligt bekæmpe imperialisterne og deres planer for at underkue de undertrykte nationer. Den eneste virkelige måde at gøre en ende på imperialismen er gennem den socialistiske revolution, og derfor er en sand antiimperialist en revolutionær kommunist. Antiimperialisme er derfor en essentiel del af vores kamp fra i dag og til den dag, alt imperialisme og kapitalisme er udryddet på verdensplan. Den antiimperialistiske kamp kommer til udtryk i modstand til imperialisternes krige, til deres sanktioner, deres udbytning, deres ulige aftaler og til deres manipulation. Ligeledes tager antiimperialisme form af støtte til og solidaritet med alle de kræfter, som kæmper mod imperialismen internationalt.

Der er to vigtige kræfter i verden i dag, som gør de ovenstående ting.

Den nationale befrielsesbevægelse og arbejderbevægelsen

Den revolutionære verdensbevægelse består i dag af to hovedstrømninger:

1. Den internationale arbejderbevægelse for socialisme og kommunisme

2. Den internationale bevægelse af de undertrykte folk for national befrielse

Under imperialismens epoke smedes disse to til én revolutionær verdensbevægelse, da de undertrykte folks kamp uundgåeligt må være en kamp imod imperialismen, og at de i denne har en fælles fjende. Den første strømning er den internationale arbejderbevægelse for socialisme-kommunisme. Denne består af den proletarisk-revolutionære tendens verden over, de revolutionære arbejdere anført af de kommunistiske partier, som kæmper for at starte den revolutionære overgang til kommunismen. Den anden strømning er den internationale bevægelse af de undertrykte folk for national befrielse. Denne består af de antiimperialistiske bevægelser verden over, som organiserer folket i de undertrykte nationers modstand til imperialismens undertrykkelse og udplyndring.[14] *Den internationale bevægelse af de undertrykte folk for national befrielse* består af de antiimperialistiske bevægelser verden over, som organiserer folket i de undertrykte nationers modstand til imperialismens undertrykkelse og udplyndring. De kæmper for national selvbestemmelse, uafhængig udvikling og en ende til imperialisternes udplyndring. Disse to bevægelser har et forskelligt klassegrundlag. Den proletariske er baseret i arbejderklassen, som er den mest revolutionære klasse i

menneskehedens historie. Den vigtigste årsag til, at arbejderklassen udgør den mest revolutionære klasse i historien, er, at dens eneste vej til egen befrielse *er at befri hele menneskeheden og ophæve klasserne*. Slaverne kunne bedøves ved at give dem deres frihed. Derved blev de til bønder. De fattige bønder kan stilles tilfredse med land, men arbejderklassen kan ikke finde nogle løsninger til sine problemer inden for det kapitalistiske samfund eller klassesamfundet generelt. Arbejderklassen har derved interesse i at rive hele kapitalismens sociale, politiske og økonomiske system op med roden for at skabe en ny verden.

Den nationale befrielsesbevægelse er baseret i et bredt udsnit af undertrykte klasser i de koloniale og semikoloniale nationer. Det vil sige arbejdere, bønder, småborgere og det nationale borgerskab[15], samt andre lag, der er undertrykt af imperialismen. Alliancen mellem de to hovedstrømninger i en revolutionær verdensbevægelse er altså en alliance af klasser baseret i deres objektive klasseinteresser.

Den nationale befrielsesbevægelses objektive grundlag stammer fra imperialismens alsidige udbytning og undertrykkelse af folket i de koloniale og semikoloniale lande. Dette gør en bred klassealliance mod imperialismen mulig i disse lande. Det er dog vigtigt for antiimperialister at forstå, at objektiv undertrykkelse på ingen måde automatisk leder til en avanceret forståelse af imperialismen. Den nationale befrielsesbevægelse er i høj grad tilbageholdt af småborgerlige og borgerlige illusioner. Det gælder på flere niveauer og i flere henseender, da det i dag er borgerskabet, der leder bevægelsen i næsten alle de undertrykte lande. Borgerlige kræfter, uanset hvor undertrykte de selv er, kan ikke som klasse forstå imperialismens grundlæggende love. Det kan de ikke, da de selv er kapitalister og deres verdenssyn derfor uundgåeligt leder dem til at forstille sig en vej ud af imperialismens undertrykkelse *indenfor kapitalismens rammer*, selvom selvom dette i dag er komplet

umuligt. Det er umuligt, fordi det ville indebære at skrue tiden tilbage til en verden med kapitalisme, før den blev monopoliseret, international og finansialiseret. Men hvilken anden løsning kan de borgerlige ledere af den antiimperialistiske bevægelse se? Så længe dens perspektiver forbliver indenfor kapitalismens rammer, kan den ikke i helhed og dybde forstå, hvordan imperialisterne bevarer deres herredømme over dem. Dette leder det nationale borgerskab i de undertrykte lande til at have en vaklende modstand mod imperialismen. Vi har i løbet af de sidste mindst 100 år ikke set én national befrielsesbevægelse anført og ledt af borgerskabet være succesfuld i at bryde med imperialismen. Vi har i bedste fald set delvise sejre, efterfulgt af kapitulation. Et eksempel, er de fleste afrikanske lande, hvor nationale befrielsesbevægelser rejste sig til kamp mod de gamle kolonimagter, med støtte fra USA og Sovjetunionen, og brød den direkte politiske underkastelse af deres lande. Men på grund af deres begrænsede borgerlige udsyn, var de ikke succesfulde i at realisere nogen stærk og uafhængig national kapitalisme. Deres klasseposition ledte dem til hastigt at kapitulere til den internationale imperialisme, efter at den direkte koloniale styreform var afskaffet. Disse lande er åbenlyst stadig under imperialismens hæl, og kampen for demokrati og uafhængighed står derfor stadig som den afgørende opgave i de lande i dag. Den nationale befrielsesbevægelse kan altså trække på kræfterne af størstedelen af verdens befolkning, og dette er dens styrke. Men på samme tid er den holdt tilbage af netop denne blanding af klassernes usammenhængende udsyn og manglende principfasthed.

Af denne årsag er det klart, hvorfor de mest succesfulde nationale befrielsesbevægelser er ledt af deres mest progressive del: proletariatet. Det er netop denne klasses lederskab, som førte til imperialisternes kolossale nederlag i Kina, Korea og Vietnam. Ved at kombinere de undertrykte folks uudtømmelige

revolutionære kræfter med proletariatets stålfaste lederskab og ideologiske vejledning, i form af de kommunistiske partier, blev den nationale befrielsesbevægelse hævet til et kvalitativt højere og stærkere niveau. Ved denne forening tog arbejderklassen lederskab af den demokratiske revolution. Dette fænomen udgør det højeste niveau af enhed mellem de to strømninger i verdensrevolutionen. Men enheden mellem de to strømninger består ikke kun i, at koloniernes folk ledes af arbejderklassen blandt dem, men også ved arbejderbevægelsens internationale solidaritet med de undertrykte folkeslags kamp. Vi, i arbejderbevægelsen i de imperialistiske lande, har potentialet til at forpurre, sabotere og modkæmpe imperialisternes undertrykkelsespolitik, og på samme vis svækker de undertrykte folks modstand ude i verden vores kapitalistiske klassefjender herhjemme. Arbejderklassen og de undertrykte folk er altså naturlige allierede og forbundsfælder. Kun med arbejderklassens lederskab kan denne alliance i fællesskab knække imperialismen og derfra marchere mod socialismen og kommunismen. *Men hvordan kan det passe, at arbejderbevægelsen er så vigtig? Er det ikke tilfældet, at det meste af den nuværende fagbevægelse i Danmark er højredrejet og socialdemokratisk?*

De to politiske linjer i arbejderbevægelsen

> *"De farligste af alle i denne henseende er dem, der ikke ønsker at forstå, at kampen mod imperialismen er et falsum og humbug, medmindre den er uadskilleligt forbundet med kampen mod opportunisme."*[16]

Arbejderbevægelsen, altså fagforeninger, arbejderpartier og andre arbejderklasseorganisationer, er generelt kendetegnet ved to tendenser; den revolutionære og den opportunistiske. Den fundamentale forskel er, at den revolutionære tendens sætter arbejderklassens kollektive, langsigtede mål i fokus, hvor den

opportunistiske sætter *individuelle/sektoriale og kortsigtede mål* i fokus. Det er kun de kollektive politiske interesser, som udgør faktiske klasseinteresser, og det er derfor kun den revolutionære tendens, der udgør en faktisk proletarisk klassebevægelse. Selvom den ikke har en proletarisk klassekarakter, søger den opportunistiske tendens at organisere arbejderklassen med det formål at vildlede den og svække dens reelle politiske krav. Lenin beskriver i sit ovenfor citerede værk, at der under imperialismen opstår et lag af arbejderklassen, som kaldes *arbejderaristokratiet*, hvilket er den sociale basis[17] for den opportunistiske tendens indenfor arbejderbevægelsen. Dette er et lag af privilegerede arbejdere, som er afkøbt af superprofitter[18] fra den imperialistiske plyndring af de undertrykte lande. *Lad os dykke lidt nærmere ned i hvad disse tendenser indebærer.*

Den opportunistiske tendens indenfor arbejderbevægelsen repræsenterer kun en afskåret del af arbejdernes interesser på kort sigt: for eksempel arbejdere i én faggruppe, af ét køn eller fra én nationalitet. Det, som menes ved at de alene tjener *individuelle interesser*, er for eksempel, at én faggruppe kan stige i løn på bekostning af en anden, eller at arbejderne i vores land opnår bedre vilkår på bekostning af dem i nabolandet. Dette repræsenterer alene afskårne medlemmer af arbejderklassens kortsigtede interesser. Arbejderklassens kollektive klasse-interesse er oprettelsen af proletariatets diktatur[19] og at bevæge sig i retning af socialismen og kommunismen. Den opportunistiske tendens giver arbejderne skyklapper på, og den beder os ignorere vores kammerater med anden faglig baggrund, etnicitet eller nationalitet. Det er derfor, denne type ledere af arbejderbevægelsen kaldes 'arbejderklassens vildledere'. Borgerskabet vil altid arbejde for at fremme denne type lederskab blandt arbejderne. Det tjener deres klasseinteresse, at arbejderklassens bevidsthed forbliver indenfor rammerne af borgerlig individualisme.

Den opportunistiske tendens søger alene at bestikke frem for at befri. Den spiller arbejderklassen ud mod sig selv og søger derved at trælbinde os. Den er ydermere villig til og søger endda glædeligt kompromis med borgerskabet. "Klassekampen er forældet" er deres slagord. Det er netop denne tendens, som Lenin under 1. verdenskrig blotlagde. Lenin viste, hvordan opportunisterne sendte arbejderklassen i døden, til kamp mod deres egne brødre og søstre, i den imperialistiske 1. verdenskrig. Arbejderbevægelsen i alle verdens lande har rigeligt med repræsentanter af denne tendens og det er derfor vores opgave at hvileløst bekæmpe den og vride lederskabet af arbejderbevægelsen væk fra opportunismen.

I Danmark er den opportunistiske tendens i dag promoveret af den danske fagtop. Det er opportunismens logik, som anvendes, når de siger, at *jeres* faggruppe ikke fortjener mere i løn, men at *vores* i stedet gør. De udfordrer ikke det borgerlige system og beder blot om en større bid af kagen, relativt til nogen andre. Et andet eksempel er Mette Frederiksens og Socialdemokraternes nationalistiske og indvandrerfjendske retorik, samt deres konstante opildning til oprustning og krig. Socialdemokratiet og fagtoppen får en vigtig del af deres styrke fra arbejderaristokratiet. Vi vil, i kapitlet om dansk imperialisme senere i bogen, gå nærmere ind i netop dette partis rolle - et parti, som kan siges at være et historisk pragteksemplar på den opportunistiske tendens.

Arbejderaristokratiet[20] er det lag af arbejderklassen og dens ledere, som kollaborerer med og nyder godt af det eksisterende verdenssystem indenfor de imperialistiske lande. Lenin beskriver det således:

"Dette lag af arbejdere, der er blevet borgerlige, eller arbejderaristokratiet, som er filistre i deres livsførelse, i størrelsen af deres indtjening og i hele deres syn på tingene, er den vigtigste støtte for Anden Internationale, og i vore dage, den vigtigste sociale (ikke militære) støtte for borgerskabet. For de er borgerskabets virkelige agenter i arbejderklassebevægelsen, kapitalistklassens arbejdsløjtnanter, virkelige køretøjer for reformisme og chauvinisme. I borgerkrigen mellem proletariatet og borgerskabet tager de uundgåeligt og i ikke ringe antal borgerskabets side, de »Versaillese« mod »kommunarderne«."(Lenin: Imperialismen som kapitalismens højeste stadium, 1916)

Arbejderaristokratiet består af to lag, et øvre og et nedre. Det øvre lag af arbejderaristokratiet er den helt igennem borgerlige del, dvs. fagtoppen og en smal sektion af særligt velbetalte arbejdere, som på ingen måde er udbyttede selv og som endda bliver inviteret ind i borgerskabets rækker. Mange socialdemokratiske fagledere sidder som rådgivere i bankbestyrelser og bliver direkte betalt med fine honorarer for at udføre deres arbejde som arbejderklassens vildledere. Disse pampere, som er arbejderaristokratiets top, er reelt set ikke arbejdere, men en del af borgerskabet og lever fedt af superprofitterne, som det imperialistiske borgerskab plyndrer i de undertrykte nationer. Dette segment kan ikke som gruppe overbevises eller indgås alliance med, men må i stedet væltes. Den korrekte metode til at behandle det øvre lag af arbejderaristokratiet er *eksponering*, dvs. at blotlægge deres forræderi for de arbejdere, som følger dem og har illusioner om dem. De er få, og vi er mange. Hvis vi blotlægger deres pamperi, deres klasseforræderi og deres imperialistiske attitude, kan vi isolere dem fra arbejderbevægelsen. Den vigtigste støttepille for det øvre lag af arbejderaristokratiet er det lavere lag. Hvis vi skal isolere det øvre lag, så må vi svække den støtte, de får fra det lavere.

Det nedre lag af arbejderaristokratiet består generelt af bedre betalte, men stadigt udbyttede arbejdere, som følger de borgerlige vildledere af arbejderklassen. De får derved en relativt mindre, men stadig betydelig fordel af Danmarks position som imperialistisk nation. Denne gruppe repræsenterer et politisk tilbagestående segment af arbejderklassen, som grundet sin økonomiske position er inklineret til chauvinistiske tendenser. Den korrekte metode til behandling af disse er at vinde dem, som kan vindes, over til revolutionens side og hvis ikke det, så i det mindste væk fra borgerskabets indflydelse og ud i passivitet med henblik på at politisk isolere de resterende. Dette er umuligt, uden først at etablere revolutionært lederskab af de mest fremtrædende elementer i arbejderklassen, og derved danne en modpol til de opportunistiske ledere af arbejderbevægelsen. Den fremtidige revolutionære arbejderbevægelse må primært trække på de dybere kræfter i proletariatet, som ligger uden for arbejderaristokratiet, men spiller en central rolle i samfunds-produktionen. Den præcise størrelse af det lavere lag i arbejderaristokratiet er til stor debat. Det er ikke så nemt som bare at se på hvor mange blandt arbejderne, der umiddelbart har reaktionære holdninger. Arbejdere i de undertrykte lande har også i mange tilfælde reaktionære holdninger og derfor ville det være ulogisk at tilskrive alle svagheder i den danske arbejderklasse til den arbejderaristokratiske del.

Den chauvinistiske attitude, som er udbredt i et bredt segment af arbejderklassen i dag, kan ikke forklares ved at se på bestikkelse alene. Den danske arbejderklasse er i stor grad udbyttet af borgerskabet, og det ville stritte imod kapitalens interesser at give generøst af deres profit ved at forsøge at bestikke hele arbejderklassen. Det meste af arbejderklassen i dag følger arbejderaristokratiske og borgerlige ledere, primært fordi de er *overbevist* gennem borgerskabets ideologiske og politiske manipulation gennem skole, de borgerlige fagforeningsledere,

medier og kultur. Det er irrationelt at antage, at alle de, som ikke er revolutionært indstillede i dag, aldrig vil blive det, fordi de er en del i arbejderaristokratiet. En sådan tilgang er baseret i antagelsen om, at det skulle være muligt for en betydelig del af arbejderklassen at spontant blive revolutionære. Arbejderklassen kan umuligt opnå en sammenfattet klassebevidsthed, når der ikke er nogen til at udbrede en sådan bevidsthed blandt dem. At give arbejderaristokratiet skylden for alle tilbagestående holdninger, blandt de danske arbejdere, er derved et knæfald til en spontan og umarxistisk tilgang til udviklingen af revolutionær bevidsthed. Det må understreges, at det er en tynd ideologisk skal, fremfor konkret bestikkelse, som står i vejen for *vækkelsen* af det meste af arbejderklassen i Danmark. Det er således den politiske kamp mellem den revolutionære og opportunistiske strømning, som vil afgøre hvor stor en andel af proletariatet som i virkeligheden kommer til at agere som en del af det lavere lag af arbejderaristokratiet. Lenin beskriver denne dynamik godt:

> *"Hverken vi eller nogen anden kan beregne præcist, hvilken del af proletariatet der følger og vil følge socialchauvinisterne og opportunisterne. Dette vil kun blive afsløret af kampen, det vil kun blive endeligt afgjort af den socialistiske revolution."*[21]

For virkeligt at afgøre hvor stor en del af det lavere lag af arbejderaristokratiet, som kommer til at vælge revolutionens side, og hvilken del som tager imperialismens side, er det altså meningsløst at se på meningsmålinger af arbejderklassens nuværende holdninger. Den eneste vej frem er at bygge et virkeligt kommunistisk arbejderparti, som kan forene sig med de mest fremtrædende lag af arbejderklassen og systematisk vride lederskabet væk fra de nuværende ledere ved at splitte arbejderaristokratiets rækker.

I en tid som nu, hvor den revolutionære linje i den danske arbejderbevægelse er totalt nedkæmpet, virker det måske som

om, hele eller størstedelen af arbejderklassen er indenfor det lavere lag. Men det er en illusion. Arbejderklassen bliver ikke spontant revolutionær af sig selv. Hvis den skal blive revolutionær, må den revolutionære verdensforståelse spredes blandt dens rækker. Dette betyder ikke, at det er småborgerskabet, som skal *skole* arbejderne til at være revolutionære. Tværtimod er det arbejderklassens egne historiske erfaringer og verdenssyn, som vender tilbage til os.

Den revolutionære tendens indenfor arbejderbevægelsen ledes af de proletarisk-revolutionære partier og organisationer på verdensplan, som kæmper for kommunismen og arbejderklassens totale befrielse. De vigtigste historiske repræsentanter af denne tendens er Marx, Lenin, Mao og de bevægelser de ledte, samt deres kammerater internationalt. Den revolutionære strømning står i diametral modsætning til den opportunistiske, fordi den altid sætter arbejderklassens kollektive interesse i socialisme og kommunisme forrest, fremfor nogen individuel, sektorial og klasseløs interesse. Den revolutionære tendens er ikke imod kampen for reformer eller forbedringer for dele af arbejderklassen i det nuværende samfund, men understreger at kampen for disse reformer alene må ske som et trin i kampen for revolution og socialisme. Aldrig må det langsigtede mål sælges ud for kortsigtede *sejre*. Den proletarisk-revolutionære tendens er også kendt som den internationalistiske tendens, fordi den understreger, at arbejderklassen er en international klasse. Det betyder, at arbejderklassen har fælles interesser på tværs af landegrænser, og at vi derved har en pligt til at hjælpe vores kammerater fra land til land lige så ivrigt, som vi hjælper dem i Danmark.

Det mest strålende eksempel på denne internationalistiske tendens i arbejderbevægelsen i dansk historie er de 450 spanienskrigere, som rejste til fronten for at bekæmpe Franco-fascismen, hvoraf cirka en tredjedel mistede livet. Det er netop

denne ånd og villighed til at dø for arbejderklassen i det næste land, såvel som den i vor eget, som bedst viser essensen af den revolutionære tilgang. I kontrast hertil står Socialdemokraterne og alle de såkaldte arbejderpartier og andre 'venstreorienterede' partiers opbakning til de sidste 30 års krige mod folket i Mellemøsten. Vi ser således, at den revolutionære tendens *forener* de to hovedstrømninger i verdensrevolutionen, hvor den opportunistiske *splitter* den ad og tager imperialisternes side mod de undertrykte folkeslag. Den revolutionære tendens repræsenterer derved de grundlæggende interesser af det internationale proletariat og baserer sin praksis i arbejderklassens historiske erfaringer.

Modsigelser på verdensplan i kapitalismens epoke

I denne del vil vi forsøge at give et overblik over de vigtigste modsigelser, som udspiller sig på verdensplan i dag. Vi vil først beskrive den grundlæggende modsigelse for hele den kapitalistiske epoke og derefter gennemgå de tre vigtigste modsigelser i verden i vores samtid.

Modsigelsen mellem den sociale karakter af produktion og den private karakter af appropriationen

Den grundlæggende modsigelse[22], som er ophav til alle de andre modsigelser i den kapitalistiske epoke, er ifølge Marx og Engels modsigelsen mellem den private karakter af tilegnelse og den sociale karakter af produktion:

> *"Modsætningen mellem socialiseret produktion og kapitalistisk appropriation manifesterede sig som antagonismen mellem proletariat og bourgeoisi."*[23]

Som kapitalismen udvikler sig, bliver produktionen mere og mere social. Vareproduktionens vækst leder til at produktionskæder dækker hele jorden, og millioner og atter millioner af

producenter indgår i én stor social produktion. På samme tid vokser store virksomheder sig større, og på den måde bliver produktionen på et helt andet plan planlagt og organiseret. Nutidens store virksomheder er sociale produktionsprojekter på en skala, som er uset i menneskets historie, og de vokser sig fortsat større. På samme tid er den private appropriation i modsætningsforhold hertil. Denne kolossale produktion organiseres til fordel for den lille gruppe, som sidder og har ejerskab og kontrol over denne kapital. Samtidigt med at produktionen bliver mere social, falder goderne fra denne produktion i hænderne på et evigt svindende antal af kapitalejere.

Denne modsigelse, der er iboende kapitalismen, er stadig den grundlæggende modsigelse, da den er uløselig indenfor kapitalismens rammer. Det er den, som endeligt vil lede til hele kapitalismens undergang. Ud fra denne modsigelse springer en række andre modsigelser, hvoraf det ændrer sig, hvilken der spiller den afgørende rolle på internationalt plan på et givent tidspunkt. Det er disse skift i modsigelsernes relative position, som opdeler kapitalismens epoke i forskellige perioder, såsom mellemkrigstiden, anden verdenskrig, efterkrigstiden, den neoliberale periode. På verdensplan er der i dag tre særligt vigtige modsigelser. Vi vil behandle dem prioriteret efter den vigtighed, de har for det imperialistiske verdenssystems udvikling i dag:

1. Modsigelsen indbyrdes mellem de imperialistiske lande og indbyrdes blandt de monopolkapitalistiske grupper

Den primære modsigelse i dag er modsigelsen mellem de imperialistiske lande og indbyrdes i disse landes borgerskaber. Denne modsigelse består af de objektive konflikter mellem de forskellige kapitalgrupper og konflikten mellem de forskellige imperialistiske stater og alliancer. At denne modsigelse på

nuværende tidspunkt spiller den afgørende rolle for udviklingen, kan ses ved mange nylige hændelser, såsom Rusland-Ukraine krigen, blokdelingen mellem verdens imperialister i BRICS og USA-NATO-EU, Brexit, toldkrigen anført af USA og den generelle forvandling af internationale alliancer og relationer. Denne modsigelse har ikke altid været den førende eller mest fremtrædende, I perioden 1991-2020 spillede f.eks. modsigelsen mellem de imperialistiske lande og de undertrykte folk den afgørende rolle. Det er umuligt at forudsige med sikkerhed, hvad der kommer til at ske. Denne modsigelse kan intensivere og fortsat spille den afgørende rolle. Det kunne ske ved, at konflikterne mellem de imperialistiske lande leder til regionale krige eller endda verdenskrig. Alternativt kan vi se en ny international orden blive etableret efter relativt lidt tumult, hvorefter en anden modsigelse vil tage den afgørende rolle. På nuværende tidspunkt lader det til, at den førstnævnte mulighed er tilfældet. Det eneste som er sikkert, er at imperialisterne ikke kan vende tilbage til det gamle internationale system, som har eksisteret fra 1991-2020'erne, da de objektive betingelser, som lagde grundlaget for perioden, ikke længere eksisterer.

2. Modsigelsen mellem de imperialistiske lande og de undertrykte folk

Modsigelsen mellem de imperialistiske lande og de undertrykte folk spiller i dag rollen som den anden vigtigste modsigelse på verdensplan. Den har spillet en afgørende rolle og taget form af de mange krige i de undertrykte nationer og disse folks modsvar til imperialisternes aggressioner. I dag spiller denne modsigelse en vigtig rolle i form af den nye etape i nedslagtningen og koloniseringen af Palæstina, hvor de zionistiske reaktionære udsletter befolkningen og bliver mødt med folkets kraftige modstand. Den vigtige rolle, som denne modsigelse spiller på internationalt plan den dag i dag, ses ved

imperialisternes kamp for at holde de undertrykte lande, særligt i Afrika og Mellemøsten, under kontrol. Modsigelsen består derudover af de undertrykte folk i Asien, Afrika, Latinamerika og resten af verden, som rejser sig til kamp på alle mulige måder imod imperialisternes undertvingelse, udplyndring og indblanding i deres liv.

Men hvilken rolle spiller de undertrykte lande i relation til de imperialistiske blokke i dag? Det er sandt, at grupper som BRICS inkluderer undertrykte, ikke-imperialistiske lande som Indien eller Brasilien. Disse lande er ikke i sig selv imperialistiske, de men kan i visse tilfælde have en mindre andel finanskapital ved siden af en ellers yderst tilbagestående økonomi. Derudover kan disse landes borgerskab, i bytte for at sælge deres land til deres foretrukne imperialistiske blok, vinde noget støtte i regionale konflikter og få hjælp til at undertvinge lokale oprør. Borgerskabet i de stærkeste blandt de undertrykte lande begærer selv at blive imperialister, men dette er ikke muligt, da de ledende lokale kapitalister i disse lande er tæt forbundet med imperialisterne og derfor profiterer ved at bevare landet i en tilbagestående position. Kampen mellem imperialisterne og de undertrykte folk er derfor også udtrykt gennem kampen mellem folkene i de undertrykte lande og deres reaktionære kompradorledere[24], som handler på vegne af imperialisterne.

3. Modsigelsen mellem arbejderklassen og borgerskabet på internationalt plan

Modsigelsen mellem arbejderklassen og borgerskabet har i det meste af den kapitalistiske epoke ofte spillet den afgørende rolle, men på grund af det store fald i arbejderklassens styrker i perioden mellem 1976-2010'erne, har arbejderklassens kamp for socialismen, kommunismen og proletariatets diktatur spillet en relativt mindre rolle på internationalt plan i de sidste mange år. Udviklingen er langsomt vendt i de sidste 5-10 år, hvilket kan ses

ved den stigende interesse for revolutionær marxisme blandt ungdommen, samt stiftelsen af nye partiforberedende organisationer i en række af de imperialistiske lande. Men det tager lang tid og utrætteligt arbejde at opbygge kræfterne, samt igen at hæve kampen til et niveau, hvor den spiller den afgørende rolle. I de sidste mange år har borgerskabet ført klassekamp mod arbejderklassen, men i de fleste lande har modstanden primært taget form af lønkamp, kamp mod forværring af rettigheder og kampen mod multinationale selskaber. Arbejderklassen kan kun føre en sand klassekamp mod borgerskabet, hvis den forstår sig selv som klasse og agerer politisk for sine interesser i strid med borgerskabet. I mange lande er arbejderklassen gledet ind i en dvale, hvor mange kun ser en defensiv økonomisk kamp mod kapitalens angreb uden at trække de nødvendige konklusioner og gå ind i den virkelige klassekamp, den politiske kamp mod kapitalen. Det er arbejderklassen og dens klasseposition alene som endeligt kan ødelægge imperialismen og kapitalismen. Det er derfor en forudsætning for ophævelsen af den grundlæggende modsigelse mellem *socialiseret produktion* og *privat appropriation*, at arbejderklassens kamp mod borgerskabet igen tager førersædet, og derfor må den uundgåeligt gøre det igen, før eller siden. Kapitalismen og dermed imperialismen brager mod afgrunden, men den kan kun begraves af sin designerede banemand, arbejderklassen.

I det følgende kapitel vil vi undersøge de handelspolitiske internationale perioder, som har udspillet sig i de sidste 50 år, og hvordan de reflekterer de skiftende modsigelser på internationalt plan.

El Lissitzsky, 1919. Slå de hvide med den røde kile.

Imperialisternes handelspolitik

Der er en gængs fortælling om, at kapitalismen, eller verden som den ser ud i dag, er mere eller mindre statisk. Det siges, at kapitalismen er 'det bedste vi har' og enhver krise derfor er forårsaget af vores egne begrænsninger som mennesker eller på anden vis har oprindelse 'udenfor' dette system. Hvad der desuden hører til denne fortælling er, at økonomien eksisterer på trods af os, fremmedgjort for os, og er noget, der enten bedst fungerer ved at tæmme den politisk, eller ved at lade den være i sin metafysiske bevægelse. Økonomien forklares nærmest, som om det er et spøgelse, som ingen kan se og røre, men enhver kan mærke prisstigninger og lønfald.

Virkeligheden er dog en helt anden. Sådan en fortælling tjener kun til at naturalisere kapitalismen. En naturalisering, der tjener det formål at retfærdiggøre og ansvarsfratage de egentlige sociale interesser, der gemmer sig bag økonomiens fænomener. Alt, fra den mindste vare, til hele det internationale finansielle system, bærer præg af disse sociale modsigelser og er et produkt af de dominerende klassers interesser. Det er vores formål i dette kapitel at dykke ned i et vigtigt aspekt af kapitalismens historie, navnlig handels- og industripolitikken. Kort sagt, hvordan kapitalisterne historisk set selv har navigeret indenfor kapitalismens rammer. Vi vil gøre dette for at forstå, hvordan denne politik udspiller og bevæger sig i dag. Vigtigst for os i denne sammenhæng er at belyse, hvordan verdensøkonomiens udviklingsfaser i virkeligheden er et udtryk for bourgeoisiets klasseinteresser samt de modsigelser, disse interesser

indeholder, med henblik på at belyse, hvor den internationale udvikling er på vej hen. Derfor må denne fremstilling tage udgangspunkt i den historiske udvikling. Dette kapitel vil specifikt undersøge den førte handels- og industripolitik i moderne tid. Vi vælger at starte umiddelbart efter 2. verdenskrig, da det er i denne periode, at grundlaget til de nuværende internationale interimperialistiske konflikter blev lagt.

Efterkrigstiden og keynesianismen

Efter 2. verdenskrig var Europa i ruiner. Dette indebar også at produktionsmidlerne i form af maskiner, fabrikker og infrastruktur lå i ruiner i en historisk uset skala. Det ledte til et betydeligt fald i landenes industrielle kapacitet samt i kapitalens organiske sammensætning[25] på internationalt plan. Dette ledte til en periode, hvor profitraten[26] faktisk steg, da krigen havde 'ryddet ud', og at der derfor var rigeligt med profitable investeringsmuligheder til de, som havde kapital. Dette udgjorde en gunstig faktor for blandt borgerskabet, som havde kapitalen til at 'smede mens jernet er varmt'. Men alt var ikke guld og grønne skove for de gamle imperialistiske og koloniserende lande som Tyskland, Frankrig og Storbritannien. Bølgen af antiimperialistiske, folkedemokratiske og socialistiske revolutioner i Østeuropa og Østasien ledte til, at de mistede kontrollen over de fleste af deres koloniale besiddelser. Disse besiddelser havde førhen fungeret som vigtige investeringsobjekter for overskydende kapital, samt kilder til råstoffer og billig arbejdskraft. USA stod efter krigen relativt uskadt, på trods af de antikoloniale revolutioner, og havde fortsat en kolossal industriel base, der ikke var blevet berørt af krigen. USA havde lidt et minimal tab af arbejdere og havde derfor den største industrielle produktion i verden. Dette ledte til, at USA kunne udvide deres rigdom i stor skala ved at genopbygge Vesteuropa, og derved etablerede de sig som den ledende imperialistiske

magt. De britiske og franske imperialister var i krise og havde svært ved at vedligeholde grebet om deres kolonier. Dette drog USA fordel af og overtog 'driften' af mange kolonier som fx. Vietnam eller Egypten.

For at konsolidere sin magt, som det imperialistiske systems leder, indførte USA i 1944 Bretton Woods-systemet: et internationalt monetært samarbejde, der ville sikre den amerikanske dollar som den globale reservevaluta. Grundlæggende set opretholdte systemet en fastkurspolitik, hvor man knyttede dollaren til en bestemt vægt i guld. På den måde gjorde man det attraktivt og sikkert for andre lande at handle med dollaren, da den altid kunne byttes til en bestemt mængde guld. Systemets indførelse ledte også til oprettelsen af Verdensbanken og herunder den Internationale Valutafond (IMF), hvilket tjente til at konsolidere USA's globale finansielle herredømme. Blandt de vigtigste initiativer i perioden var Marshall-hjælpen, som var med til at genopbygge Europa gennem store kapitalinvesteringer. Dette tjente samtidigt til at fremme udviklingen af amerikansk industri, da Marshall-hjælpen stipulerede, at midlerne til genopbygning netop måtte købes fra USA. Et andet formål med Marshall-hjælpen var desuden at beskytte det kapitalistiske og imperialistiske Vesteuropa fra den frembrusende socialisme.

Denne unge antiimperialistiske blok gik gennem en kontrarevolutionær proces i 1950'erne, hvilket førte til, at de opgav socialismen og antiimperialismen i alt andet end navn og symbolik. Disse ændringer skete i årene kort efter Stalins død og forvandlede Sovjetunionen og det meste af Østeuropa samt en række andre lande til et separat, parallelt imperialistisk system med Sovjetunionen på toppen. Truslen fra socialismen i Europa var nu ikke presserende, men kampen mellem Øst- og Vesteuropa fortsatte. Dette indebar dog bare, at karakteren af Østblokkens trussel mod Vesten ændrede sig fra en fundamental

trussel mod det imperialistiske system til en konkurrencemæssig trussel mod vestens markeder, ressourcer og herredømme. Det socialimperialistiske[27] verdenssystem havde for de fleste lande en relativt lille grad af frihandel med Vesten. De sovjetiske semikolonier i Østeuropa havde høje barrierer for investering af vestlig kapital[28] og mange begrænsninger på importen af varer fra det eksterne imperialistiske verdenssystem. Dermed voksede de USA-ledte imperialisters kamp mod den socialistiske og folkedemokratiske østblok over i kampen mod det parallelle imperialistiske system ledt af Sovjetunionen.

Med etableringen af Bretton Woods, forfaldet af de gamle imperialister, socialismens nederlag i Østeuropa og den ændrede situation i kolonierne var imperialismen for alvor skudt ind i en ny æra. En æra, hvor det USA-ledte imperialistiske system havde hegemonisk magt over det meste af verdensmarkedet. Kapitalens magt over de arbejdende masser var på et højdepunkt – dog kan det undre, hvordan man i Vesten i denne periode så en stigning i reallønninger[29] for arbejderklassen. Produktiviteten var hurtigt stigende i denne periode og profitraten var tilstrækkelig høj til at kunne lade dette ske. Arbejderklassens lønninger havde en absolut stigning – de kunne tilegne sig flere varer end før for samme antal arbejdstimer. Dog så man i perioden en stigende udbytningsgrad, med andre ord så man et fald i den relative løn. Arbejderklassens lønninger steg med pengetegnenes stigning, men den reelle mængde værdi, som disse lønninger repræsenterede, var i virkeligheden lavere, og derved steg udbytningen.

Denne stigning i reallønnen var en af de måder borgerskabets daværende ideologi, keynesianismen, forsøgte at modvirke kapitalens tendens til tilbagevendende kriser. Ideen var, at staten måtte gribe ind for at påvirke efterspørgslen på varer – især i kriseperioder. Når arbejderklassen under kriser ikke længere har råd til at købe det udbud af varer, der er på markedet, har det en

yderligere virkning på økonomien, da borgerskabet ikke realiserer profitterne fra varesalget. Borgerskabet søgte at løse dette problem ved at træde ind og 'skubbe økonomien i gang' ved at udstede flere papirpenge (som i virkeligheden ikke er penge, men værditegn[30]). Velfærdsstaten blev dannet på dette princip, og i mange år slap borgerskabet tilsyneladende af med de kriser, som ellers plagede den kapitalistiske økonomi. Netop i denne periode blev industrien den dominerende sektor i den danske økonomi, bl.a. ved at staten holdt hånden over essentielle dele af økonomien. Mange kunne fristes til at tro, at kapitalismen havde fundet løsningen på de konflikter, den er med til at skabe. Men det varede ikke længe, før modsigelserne i det underlæggende kapitalistiske system forårsagede en krise, der skulle redefinere den internationale handelspolitik. Den keynesianske lindring af økonomien havde ikke forhindret kapitalismens krise, men i stedet alene udskudt den og derved intensiveret den.

Mod slutningen af 1960'erne var profitraten i gang med et dyk. Flere lande, især Kina, røg udenfor USA's kapitals cirkulationssfære, men vigtigst at nævne er at denne højkonjunktur, som USA, Vesteuropa og Japan har redet på indtil nu, var begrænset jævnført profitratens tendens til at falde. Yderligere investeringer ville altså give et lavere afkast end tidligere, indtil en ny reorganisering af produktionen opdages. I forbindelse med denne profitrates fald udsættes USA for skærpede modsigelser, både indenfor vennernes og fjendernes rækker. Den folkelige modstandskamp i Indokina, Palæstina og Algeriet samt den sovjetiske social-imperialistiske konkurrence, især i Cuba, Angola og Vietnam, forvoldte USA store problemer og et kæmpe tab af kapital. På samme tid konsoliderede det Europæiske Økonomiske Fællesskab (EØF) sig i denne periode og blev til EF i 1973. Et Europa, der førhen var dybt afhængigt af amerikansk finanskapital, begyndte nu langsomt at stå på egne

ben. Flere lande, inklusivt Danmark, blev medlemmer af EF, og sammenslutningen blev den største importør af råstoffer, især fra de undertrykte nationer.[31] Særligt landene i Afrika, Vestindien og Stillehavet blev Vesteuropas semikolonier gennem den Europæiske Udviklingsfond.[32]

Foruden de medfødte krisetendenser som Marx belyste i kapitalismen, stod USA-imperialismen på samme tid overfor nogle særlige problemer i forbindelse med dens rolle som den dominerende kapitaleksportør og samtidig som den dominerende kreditor ved dollarens rolle som international reservevaluta. USA måtte konstant have en negativ betalingsbalance for at undgå en likviditetskrise. Med andre ord måtte de undgå en situation, hvor der manglede dollars ude i verden på grund af den store efterspørgsel som konsekvens af, at dollaren var reservevaluta. Sådan en negativ betalingsbalance svækker dog det selvsamme system, idet tilliden til dollaren ville dale, hvis for mange var i omløb. I sådan en situation bliver det mindre sikkert for andre lande at ombytte deres dollars til guld. Noget måtte ske for at løse denne modsigelse[33], og det skete, da at guldstandarden og Bretton Woods-systemet kollapsede. Det var ikke muligt at fastholde dollarens værdi til guldet, da inflationen langt om længe oversteg væksten i guldproduktionen. Fra august 1971 var det ikke længere muligt at indløse dollaren til guld ved en fast rate, og dollaren, samt resten af de valutaer som hidtil var bundet til dollaren, blev flydende og havde altså ingen fast kurs til guld. Fremadrettet var det markedsmekanismerne, der afgjorde dollarens værdi i varer. De amerikanske monopolister løste altså det tidligere nævnte problem midlertidigt. Nu var der på papiret ikke længere nogen begrænsninger for udstedelsen af dollars, men det kom ikke uden en pris. 1970'erne var karakteriseret af en økonomisk krise i et omfang, som verden ikke havde set siden den store depression. USA, med sin dominerende rolle i verdensøkonomien, valgte at tage disse tiltag imod Vesteuropa

og Japan ved at øge inflationen på dollaren. Med andre ord eksporteredes krisen til Vesteuropa og Japan i et forsøg på at lempe situationen i USA.

Den hidtidige keynesianske politik havde mistet sin glans i borgerskabets øjne, da den ikke var i stand til at løse stagnationen, inflationen og arbejdsløsheden som 1970'erne var karakteriseret ved. Selvom denne krise ikke var forårsaget alene af den monetære krise eller den keynesianske politik, så havde disse en forværrende og intensiverende virkning på overproduktionskrisen, der primært opstod som følge af modsigelserne i det kapitalistiske samfunds fundament. Således blev keynesianismen, som borgerlig økonomisk tænkning, miskrediteret, og der kom derved et behov for en ny økonomisk politik og en ny ideologi til at retfærdiggøre den. Det tog form i neoliberalismen.

Krisen i 1970'erne og neoliberalismen

Neoliberalismen er både en betegnelse for en historisk periode, som strakte sig fra 1980'erne til 2010'erne og en konkret borgerlig ideologi, der var dominerende blandt imperialisterne og deres håndlangere i denne periode. Der findes ingen officiel definition for ideologien neoliberalisme og ordet er desuden kastet rundt fra højre og venstre af velmenende venstreorienterede uden nogen forståelse for, hvad den konkret er en betegnelse for. Neoliberalismen som ideologi er forbundet med den politiske bevægelse indenfor borgerskabet, der begyndte som en eftervirkning på 1970'ernes krise med Margaret Thatcher og Ronald Reagan i spidsen, samt karakterer som Poul Schlüter i Danmark. Ideologien var nødvendig for de daværende herskende klasser i de imperialistiske lande som et forsøg på at forvalte og dæmpe kapitalismens krise og omstrukturere det internationale. Grundlæggende var dens formål at konsolidere de imperialistiske landes position overfor de undertrykte

semikoloniale lande og konsolidere kapitalens magt overfor arbejderklassen. Vi vil kort gennemgå neoliberalismens faktiske indhold. I sin bog *"A Brief History of Neoliberalism"* definerer David Harvey:

> *"Neoliberalismen er i første omgang en teori om politisk-økonomiske praksisser, der foreslår, at menneskers velbefindende bedst fremmes ved at frigøre individuelle entreprenante friheder og færdigheder inden for en institutionel ramme præget af stærke private ejendomsrettigheder, frie markeder og fri handel."*[34]

David Harveys karakterisering af neoliberalismen, omend brugbar, er præget af en misforståelse, som er udbredt i samfundet selv i dag. En misforståelse, der har sin kilde i borgerskabets perfiditet. Neoliberalismen er en ideologi primært skabt af monopolborgerskabet, for monopolborgerskabet og i tjeneste til den monopoliserede finanskapital. Et politisk system, der giver frie tøjler til monopolerne og som endda indebærer statsstøtte til disse monopoler i form af tilskud og skattelettelser, er så langt fra 'individuel iværksætterfrihed', som monopolernes politik naturligvis må være. Det er altså ikke sådan, at statens rolle i samfundet under neoliberalismen havde en mindre indflydelse, men blot at dens indflydelse skulle tilrettelægges sådan, at det gavnede de 'frie' markedsmekanismer i så høj grad som muligt. Det sker igennem privatisering af statsvirksomheder, deregulering af markedet, færre erhvervskatter, nedskæringer på visse offentlige ydelser mm. Med andre ord er disse tiltag et angreb mod arbejdere til fordel for kapital. I virkeligheden er det ikke engang tilfældet, at staten under neoliberalismen blev mindre – i USA's tilfælde blev statsudgifterne under Ronald Reagan dobbelt så store. Der skete en massiv forøgelse af offentlige udgifter, især til militæret og politiet, samt generøs støtte til diverse fascistiske paramilitære terrorgrupper i Sydamerika under Operation Condor eller

Mujahideen i Afghanistan, som under Operation Cyclone modtog flere mia. dollars. Generelt for den neoliberale periode var, at man så en sejr til kontrarevolutionen i de undertrykte nationer og med det naturligvis også en skærpet udbytning af de undertrykte folk og nationer.

Det var også under Reagan, at antallet af fængslede blev fordoblet, hvoraf langt størstedelen af de indsatte var etniske minoriteter. Vi kan altså tydeligt se, hvordan neoliberalismen var et angreb på arbejderklassen – færre offentlige ydelser til befolkningen, en udvidet beskyttelse af de største monopolers interesser og, i USA's tilfælde, flere fængslede med henblik på slavearbejde. Neoliberal ideologi har ofte fremstillet sig selv som en afbureaukratiserende ideologi eller 'lille-stat'-politik, som fx Anders Foghs 'Minimalstat', men neoliberalismen har i virkeligheden aldrig ført til en 'mindre' stat som sådan. Det er blot prioriteringen af ressourcer væk fra arbejderklassen og ned i lommerne på det herskende monopolborgerskab og dens lakajer.

Modsigelserne mellem de imperialistiske grupper samt mellem arbejderklassen og borgerskabet i de imperialistiske lande var skærpet i denne periode, men værst gik det for de undertrykte nationer. I 1980'erne oplevede mange Syd-amerikanske lande en ødelæggende gældskrise, som havde ophav i de to oliekriser i hhv. 1973 og 1979. USA, som ledende aktør i IMF, fik gennem neoliberalismen et nyt værktøj til økonomisk undertrykkelse, nemlig strukturtilpasnings-programmer (SAPs). Fremover måtte lande, som allerede var finansielt domineret og afhængige af imperialismen, begynde at liberalisere, privatisere og deregulere deres økonomier.

Det er vigtigt her at understrege, at disse politikker ikke blev indført pga. en nyopstået grådighed fra borgerskabet. Der eksisterede forudgående materielle årsager til, at politikken fra 1980'erne blev ført på den måde, som den gjorde, og dette skal overordnet forstås som et udtryk for klassekampen mellem

arbejderklassen og borgerskabet.

Neoliberalismen var løsningen på en desperat kapitalisme, hvor profitraten i Vesten siden midten af 1960'erne havde været styrtdykkende, og hvor den tidligere økonomiske politik ikke kunne stå til ansvar for den kolossalt voksende offentlige gæld, som bl.a. blev opbygget i forbindelse med USA-imperialismens kæmpe fiasko i Vietnamkrigen i det foregående årti. Kinas kontrarevolution i 1976 fik en kæmpemæssig lindrende virkning på borgerskabets krise ved at genåbne de kinesiske markeder, som nu havde en enorm stor arbejderklasse samt et borgerskab, der var villigt til at sælge ud. I stedet for at drastisk øge udbytningen af den lokale arbejderklasse formåede imperialisterne at udvide merværdiproduktionens sfære til at omfavne den kinesiske arbejderklasse og derved eksportere krisen. På den måde opnåede de en midlertidig bremsning af den hjemlige skærpelse af klassemodsigelserne som den øgede udbytning havde forvoldt, hvis ikke en anden løsning var blevet fundet. Det er primært denne hændelse, som har forlænget og forstærket den neoliberale reaktionære periode ved at give ekstremt gunstige forhold til konsolideringen af denne frihandelspolitik og til USA's fortsatte ledelse af de imperialistiske lande med undtagelsen af Sovjetunionen og dens markeder. Sovjetunionens overgivelse i 1991 under Gorbatjov opløste endeligt det todelte imperialistiske verdenssystem og varslede udvidelsen af det USA-ledte imperialistiske verdenssystem til hele kloden. Dette ekspanderede yderligere sfæren af markeder tilgængelige for de vestlige imperialistiske lande og havde en forlængende og lindrende virkning på kapitalismens krise i det korte løb.

I Europa samme år indførte EU Maastricht-traktaten, en neoliberalistisk politik, der skulle styrke finanskapitalen indenfor Europas grænser. Traktaten byggede først og fremmest på det indre marked, der skulle sikre den frie bevægelighed af arbejdskraft, varer og kapital. Den Europæiske Centralbank blev

oprettet, og der blev vedtaget en fastkurspolitik - selv for de lande, som ikke var en del af eurozonen[35], som f.eks. Danmark. Det blev nu ikke længere muligt for medlemslandene at føre en selvstændig pengepolitik. Det betød fremadrettet, at man ikke måtte øge inflationen for at dæmpe en økonomisk krise - et klart brud med den keynesianistiske tænkning. Hvis medlemslandene manglede at betale penge til den Europæiske Centralbank, måtte de skære ned på offentlige ydelser. Dette system skulle senere have katastrofale konsekvenser for arbejderklassen i visse medlemslande, som Grækenland, hvor borgerskabet for at dække gælden i nyere år bl.a. har givet virksomheder lov til at ansætte arbejdere på 6-dages kontrakter. Det er nu ikke muligt for mange græske arbejdere at have ret til et liv uden at skulle arbejde seks dage om ugen.[36]

Neoliberalismen i Danmark har fuldstændig udmagret den velfærdsstat, som nationen ellers har brystet sig med. Værst er det blevet i dette årtusinde, hvor bl.a. Velfærdsreformen, SU-reformen, Kontanthjælpsreformen og adskillelige dagpenge-reformer har gjort velfærdsstaten til et ideal, der står i modsætning til en virkelighed præget af nedskæringer og stigende ulighed. De forskellige politikere, der udspringer fra Christiansborg og Bruxelles i denne periode og fokuserer på at øge konkurrenceevnen, indføre budgetdisciplin og privatisering af offentlige virksomheder, er af neoliberalistisk karakter og fortæller os klart og tydeligt, at kapitalens griskhed ikke kender nogen grænser.

Dialektikken lærer os, at intet er for evigt, og det samme gælder den amerikanske imperialistiske hegemoni. Fra 1991 og op til 2010'erne havde den USA-ledte imperialistiske finanskapital ubestridt herredømme over hele verden. Kina og Rusland blev integreret i det USA-ledte imperialistiske verdenssystem.[37] De voksede indenfor rammerne af den internationale neoliberale orden til et rivaliserende

imperialistisk center, som udfordrede USA-EU-Japan blokken. Kina er i dag blevet den næststørste økonomi og er førende, eller en seriøs konkurrent, indenfor 5G-teknologi, kunstig intelligens, robotteknologi, grøn energi mm. Gennem deres *'Belt and Road Initiative'* udgør de nu også en geopolitisk og handelsmæssig trussel for USA ved at indgå i kreditaftaler med mange sydamerikanske og afrikanske lande. Rusland har omdannet sig fra en socialimperialistisk stat til en 'typisk' imperialistisk stat med bl.a. oprettelsen af Russian Direct Investment Fund, som de bruger til at finansiere udvinding af litium i Bolivia, eller deres milliardaftale i samme land, indgået af monopolvirksomheden Gazprom, bare for at nævne nogle eksempler. Den seneste tid er i høj grad karakteriseret af skærpede interimperialistiske modsigelser, og det sætter dagsordenen for både den politik og de lovgivninger, vi har været vidne til, det men sætter også retningen for den fremtid, vi går i møde. Krigen i Ukraine er et resultat af disse interimperialistiske modsigelser, hvor to monopolgrupper kæmper om udbytningen af Ukraines arbejdere og ressourcer. Ukrainekrigen har også haft en særlig handelspolitisk virkning. Ved at fryse Rusland ud af det europæiske marked er det internationale imperialistiske system for første gang siden murens fald, om end i mindre grad, todelt. Dette er et varsel for tiden, vi går i møde, hvor handelsmæssige barrierer vil spille en stigende rolle. Kinas vækst, som på mange måder har overgået USA's indenfor rammerne af det neoliberale paradigme, har klart bevist, at den neoliberale politik ikke vil være tilstrækkelig for at bevare USA's verdensherredømme. Neoliberalismen i USA er af denne årsag langsomt ved at miste popularitet, idet ideologien snarere ligner den spæde kapitalismes merkantilisme. En ideologi præget af toldmure, nationale grænser og en økonomisk politik, der bevarer positive handelsbalancer. Maoist Communist Union har skrevet en udførlig artikel, der sætter ord på disse ideologiske tendenser i

"Neomercantilism". Med udgangspunkt i denne artikel vil vi belyse, hvordan denne tendens har påvirket politikken i EU og hvilken strategi EU og Danmark har ført i en verden med konkurrerende imperialistiske magter – noget EU siden sin oprettelse aldrig har stået overfor.

Krisen i dag - nymerkantilismen

I denne del er det vigtigt at understrege forskellene mellem EU og USA for at forstå, hvordan ideologiske tendenser kan fremstå forskellige. For USA-borgerskabet førte neoliberalismen til et underskud i handelsbalancen. Det amerikanske marked åbnede varefloden for resten af verden – især EU og Kina, mens deres industrielle produktion blev offshoret til lande, hvor prisen på arbejdskraft var billigere. Betalingen for disse varer bestod af gældspapirer, obligationer og andet fiktiv kapital[38] og hermed forekom finansialiseringen af verdensøkonomien. En uddybning af netop dette forhold vil kaste lys over, hvorfor en letsindig udstedelse af boliglån i USA i 2008 medførte en finanskrise, der strakte sig over Atlanterhavet.

EU førte et handelsoverskud under neoliberalismen, især anført af Tyskland, netop på grund af det forhold beskrevet ovenfor. De massive nedskæringer, som arbejderklassen oplevede under neoliberalismen, førte til et naturligt fald i efterspørgslen i EU, og varerne blev altså eksporteret til bl.a. USA. Med det i mente kan vi tage hul på udviklingen, som på mange områder har tvunget EU til at gå væk fra de førnævnte nyliberale principper.

I en verden med konkurrerende imperialistiske magter er det ikke længere økonomisk forsvarligt for USA at holde så store og essentielle dele af produktionen udenfor landets grænser. Løsningen har været oprettelsen af toldmure og handelsbarrierer mod konkurrerende imperialister – en strategi, som EU heller ikke har været bange for at bruge, især mod Rusland. For USA er

målet at vende den negative handelsbalance, bl.a. gennem Inflation Reduction Act og CHIPS-loven, som har givet massive tilskud til produktion af essentiel industri, såsom energi og mikrochips, inden for landets grænser. Dette betyder ikke bare, at Kina rammes af USA's politik, men at EU-borgerskabet pludselig får travlt med afsætningen af de varer, de normalt har eksporteret til USA.

Handelsaftalen fra 2025 skildrer klart det styrkeforhold, der er mellem USA og EU i dag: 15 % told på alle europæiske varer, i modsætning til 0 % told den modsatte vej; en forpligtelse til opkøb af amerikansk gas for 750 mia. dollars; og en yderligere udskrivning på 600 mia. dollars, primært til opkøb af amerikansk militært udstyr.[39]

Det taler for et grundlæggende brud med den neoliberalistiske politik, som USA hidtil har ført, og som ellers ser negativt på statsinvolvering af markedet. Siden finanskrisen i 2008, og især efter COVID-19-krisen, er det gået op for borgerskabet i EU og USA, at de til deres umiddelbare ulempe bliver nødt til at reindustrialisere – i hvert fald essentiel industri, såsom energi- og mikrochipproduktion. I 2018 stod Rusland for ca. 1/3 af al import af fossile brændstoffer til EU. På trods af sanktioner mod Rusland siden 2022, importeres der stadig i dag en betydelig mængde gas fra Rusland. EU-borgerskabet søger febrilsk at etablere en selvstændig energiproduktion gennem lovgivning. Planen hedder REPowerEU og har til formål at fremme den grønne omstilling i EU, blandt andet ved at styrke produktionen af vedvarende energi som sol og vind. Finansieringen har kostet 300 mia. euro.[40]

Den grønne omstilling har haft særlig politisk betydning i EU. Det er naturligvis ikke, fordi kapitalen har måtte indse, at de langsigtede effekter af klimaforandringerne går ud over os alle, i og med man i lang tid har kendt til den miljøpåvirkning, vi skaber ved forbrænding af fossile brændstoffer. Den grønne

omstilling har i stedet det primære formål at selvstændiggøre europæisk energiproduktion – netop indenfor nymerkantilistisk logik. Den grønne omstilling skal ses i en bredere reindustrialisering, hvor vi blandt andet i 2023 har fået love som Critical Raw Materials Act, Chips Act og Net-Zero Industry Act, som alt sammen tilskynder investorer til at investere i kritisk europæisk industri fremfor industri udenfor EU's grænser.[41] På samme tid sanktioneres Huawei og ZTE samt mange andre udenlandske virksomheder og desuden indføres høje straftolde på kinesiske elbiler. Det er det samme EU, der i tidernes løb har forbudt offentlige tilskud og handelsbarrierer, som nu skifter tone, når deres hegemoni bliver truet. EU-borgerskabet vil have et frit marked, men kun overfor lande de er overlegne og kun så længe, det tjener deres umiddelbare interesser.

Det særlige fokus, som den grønne omstilling har i EU, stammer grundlæggende ikke fra den påtrængende nødvendighed for klimaet, men fra en modsigelsesfyldt strategisk vurdering fra EU-borgerskabets side: På den ene side har de ovenfornævnte lovgivninger været med til at tilskynde EU's egen energiproduktion; men på den anden side har dette blot flyttet en del af den afhængighed, som EU havde af russisk gas, over til kinesisk grøn energi. Næsten alle solceller i EU importeres fra Kina, og 87 % af al import af batterier kommer fra Kina. På trods af straftolde er over 20 % af de elektriske køretøjer, der bliver solgt i EU, kinesiske.[42] Lige med vindenergi har Kina ikke trængt ind på det europæiske marked, og markedet er derfor endnu domineret af det danske Vestas. Dog er selv produktionen af vindmølleturbiner reelt set afhængigt af Kina, da Kina står for 94 % af den globale produktion af permanente magneter, som er en essentiel komponent i turbinerne.[43] Indtil videre kører den danske regering og EU en pragmatisk strategi, der forsøger at balancere USA's sikkerhedspolitiske krav uden skære forbindelsen fuldkommen.

"På den ene side skal vi ikke være strategisk afhængige af Kina eller glemme risiciene ved at være på det kinesiske marked. På den anden side er det heller ikke i Danmarks eller EU's interesse at afkoble os fra Kina."[44]

Danmark er et særligt interessant land i EU, når man kigger på de tendenser, man ser i EU i den nymerkantilistiske periode. Kina har siden 2015, hvor de iværksatte Made in China 2025, allerede arbejdet hastigt på en afkobling fra især USA for at gøre sig mere uafhængige. Modsat USA og Kina har EU i højere grad forsøgt at føre en mæglende og pragmatisk politik med fokus på risikostyring, men har, som tidligere nævnt, også anvendt selektiv afkobling over for bestemte virksomheder såsom Huawei. Men lige Danmark har især ført en afkoblingspolitik grundet et samarbejde med USA, der de sidste 10 år har været tiltagende.

Hvad der kommer ud af den nuværende verdenssituation, er svært at vide. Vi kan dog sige så meget, at den interimperialistiske modsigelse er ledt af USA og Kina, med EU som partner i USA-imperialismen. EU er ved at bevæge sig ud i en meget prekær politisk situation og er den mest udsatte af de to andre magter på grund af sit forholdsvis lave produktionsniveau. En af vores opgaver må være at analysere de forskellige borgerlige politiske tendenser, der kommer til udtryk både i Danmark, men også i hele EU, og hvordan de afspejler verdenssituationen i dag. Der er voksende uenighed på kontinentet om, hvorvidt der skal foretages en fuldkommen afkobling fra Kina, hvordan forholdet med USA skal være, og om man bør satse på et mere selvstændigt EU. Hvis vi ikke studerer nuancerne og dynamikken i borgerskabets ideologi, kommer vi til at slå fejl. Det er en fejl at se borgerskabet som en sammenhængende og udelelig klasse. Mange vigtige detaljer og begivenheder har vi måtte undlade i denne udlægning, men den grundlæggende pointe forbliver: kampen mellem kapitalen på

den ene side og arbejdere på den anden har haft sine konjunkturer, men skærpes dag for dag. Det danske borgerskab står splittet mellem at knytte sig tættere til det amerikanske borgerskab eller til EU-borgerskabet. Aldrig før har kampen mod imperialisme og for socialisme været så nødvendigt.

Fra demonstration imod natomedlemsskab. 1949

Dansk imperialisme

I dette kapitel vil vi behandle *dansk imperialisme*, et emne, der hersker stor forvirring om blandt selverklærede antikapitalister og antiimperialister i Danmark. Mange forholder sig kritisk til kolonitiden, men tænker stadig, at Danmark er en eller anden form for blødere eller sødere type af kapitalistisk samfund. Dette kommer til udtryk i, hvordan mange 'venstreorienterede' der tager de danske imperialisters side i internationale konflikter, såsom krigen i Ukraine. De er ofte alarmerende uvidende om den udbytning og undertrykkelse, som det danske borgerskab påfører de undertrykte nationer i dag. Vi håber, at dette kapitel kan tjene som et slag mod disse illusioner og hjælpe med at belyse de indre modsigelser i det danske samfund, og den rolle som det danske borgerskab spiller internationalt.

I første del vil vi se på den historiske baggrund for den danske imperialisme, hvor vi blandt andet går gennem overgangen fra feudalisme til kapitalisme og ser på den rolle, som de danske kolonier spillede før imperialismen. I anden del undersøger vi, om Danmark er et imperialistisk land i dag ved at se på Lenins fempunktsdefinition, som vi forklarede i kapitel 1. I den tredje og sidste del går i vi i dybden med den vigtigste ledende kræft og værktøj for de danske imperialister: Socialdemokratiet.

Det historiske grundlag for dansk kapitalisme

Selvom Danmark på papiret i dag stadig er et kongerige, så har landet gennemgået en lang historisk udvikling med grundlæggende ændringer i det sociale system. Det er de forandringer, der danner baggrunden for analysen af den moderne danske kapitalisme. Danmarks overgang fra den feudale produktionsmåde til den kapitalistiske produktionsmåde i det 19. århundrede var en gradvis proces, der blev drevet af politiske og økonomiske forandringer, ikke kun i Danmark, men i det meste af Vesteuropa. En central drivkraft var den stigende vigtighed af udveksling[45] i det danske feudalsamfund, hvilket ledte til udvidelsen af det spæde handelsborgerskab. Et handelsborgerskab er en gruppe af kapitalister, som alene eller primært engagerer sig i handel, dvs. køb og salg af varer, frem for selv at eje og organisere produktionen. Man kan først tale om en kapitalistisk økonomi, når de afgørende sektorer i økonomien er drevet af kapitalistisk produktion. Handelsborgerskabet handlede stadig primært med varer fremstillet igennem den feudale produktionsmåde, som godsejerklassen[46] kontrollerede. Handelsborgerskabet havde dog egne separate interesser, og det accelererede den politiske udvikling i feudalsamfundet. Dette handelsborgerskab deltog i det 16. og 17. århundredes klassekampe, men søgte initialt ikke statsmagten, da de selv var afhængige af den feudale økonomiske base. I takt med det feudale systems krise vandt denne klasse i perioder politiske koncessioner, og den begyndte senere at blive en vigtig støttepille for kongemagten i dens strid mod de andre dele af godsejerklassen. Feudalsystemet, som havde domineret i middelalderen, begyndte at opløses i slutningen af det 18. århundrede og begyndelsen af det 19. århundrede, da en række reformer ændrede landets struktur. En central drivkraft var den stigende betydning af udvekslingen for landets økonomi, hvilket ledte til, at både konge og herremænd trængte til penge.

Afskaffelsen af enevælden i 1849 skal ses i konteksten af de bredere udviklinger i Europa på dette tidspunkt, hvor borgerlige demokratiske bevægelser rasede mod de gamle feudale kongeriger. Den fredelige overgang fra feudalisme til kapitalisme, som fandt sted i Danmark, skal derfor forstås konkret som følge af det kompromis, der blev opnået mellem den gamle adel og den fremvoksende kapitalistklasse. Gennem deres nyfundne enighed samledes de om undertrykkelse af de danske arbejdere og bønder. Efter revolutionerne i 1848, blev det kapitalistiske system fuldbyrdet i Danmark og resten af Vesteuropa.

Om dette skriver Marx:

> *"Til sidst fandt den parlamentariske republik sig i sin kamp mod revolutionen tvunget til at styrke midlerne og centraliseringen af regeringsmagten med repressive foranstaltninger. Alle revolutioner perfektionerede denne maskine i stedet for at ødelægge den."*[47]

En af de vigtigste reformer, som videre opløste de feudale forhold i Danmark, var stavnsbåndets ophævelse. Dette system var én form for feudal udnyttelse, som havde hersket i den sidste periode af feudalismen i Danmark.[48] Stavnsbåndet, der blev indført i 1733 under enevælden, tvang bønderne til at forblive på den gård, de var født på, og forbød dem at forlade deres hjem uden godsejerens tilladelse. Ophævelsen fandt sted i det 19. århundrede, og medførte en øget migration af forarmede bønder fra landet til byerne, hvor de søgte efter muligheder for at overleve som arbejdere. Industrialiseringen, som for alvor begyndte at få fodfæste i Danmark i midten af det 19. århundrede, spillede en vigtig rolle i at konsolidere de kapitalistiske produktionsforhold. Nye produktionsteknikker og -midler øgede produktiviteten og forandrede produktionen i både omfang og indhold. København og andre industribyggende områder blev centrum for den voksende kapitalisme. Voksende

handel, udviklingen af banker og oprettelsen af aktieselskaber styrkede fordelingen af kapital i den kapitalistiske økonomi. Den økonomiske og sociale transformation, der fandt sted i det 19. århundrede, lagde fundamentet for den danske imperialisme.

Danmark som kolonimagt

Da enevælden efter politisk og revolutionært pres måtte opgive sin absolutte magt, var Danmark i besiddelse af samtlige kolonier, herunder De Vestindiske Øer og Dansk Guinea i Afrika, også kendt som Guldkysten. Selvom disse kolonier aldrig var lige så omfattende som dem Storbritannien, Frankrig og Holland havde, var de alligevel dybt integreret i det globale økonomiske system i det 17.-19. århundrede. De danske forter på Guldkysten fungerede som knudepunkt for den transatlantiske slavehandel, hvor slavegjorte afrikanere blev transporteret til De Vestindiske Øer. Her blev slaverne tvunget til at producere råvarer som rom, bomuld og sukker, der senere blev forarbejdet i København og andre danske byer og derefter solgt videre på de europæiske markeder.[49]

Kolonierne spillede en central rolle i udviklingen og ekspansionen af det danske borgerskab. Især i det 18. århundrede blomstrede handelen med de tropevarer, som blev fremstillet i kolonierne. Drivkraften bag kolonipolitikken var først og fremmest økonomisk: inden for tidens merkantilistiske tankegang stræbte man efter at sikre landets forsyninger og opnå en fordelagtig handelsbalance. Det var også i denne sammenhæng, at Hans Egede[50] påbegyndte koloniseringen af Grønland i 1720'erne – ikke som et 'filantropisk projekt', men som en strategisk indsats for at udvide de herskende klassers adgang i Danmark til ressourcer og handelsruter.

Selvom kolonierne i befolkningstal og i international vigtigheds målestok var mindre end de britiske, fungerede de som et vigtigt led i den internationale arbejdsdeling. Den

koloniale handel bidrog til at skabe vækst i byerne, til at berige en snæver kreds af købmænd og til at fylde statskassen.[51] For den brede befolkning i Danmark, som levede under landbrugets rammer og stavnsbåndet, ændrede kolonihandlen dog meget lidt i hverdagen.

På længere sigt viste projektet også Danmarks begrænsede rolle i det internationale system. Konkurrencen fra de større kolonimagter gjorde det vanskeligt at opretholde de koloniale besiddelser. Dansk Guinea blev solgt til Storbritannien få år inden enevældets fald, da det danske kongerige ikke havde ressourcerne til at forsvare eller udvikle kolonien. Salgsprisen lå på 10.000 pund, hvad der i dag svarer til ca. 14,7 mio. danske kroner. Ligeledes blev De Vestindiske Øer i 1917 solgt til USA for 25 millioner dollars (ca. 555 millioner i dag). Salget af de Vestindiske Øer skete i forbindelse med slavehandlens fald, samt udvindingen af sukkerroer i Europa, hvilket ledte til, at den caribiske sukkerproduktion faldt drastisk. Plantageejerne havde store vanskeligheder med at omstille sig til en økonomi uden adgang til slaver, hvilket gjorde kolonien til en voksende økonomisk byrde for det danske borgerskab.[52] Salget til USA skete gennem adskillige forhandlinger, hvor det danske kongerige, som en del af forhandlingerne, sikrede sig USA's anerkendelse af Danmarks herredømme over Grønland. Kolonierne gav det danske borgerskab kortvarige gevinster og bidrog til at forbinde landet med et globalt handelsnetværk, men de var ikke rentable nok til at gøre Danmark til en af verdens førende kolonimagter.

Selvom kolonitiden for længst er forbi, lever dens arv videre i den moderne imperialistiske undertrykkelse, der stadig præger Danmarks forhold til de undertrykte lande, hvad enten det er i Indien eller med de interne semikolonier, Grønland og Færøerne, der er en del af det danske 'Rigsfællesskab'. Disse lande var i en lang periode 'direkte' kolonier og blev senere omdannet til

amter, altså administrative enheder i Danmark. Vi vil nu kort gennemgå koloniseringen af Grønland og den rolle, som dette forhold har spillet i udviklingen af den danske kapitalisme.

Grønland har i realiteten været en dansk koloni siden 1814, men blev formelt betragtet som en del af riget snarere end en koloni. Dette var et redskab for det danske borgerskab til at retfærdiggøre udnyttelsen af Grønlands ressourcer og arbejdskraft. Der er flere grunde til, at Grønland ikke blev anset for at være en koloni, herunder fremstillingen af det grønlandske folk som værende 'primitive danskere', der skulle guides og beskyttes fra 'eksterne påvirkninger' samt 'frelses' i Guds navn, gennem missionærer, herunder Hans Egede. Derudover blev Grønland ikke administreret af det danske Kolonialministerium, men direkte af den danske stat gennem den Kongelige Grønlandske Handel (KGH) og senere indenrigsministeriet. KGH var et handelsmonopol, som havde eneret på handel med og indenfor Grønland. Dette forhindrede uafhængig kapitalistisk udvikling og fastholdt en struktur, hvor det danske borgerskab kontrollerede både produktion og fordeling af varer.

Handelsborgerskabets tilstedeværelse i Grønland var drevet af profit, hvor inuit blev udnyttet som billig arbejdskraft i hvalfangsten. For at lokke grønlænderne til kolonibyerne tilbød man luksusvarer som kaffe, alkohol og jernredskaber, mens man samtidig med magt lukkede deres egne handelspladser, både de interne, men også dem hvor de handlede med briterne og hollænderne. Således skulle al handel ske gennem de danske kolonier i Grønland. Overskuddet finansierede både skibstransport, missionærvirksomhed og de høje omkostninger ved ekspeditionerne. Præsterne, gennem deres missioner, spillede en central rolle i at underkaste grønlænderne i kolonierne gennem kristen mission og social kontrol. Yderligere blev luksusvarerne prestigeprodukter i Grønland, hvilket gjorde grønlænderne afhængige af handelsborgerskabet. De brugte al

deres sommerfangst på at købe disse varer og stod uden forråd til vinteren. Dette tvang dem til at søge hjælp hos købmænd og i kirken, hvilket yderligere styrkede koloniens kontrol.[53]

Grønlandskommissionen blev nedsat i november 1948 med det formål, at de danske myndigheder kunne fastlægge retningslinjer for en omstrukturering af det grønlandske samfund.[54] I virkeligheden skal oprettelsen af kommissionen ses som et led i Danmarks bestræbelser på at konsolidere sin kontrol over Grønland i en tid, hvor den globale afkoloniseringsproces var i gang, og hvor USA udviste stigende strategisk interesse i området.[55] Kommissionen var derfor et redskab til at fastholde Grønland i en afhængighedsposition inden for det danske kapitalistiske system. Moderniseringsprogrammerne, som blev begrundet med et ønske om at forbedre levevilkårene for den grønlandske befolkning, tjente samtidig til at integrere Grønland tættere i den danske økonomi og tilpasse arbejdsmarked og produktion til kapitalens behov, især inden for fiskeri og råstofudnyttelse. Den ideologiske dimension kan observeres ved, at modernisering og velfærd blev præsenteret som universelle goder, mens de i praksis understøttede en hegemonisk strategi, hvor dansk kultur, sprog og institutioner blev gjort dominerende.[56] Kommissionen kan således ses som en overgang fra klassisk kolonialisme til en form for intern kolonialisme, hvor Grønland formelt blev integreret i Rigsfællesskabet, men reelt forblev underlagt dansk økonomisk og politisk dominans.

Er Danmark et imperialistisk land?

Et godt udgangspunkt, for at svare på hvorvidt Danmark den i dag er et imperialistisk land, er at se på Lenins fempunktsdefinition, som vi dækkede i første kapitel. Det første kriterie er centralisering af produktion og kapital. Vi må stille os selv spørgsmålet: Spiller monopolkapital den afgørende rolle i Danmarks økonomiske liv? Hvorledes udvinder det danske

monopolborgerskab superprofitter fra de undertrykte lande? Kan et lille land som Danmark være imperialistisk? Det vil vi svare på i denne del.

1. Centralisering af produktion og kapital

I Danmark er de afgørende industrielle sektorer: *medicinalindustrien* (Novo Nordisk), *transport shipping* (Mærsk), *Logistik og pakketransport* (DSV) og *grøn energi* (Andel, Ørsted). Vi vil nu tage et kort kig på en række af disse. **AP-Møller Mærsk** er Danmarks største virksomhed med en værdisætning på 351 mia. kr. Dette transport-shippingmonopol sad i 2022 på 15 % af verdensmarkedet indenfor shipping, hvor de tidligere sad på 18 %. Dette skyldes vækst blandt konkurrenter og en reel nedskalering af Mærsks aktivitet i salg af containerskibe. I 2025 havde de en andel på cirka 14,6 %. Denne tilbagegang ift. konkurrenter ændrer ikke på den kolossale rolle AP-Møller Mærsks spiller i international handel. **Novo Nordisk** er andenstørst med en værdi på 232 mia. kr.[57] De har i de seneste år vundet stort frem med et meget stærkt, om end temporært, monopol på fedmemarkedet med deres nye lægemiddel Wegovy, som har taget verden med storm. Novo Nordisk langsigtede monopolstatus kan klart bekræftes med deres 37 % andel af det globale diabetesbehandlingsmarked. Novos centrale rolle i den danske økonomi kan ses med følgende historie fra 2023, hvor det illustreres tydeligt, at den danske økonomi stort set ville være i recession, hvis det ikke var for Novo Nordisk:

> *"Det går godt for den danske medicinalindustri. Så godt, at det kan ses i væksten for dansk økonomi. I 2023 voksede BNP nærmest ikke, hvis man fraregner medicinalindustrien."*[58]

Selvom det desværre er svært at finde præcise tal på Novos andel af den danske medicinalindustri, så bestrider ingen, at de er langt de største og udgør en meget stor del af medicinal-

industrien i Danmark. I samme artikel vurderede AE, at 80.000 danskere er beskæftiget i medicinalindustrien og de industrier, virksomheder og lign. der direkte betjener medicinalindustriens produktion med fx præfabrikater og tjenester.

> *"Det medfører, at medicinalindustrien ikke kun direkte beskæftiger en række personer, men at der også indirekte er mange, der er i job, fordi medicinalindustrien indkøber services eller varer. Præcis hvor mange, har vi i AE set på i en ny analyse. Over 80.000 personer var beskæftigede i 2023 som følge af medicinalindustriens produktion."*[59]

Novo ar siden september 2025 gennemgået en krise, hvor de har måttet sænke deres forventede indtjening, bl.a. på grund af trusler fra amerikanske monopolkonkurrenter som Eli Lilly samt den støtte, som Trump giver til deres egne monopoler mod de danske. Konkurrencen mellem Novo og Eli Lilly er en konkurrence om monopolprofitter, om hvem, der skal have muligheden for at få den ekstraordinært høje profit, som kan vindes ved at tvinge sig til et hegemonisk greb om markedet. I en periode tilfaldt det Novo Nordisk, da de alene havde produktionskapaciteten og godkendte patenter, men nu hvor Eli Lily har udviklet sine egne midler, som på visse parameter er overlegne, og de samtidig har den amerikanske stat i ryggen, har de gunstige muligheder for at fortrænge Novos monopolgreb om markedet. Novo har som følge af denne konflikt måtte erkende faldende indtjeningsforventninger og har skåret ned i sine driftsomkostninger ved at fyre 9.000 ansatte internationalt, hvoraf de 5.000 er danske.[60] At et enkelt monopol kan ansætte 34.000 mennesker og har magten til at hyre og fyre 5.000 hist og her illustrerer, hvor kolossal en rolle denne virksomhed spiller nationalt. Novos og lignende monopolvirksomheders omfang, rolle og afgørende position i økonomien er et resultat af den høje grad af centralisering af produktion og kapital i Danmark.

2. Finanskapital

Det andet kriterie for imperialismen er sammensmeltning af bankkapital og industriel kapital. Denne proces har været fuldbyrdet i mange år, og den ses ved, at de afgørende danske virksomheder er *finansialiserede*. Derved har de en dobbelt eksistens som virksomhed og som spekulationsobjekt. For eksempel ved at være et aktieselskab eller lignende. På samme tid spiller banker, pensionsfonde og andre pengeselskaber en afgørende rolle i økonomien ved at fordele kapital til lovende eller profitable virksomheder i form af lån og investeringer, eller ved direkte at tage initiativ til dannelsen af nye virksomheder. I Danmark er den klare linje mellem industrikapital og bankkapital derved nedbrudt, og de er sammensmeltet til finanskapital. Et dokument fra miljøstyrelsen fra 2003 kan give en indikation på omfanget af bankernes magt indenfor økonomien allerede dengang:

> *Ifølge en opgørelse fra 1998 ejede de danske finansielle institutioner en betydelig men ikke altdominerende andel på 35 % af den noterede aktiekapital på Københavns Fondsbørs. Udenlandske investorer ejede i 1998 omkring 28 % af den noterede aktiekapital på Københavns fondsbørs, mens husholdninger dels gennem personligt ejede virksomheder, dels i form af aktieinvesteringer fra lønmodtagere mv. ejede 13 % af aktierne (Økonomiministeriet: 101). Hertil kommer naturligvis ejerskab i ikke-børsnoterede virksomheder, men disse udgør en beskeden andel af de institutionelle investorers porteføljer."*[61]

Et moderne eksempel, der illustrerer finanskapitalens rolle i Danmark, er Ørsteds nylige kapitaludvidelse. Grundet faldende statsstøtte til havvindsprojekter i USA og Trump-regeringens energistyrelses pausering af et næsten færdigt dansk vindmølleprojekt i New England ved navn Revolution Wind, samt en række andre faktorer, har Ørsted (tidligere DONG ENERGY) igennem de

sidste 3 år tabt store dele af sin aktiepris. De har mistet store indtjeningskilder og fremtidige investeringsmuligheder for grøn energi. Særligt vilkårene i det vigtige amerikanske marked ser mindre gode ud. Det har ledt til, at virksomhedens bestyrelse har bedt om at udskrive en kapitaludvidelse, dvs. at øge antallet af aktier i virksomheden og at sælge dem med det formål at rejse 60 mia. kr. for at holde skuden oven vande og rette op på situationen. Det har været en konfliktfyldt og ujævn proces at tage denne beslutning, da ejerkredsen består af både den danske stat med 50,1 % og en lang række andre banker, pensionsfonde og private investorer. Alle har skulle enes om at gå med til kapitaludvidelsen, som i det mindste i det korte løb vil resultere i, at deres aktier bliver mindre værd. Kapitaludvidelsen blev stemt igennem af ejerkredsen, en beslutning som den danske stat førte an i.[62] Ørsted som en produktiv virksomhed er altså underkastet Ørsted som et finansielt projekt og spekulationsobjekt. Denne dynamik er en af udtryksformerne for den industrielle kapitals sammensmeltning med, og underkastelse til, bankkapitalen, hvilket er finanskapitalens essens.

Denne graf fra Tv2 business viser Ørsted aktiens nedgang i det sidste år[63]

3. Kapitaleksport

Lenins tredje kendetegn ved imperialismen er, at eksporten af kapital, i modsætning til eksporten af varer, får en særlig betydning. Lad os undersøge hvor meget kapital Danmark eksporterer i dag. Dansk FDI[64] eksporterer for 1,8 trillioner kroner. Derudover lå danske portfolioinvesteringer[65] i slut 2024 på 5,35 trillioner kr.[66] De her tal viser en betydelig kapitaleksport, hvis skala kan være svær at forholde sig til. Det kan hjælpe at kontekstualisere det med, at Danmarks årlige BNP ligger på 2,9 trillioner kroner.[67] Den største kategori af kapital-eksport fra Danmark er FPI (Foreign Portfolio Investment), hvilket betyder investeringer i finansielle aktiver som statsobligationer samt ikke-kontrollerende aktieandele i virksomheder (dvs. under 10 %). Over halvdelen af den Danske FPI ligger i Amerikanske Aktier.[68] Det er vigtigt at understrege, at FDI og FPI ikke er de eneste former for kapitaleksport. Andre typer inkluderer bl.a. lån eller statsinvesteringer i udlandet. Dansk kapitaleksport i form af FDI går primært til andre imperialistiske eller udviklede kapitalistiske lande, som vi kan se i figuren fra nationalbanken overfor:

Denne graf fra Tv2 business viser Ørsted aktiens nedgang i det sidste år[69]

USA er Danmarks primære mål for kapitaleksport, og USA er samtidigt den primære eksportør af kapital til Danmark. I 2022 udgjorde USA 20 % af ejerskabet bag de virksomheder, der investerede i Danmark. I samme kilde fra nationalbanken står der følgende:

> *"Danske virksomheder hævede deres direkte investeringer i USA til 281 mia. kr. i 2022, hvilket svarer til 17 procent af de totale danske udenlandske direkte investeringer af 1.664 mia. kr. En del af øgningen i danske virksomheders investeringer i USA i de seneste år stammer fra investeringer i vindturbiner. Den ledende position USA har som det foretrukne investeringsland skyldes, blandt andre ting, betydelige investeringer fra store danske grupper som Ørsted, Novo Nordisk, Danfoss, Vestas og DSV. Efter USA havde danske virksomheder flest investeringer i vores nabolande, Storbritannien, Tyskland og Sverige. Alt i alt fik disse tre lande 35 procent af investeringerne."*[70]

Danmark eksporterer så meget kapital til USA alene, at det i tredje kvartal af 2024 nåede en mængde der svarende til 94 % af hele landets BNP.[71] Danmark får del i udbytningen af de undertrykte nationer på to måder:

1. Den primære er gennem danske investeringer i andre imperialistiske lande og virksomheder. Det betyder, at når USA og EU's storfinans vinder superprofitter ved at udbytte de undertrykte lande, så får det danske monopolborgerskab en bid af kagen.

2. Den sekundære metode er ved at investere i de undertrykte lande selv.

Det er et træk ved monopolernes æra, at et lille imperialistisk land vil møde et særligt sæt af udfordringer. For at sikre sig de bedste forudsætninger for at få del i udbytningen af verdens folk, må et sådant land tage del i langt større, mere kapitalintensive imperialistiske projekter. Det er af denne årsag livsnødvendigt for de danske imperialister at arbejde i ledtog med USA, EU og andre større partnere. Men i dette forhold er der også antagonisme. Danmark, som et relativt lille imperialistisk land, kan ikke holde de undertrykte nationer nede selv. Ved at lime sig til USA-imperialismen har dansk kapital kunnet spare på militære omkostninger, uden at skulle reguleringsmæssigt eller politisk underlægge sig de større imperialister. Derudover har Danmark undgået at stå for skud for de internationale problemer, *som de lige så meget er skyld i, som det amerikanske borgerskab.* Det danske borgerskab vil under de nuværende internationale forhold have svært ved at forsvare sine positioner og sikre sin monopolstatus. Nationen står derfor i en svækket forhandlingsposition over for USA, og vi ser allerede nu, hvordan Trumps restrukturering af forholdet mellem Danmark og USA bringer det danske borgerskab til bordet for villigt at give, hvad det kræver for at bevare samarbejdet. De amerikanske imperialister ved hvor afhængige de danske er, og det er netop

derfor, at Trump tør at gøre krav på Grønland, at lukke havvindsprojekter, at kræve oprustning og at føre lawfare mod Novo. Vi ser altså, at selv om dansk imperialisme er en åre i det amerikansk-ledte imperialistiske system, så er der også kamp og konflikt indbyrdes mellem dem om, hvem der skal have den største del af udbytningens rigdom.

4. Internationale Sammenslutninger

Det fjerde kriterie af imperialismen er dannelsen af internationale monopolkapitalistiske sammenslutninger. Her vil vi nævne Danmarks deltagelse i finansielle institutioner som IMF, Verdensbanken og Den Europæiske Investeringsbank. Danske investeringer i amerikansk monopolkapital spiller en afgørende rolle og udgør også en form for international monopolkapitalistisk sammenslutning. Derudover spiller EU en afgørende rolle som et center for samarbejde mellem de europæiske monopolkapitaler. Det danske borgerskab tager aktiv del i de internationale monopolkapitalistiske sammenslutningers økonomiske opdeling igennem disse forhold og institutioner. Den politiske refleksion af den økonomiske opdeling af verden er den politiske opdeling. Her bør nævnes Danmarks deltagelse i imperialistiske alliancer som NATO og EU.[72] Danmark trådte ind i NATO ved grundlæggelsen i 1949 og spiller i dag en aktiv rolle i at føre proxykrig med Rusland igennem Ukraine – en krig som på et politisk plan reflekterer de skarpe konflikter mellem europæiske, amerikanske og russiske monopolkapitalistiske sammenslutninger.

5. Opdeling af Verden

Det femte kriterie er den territoriale opdeling af verden mellem de største kapitalistmagter. Danmark har som et 'lille' imperialistisk land haft en særlig rolle og position i denne opdeling og har deltaget i koloniernes opdeling på forskellig vis i

forskellige perioder. Danmark har, som tidligere nævnt, underkastet folkene og dannet kolonier i Grønland, Island, Færøerne, De Vestindiske Øer, Guldkysten i Ghana og Tranquebar og Serampore i Indien. Den dag i dag besidder Danmark stadig to af disse traditionelle kolonier gennem 'Rigsfællesskabet'. Ved at deltage i opdelingen af verden spillede Danmark en rolle i den proces, som lagde grund for imperialismen. Selvom de fleste formelle kolonier i dag er blevet 'frie' på papiret, så er det på ingen måde realiteten. De semikoloniale lande er i dag stadig bundet til de imperialistiske landes økonomiske og politiske magt. Danmarks borgerskab formidler aktivt denne underkastelse gennem kapitaleksport, hvor dansk finanskapital direkte eller indirekte udnytter ressourcer og udbytter arbejdskraft og suger rigdommen ud af de undertrykte lande. På samme tid deltager Danmark også i den militære og politiske undertrykkelse af disse lande. Dansk militær har en udvidet praksis med at træne reaktionære lokale håndlangere i Afrika for at: *"Styrke Europas og Danmarks sikkerhed samt varetage danske interesser."*[73] Disse militære operationer tjener et todelt formål; 1) at sikre Afrikas underkastelse til imperialismen og 2) at styrke Danmarks positioner i den internationale kamp om semikolonier. Selvom vi i dag ikke i lige så stor grad har 'direkte' kolonier som den dominerende form, så er der en fortsat klarere afgrænsning mellem de forskellige imperialistmagters indflydelse i et givent land. Rusland har for eksempel i de sidste par år vundet en række semikolonier i Vestafrika, som tidligere var under især fransk dominans, men også EU (herunder Danmark) og amerikanerne har været inde over. Dette viser, hvordan at magtkampene om kontrol over markeder, ressourcer og arbejdskraft fortsætter i ny form. Som et lille imperialistisk land har Danmark især ført sin kamp om semikolonier i ledtog med andre større imperialister. Danmark har i ledtog med NATO ødelagt, plyndret og røvet en lang række

lande særligt i Mellemøsten. Dette tjener de ovennævnte to formål; at styrke imperialisternes position over for de undertrykte folk og at vinde positioner mod fjendtlige voksende imperialistcentre.

Ud fra disse fem træk kan vi klart konkludere, at Danmark, trods sin lille størrelse, er en imperialistisk magt i alle henseender. En kamp mod det imperialistiske system kan derfor ikke 'eksternaliseres' til en kamp mod EU-medlemskab og deltagelse i NATO's krige. En kamp mod imperialismen i Danmark er en dyst mod det danske imperialistiske borgerskab selv – en kamp som uundgåeligt må lede til socialismen og proletariatets diktatur. Det er netop den lærdom, som de falske socialistiske partier i Danmark har kastet bort. Det klareste eksempel på, at reduktionen af kampen mod imperialisme til pacifisme og neutralitet bliver til imperialistisk chauvinisme, er det danske Socialdemokratiske Parti.

Socialdemokratiets lederskab af dansk kapitalisme

Socialdemokratiet, Danmarks historiske arbejderparti, er grundlagt af revolutionære arbejdere i 1871 som del af den internationale arbejderbevægelse ledt af Karl Marx og Friedrich Engels. Partiet ledte den danske arbejderbevægelse i dens spæde tid og var med til at opbygge arbejderklassens kamporganer i alle dens former. Desværre degenererede partiet i slutningen af det 19. århundrede. Partiet spillede totalt fallit under Første Verdenskrig, hvorefter dets venstrefløj trådte ud og deltog i dannelsen af DKP. De gik sammen med andre venstrekræfter, der havde forladt partiet længe før. Det danske Socialdemokratiske Parti var allerede dengang en del af højrefløjen af den internationale socialistiske bevægelse og fulgte i stor grad det tyske søsterparti SPD og mange andre 'originale' arbejderpartier i deres chauvinistiske attitude til verdenskrigen. I 1924 blev Socialdemokratiet for første gang det ledende parti i det

borgerlige folketing. Siden da har det danske borgerskab klart forstået, hvor dydigt socialdemokraterne har tjent deres interesser. Dansk kapitals interesser har været forvaltet af partiet i knap 75 %[74] af tiden siden. Socialdemokratiets hegemoniske status i dansk politik over en så lang periode kan kun sammenlignes med partier som det liberalt-demokratiske parti i Japan og ANC i Sydafrika.[75] Dette skyldes, at Socialdemokratiet har evnet at fiske det danske borgerskab ud af ilden utallige gange og har formået at repræsentere en særligt effektiv strategi for borgerskabets klassemagt under de forhold, der har eksisteret i de sidste 100 år. Derudover har det kunne bruge sine stærke positioner indenfor stat og fagbevægelse i kampen mod andre borgerlige partier.

Socialdemokratiets centrale ledelsesmetode for forvaltning af borgerskabets diktatur er at kontrollere 'mæglingen' mellem kapital og arbejder. Socialdemokratiet har siden sin stiftelse siddet på størstedelen af de faglige positioner, da det var det originale, og i lange perioder eneste, 'arbejderparti' i Danmark. Da Socialdemokratiet i starten af det 20. århundrede endegyldigt forlod socialismen og vandt lederskab i den borgerlige stat, opgav den ikke at organisere arbejderklassen. Partiet har siden været effektiv i at oplære, uddanne og tiltrække effektive organisationsfolk, der kan varetage de faglige positioner. Ligeså har det været effektivt til at involvere lovende fagligt organiserede arbejdere i partiets apparat. Hertil kommer en god dosering af bestikkelse. Den tager først form af frynsegoder som fællesskab, lækre middage og betalte udflugter – alt det som i daglig tale kendes som pamperi. For det lavere fagbureaukrati – en blanding af lukrative lønninger og arbejdsvilkår og for toppen af fagbureaukratiet – direkte indtrædelse i borgerskabets rækker med tårnhøje lønninger, placeringer i bankbestyrelser og adgang til alskens hemmelige borgerlige selskaber med luksus og magt. Det er netop arbejderaristokratiet, som det

Socialdemokratiske Parti leder på det imperialistiske borgerskabs vegne. Dette betyder, som tidligere diskuteret, ikke, at alle der støtter Socialdemokratiet er blevet bestukket eller er en del af arbejderaristokratiet.

Partiet vedligeholdt initialt arbejdet for at indføre en række af de reformer, som socialister før havde gået ind for, men promoverede på samme tid chauvinisme i alle former blandt arbejderklassen; chauvinistisk nationalisme over for andre nationer, opgivelse af internationalismen og chauvinisme mellem fag, der spiller den ene gruppe arbejdere ud mod hinanden. Grænsen for Socialdemokratiets villighed til at indføre 'røde' reformer har, siden deres kapitulation, været proportionel til arbejderklassen og kommunisternes styrke i forhold til borgerskabet. Partiet har aldrig indført sociale reformer uden pres fra en organiseret arbejderklasse og en voksende kommunistisk bevægelse. Dette er vigtigt at understrege, da mange revolutionære i Danmark stadig i dag nærer illusioner om Socialdemokratiets karakter i det meste af det 20. århundrede, som er parti der *'måske ikke var revolutionært, men stadig havde folkets interesser kært.'* Socialdemokratiet kæmper ikke for arbejderklassens magt, men uddeler til tider koncessioner for at forsvare borgerskabets magt. Koncessioner fra borgerskabet er ikke en gave, men en kampform, der har vist sig nyttig til at dulme de vaklende blandt arbejderklassens kampvillighed og til at ende konflikter og spænde ben for udviklingen af den revolutionære bevægelse. En sådan afkøbnings- og bedøvelsespolitik er absolut ikke umulig at besejre, men det svagelige lederskab af den kommunistiske bevægelse formåede ikke at formulere et strategisk modsvar, som reelt kunne afsløre og forvanske denne. Det bedste eksempel herpå er perioden op til og efter Anden Verdenskrig. Lad os tage en lille historisk rejse for at understrege Socialdemokratiets taktiske styrker.

Socialdemokratiet besejrer DKP

I 1930'ernes begyndelse var der økonomisk krisetid i Danmark, og kommunisterne brusede frem, særligt i form af en arbejdsløshedsbevægelse. Det førte til, at Socialdemokratiet og en række af de traditionelle borgerlige partier i 1933 indgik Kanslergadeforliget, som udformede en økonomisk politik for krisetiden og gav nogen beskedne smertelindrende reformer til arbejderklassen. Det var truslen fra kommunismen, der bragte de gamle borgerlige partier til bordet med det forhadte 'arbejderparti'. Blandt disse reformer var, at man ikke længere mistede sine rettigheder til f.eks. at stemme, hvis man havde modtaget sociale ydelser. I bytte skulle arbejderne underkaste sig et 1-årigt strejkeforbud, hvilket var en krænkelse af arbejderbevægelsens fundamentelle principper, og det viser Socialdemokratiets klassekarakter. I denne situation viste partiet sig som det eneste parti, der kunne dirigere borgerskabet ud af krisen ved at være det eneste parti i Danmark, som kunne få de brede lag af arbejderklassen til at gå med på sådan en aftale.

I perioden op til Anden Verdenskrig kom DKP i en vanskelig situation, da Molotov-Ribbentrop pagten[76] mellem Sovjetunionen og Nazityskland gav anledning til en effektiv borgerlig smædekampagne mod kommunisterne. Dette medførte en svær situation for partiet. Den førende gruppe i DKP's ledelse, anført af Aksel Larsen, gjorde det heller ikke nemmere for sig selv op til besættelsen og i dens første år, hvor de fejlede i at udføre konkrete forberedelser til en væbnet modstandskamp. Socialdemokratiet samarbejdede imidlertid med nazisterne og forberedte flittigt den snarlige arrestation og undertrykkelse af DKP. I en tale fra 1941 siger Socialdemokratiets formand Thorvald Stauning, som i dag hyldes i de danske folkeskoler, at man skal indrette Danmark efter den tyske 'planøkonomi'.[77] I 1941 vedtog et flertal i Folketinget den såkaldte *kommunistlov*, som i det store hele ulovliggjorde DKP og generelt kommunistisk

virksomhed. Denne lov kom på initiativ fra besættelsesmagten og medfulgte en liste over kommunister, som skulle arresteres. Denne liste var udarbejdet på baggrund af det danske politis egen liste over danske kommunister, som de havde delt med besættelsesmagten. Det var det danske politi selv, der stod for at arrestere kommunisterne. I stedet for at arrestere de 72, som var påbudt dem at besættelsesmagten, arresterede de i stedet 295 – af egen lyst.[78]

Kort efter indførte de et forbud mod kommunistisk aktivitet i Danmark. Trods sine fejl, var det dog DKP, der blev den afgørende kraft i modstandsbevægelsen, som begyndte at bygge sig op fra 1942 og især voksede mod krigens afslutning. Denne heltemodige kamp, som partiets medlemmer førte, ledte til et stærkt fremskridt i perioden efter krigen. DKP's popularitet ses nemt med deres 250.000 stemmer (eller 12,46 % af stemmerne) i valget ved krigens afslutning i 1945, hvor Socialdemokratiet trods stemmetalsfremgang havde mistet en stor del af sin tillid blandt arbejderklassen, på grund af deres samarbejdspolitik med fascisterne og forfølgelse af kommunisterne.

Socialdemokratiet udnyttede med stor snilde modsigelserne indenfor DKP og særligt de folkedemokratiske illusioner, som partiet led af. DKP forestillede sig, at de kunne danne et forenet arbejderparti med Socialdemokratiet og forvandle Danmark til et folkedemokratisk land i stil med de samtidige udviklinger i Østeuropa.[79] Socialdemokratiet spillede gerne med på denne fortælling som et taktisk træk. Ved at indgå i enheds-forhandlinger med Socialdemokratiet, slikkede DKP lands-forræderne rene for smuds, og når denne hvidvaskning af Socialdemokratiets nazikollaboration var gennemført, lukkede Socialdemokratiet ned for de virkelighedsfjerne enheds-forhandlinger. Denne historie viser, hvad den socialdemokrat-iske drist har kunnet gøre for det danske borgerskab, men den viser også, at den ikke kunne have virket, hvis man havde stået

over for et stålfast bolsjeviseret parti frem for DKP, hvis kurs allerede var skæv. Der er talrige senere eksempler, men det vigtigste at forstå er, at siden dengang har Socialdemokratiet kunne stabilisere og organisere den danske kapitalisme på mange kritiske tidspunkter ved hjælp af deres hegemoniske indflydelse i fagbevægelsen og dynamiske taktiske linje.

Den danske model og Socialdemokratiet i dag

Socialdemokratiets ledelsesform er smeltet sammen med den måde, det danske politiske og økonomiske system er skruet sammen. Danmarks arbejdsmarked har siden starten af det 20. århundrede – og særligt efter krigen – i stigende grad været bygget op omkring kollaboration og mægling mellem stat, fagforening og kapital. Denne form for styre involverer, at repræsentanter fra alle 'tre parter' i fællesskab når til enighed om den førte politik. Dette skal forestille et stort klasseforlig, der tilgodeser kapital, arbejder og det bredere samfund. Men det er i virkeligheden en illusion. I sin essens er det den private kapital (arbejdsgiverne, altså kapitalistklassen) som i fællesskab med regeringen (repræsentanter af kapitalistklassen, ofte Socialdemokratiet) mægler med fagforeningens korrupte top, (i stort flertal medlemmer i det herskende Socialdemokrati, kapitalens repræsentant!) og derved mægler kapitalen med sig selv i arbejderklassens navn. Det viser også, hvordan Socialdemokratiet kan udøve en hegemonisk magt og indflydelse, selv når det ikke er i spidsen af Folketinget. Partiet er så at sige syet ind i stoffet af det danske kapitalistiske samfund.

Det danske faglige system er bygget op omkring centralt forhandlede overenskomster, som er indgået mellem fagbureaukratiets top og industriens repræsentanter, men essensen er det samme: et forlig mellem forskellige fraktioner af kapitalens håndlangere. Fagbureaukratiet er selvfølgelig ikke uden sine konflikter med socialdemokratiets politiske ledelse og

med borgerskabet generelt. Omend de ikke reelt kæmper for arbejdernes ret, så har fagbureaukrater dog en interesse i at bevare deres position og holde ro i deres rækker, hvor de socialdemokratiske ledere har til opgave at forvalte hele den danske imperialisme. Dansk Industri, som repræsentant for det private borgerskab, er mere direkte styret af privatkapitalistiske interesser, der kortsigtet ønsker, at løn og arbejdsforhold presses særligt hårdt, hurtigst muligt. Derved er overenskomst-mæglingen mellem disse parter en mægling inden for borgerskabet, ikke mellem borgerskab og proletariat. Den sande mægling sker mellem fagbureaukratiet på vegne af borgerskabet og fagforeningernes medlemmer. Det er her, den sande kamp foregår. Kampen om, hvorvidt man accepterer eller afviser de borgerligt fremstillede overenskomster, er derved det centrale kamppunkt for arbejderklassens økonomiske kamp under det nuværende faglige system. Denne form tjener borgerskabet ved at sikre at medlemmerne i fagforeningen i hvert fald passivt accepterer den økonomiske politik. Her søger man at sikre en rolig og ordentlig produktionshær, hvilket er en forudsætning for de høje profitter borgerskabet kræver.

Fagbevægelsen har især i de sidste 40 år også lidt af en gradvis tilbagegang. Faldende medlemstal, faldende tiltro til fagforeningerne og tilførsel af stigende mængder af udenlandsk arbejdskraft truer det eksisterende overenskomstbaserede system. I de sidste årtier har de gule fagforeninger vundet medlemmer fra de 'røde' socialdemokratisk ledte. De gule fagforeninger forhandler ikke overenskomst og undergraver derved 'den danske model'. Hvordan bør danske arbejdere, kommunister og antiimperialister forholde sig til denne udvikling? Det eneste svar må være at bekæmpe angrebene på fagforeningerne, retten til organisering og forsvare sig imod borgerskabets angreb, samtidigt med at vi forklarer arbejderne, at 'den danske model' er et system, som er ved at falde sammen,

fordi det ikke virker. Hvis vi alene kalder på destruktionen af det eksisterende faglige system, vil vi opgive kampen for arbejdernes dagskrav og derved stille os som fjender af arbejderne, frem for som kammerater og ledere. En dynamisk holdning til de socialdemokratisk ledte 'røde' fagforeninger kan ses i vores udtalelse om det faglige spørgsmål fra DKU's 4. kongres i 2024:

> *"Vi ser også en fortsat faldende organiseringsgrad i traditionelle fagforeninger, parallelt med stigende medlemstal i de gule 'fagforeninger'. Årsagerne til den faldende organiseringsgrad er mange. Størst af alt er manglen på resultater. De seneste års overenskomstforhandlinger har været skuffende, og de ser ingen større skade i at melde sig ind i de gule. Det største problem eksisterer for fagbevægelsen: mister de flere medlemmer, mister de også legitimiteten til at forhandle om kollektive krav. Med enorme mængder finansiering og reklame formår disse forretninger at gøre sig mere attraktive end fagforeningerne. De 'røde' fagforeninger svarer igen ved at prøve at slå dem ved selv at blive forretninger med frynsegoder som rabat i butikker og adgang til billige ferieboliger. Samtidig oplever mange medlemmer, at de er blevet fremmedgjorte fra organisationen og det demokrati, fagforeningen burde bygges på. Hvis de røde fagforeninger skal slå de gule, må vi gå tilbage til en aktiv fagforening, hvor medlemmer mobiliseres ved hjælp af klassebevidsthed og solidaritet frem for gulerod og slikkepind."*

Socialdemokratiet har i de sidste 40 år lidt en relativ svækkelse i deres greb om magten med et fald på rundt regnet 5 % i gennemsnitsstemmer sammenlignet med perioden før og en række vanskeligheder, hvilket inkluderer en styrket højrefløj. Dette har ledt til, at Socialdemokratiet har måtte gå uden statsministerposten i længere perioder på 10 år. Fra 1982–1993 og

fra 2001-2011 var der statsministre fra de 'blå' partier. Især i 2010'ernes flygtningestrømme blev Socialdemokratiets traditionelle magtbase presset. Socialdemokratiet formåede at genopfinde sig selv ved at påtage sig deres højrekritikeres udlændingepolitik. På denne måde har Socialdemokratiet formået at bevare magten trods en generel højrebølge i Europa i samme periode. Under Coronapandemien formåede Mette Frederiksen, den nuværende socialdemokratiske statsminister, at fremstå stærk, hvilket førte til endnu en valgsejr, som dog krævede dannelsen af en regering over midten med den traditionelle rival Venstre.

Socialdemokratiet er i den neoliberale periode frem til i dag i stigende grad stoppet med at indføre koncessioner, som lindrer arbejderklassens lidelse, i hvert fald så vidt at det trækkes fra profitten. Sammen med tilbagegangen for den kommunistiske bevægelse siden 1980'erne[80] er den interne trussel fra arbejderklassens oprør drastisk reduceret. Den socialdemokratiske fagbevægelse har for en tid succesfuldt likvideret dele af det store initiativ, som fortidens arbejderne i Danmark viste. Ved at erstatte kamp og sejr med mægling og kompromis har man indstillet en apatisk attitude over for fagbevægelsen blandt arbejderne. De faglige klubber er i mange tilfælde ikke længere steder, hvor kampvillige arbejdere mødes og danner bånd på kryds og tværs – steder hvor man organiserer fælles kamp mod kapitalen. I stedet er de i mange tilfælde inaktive hyggeklubber for små grupper, som ikke har et bredt tag i fagforeningens medlemskab. Derved har det bredere borgerskab i mindre grad set nødvendigheden i de relativt ekspansive koncessioner til arbejderklassen i form af ydelser, bedre arbejdsvilkår og regulering af ansættelsesforhold og løn m.m. Dette svækker begrundelsen for Socialdemokratiets traditionelle ledelsesstrategi og fører mange eventyrlystne kapitalister og borgerlige politikere til på den ene eller anden måde at undergrave det

etablerede faglige system. Af denne årsag – og fordi kapitalen altid må søge nye kilder til profit (eller besparelser) – undergraves det traditionelle socialdemokratiske ledelsessystem både fra arbejderklassen og fra dele af borgerskabets side, omend af forskellige årsager. På samme tid udhules dag for dag den 'velfærdsstat', som er så vigtigt et supplerende redskab til at sikre klassefreden. Ved selv i den neoliberale æra – og stadig i dag – at deltage aktivt i denne udhuling har Socialdemokratiet fremmet en situation, hvor det sociale 'sikkerhedsnet' i stigende grad er svækket, og borgerskabets greb over arbejderbevægelsen også er svækket. Samtidig har den selvsamme apati og had, som det socialdemokratisk ledte faglige regime, fremmer blandt arbejderklassen, bidraget stærkt til udhuling og undergravning af fagbevægelsen i dens nuværende form. Socialdemokratiet undergraver sit eget system og baner vejen for en politisk og faglig krise i Danmark.

Socialdemokratiet har indtil videre fæstnet deres position med stram udlændingepolitik og nationalistisk demagogi, men det faglige, socialdemokratisk organiserede Danmark er i krise. Det er ikke muligt at forudsige præcist, hvornår dette system vil knække, eller hvorvidt det vil tage Socialdemokratiet med i faldet, men én ting er sikker: dets dage er talte. Denne udviklende faglige krise har potentiale til at skabe en gunstig situation for kommunister i fagbevægelsen, hvor de kan bryde arbejdere væk fra Socialdemokratiet og dets støttepartiers indflydelse og fremme udviklingen af en uafhængig arbejderbevægelse. Det er det, der skal til, hvis vi virkelig vil sætte en kæp i hjulet på dansk imperialisme og tvinge det danske borgerskab i knæ.

Foto af Ghassan Kanafani

Kampen om et frit Palæstina, fra da til nu

"Palæstinas befrielse vil blive opnået af en bred, progressiv national befrielsesbevægelse, hvis basis er langt større end de palæstinensiske masser, og hvis geografiske udstrækning er større end Palæstina. Følgelig vil formen for den stat, der vil blive oprettet efter befrielsen, ikke geografisk være bundet til Palæstinas grænser, som de blev trukket af det britiske mandat efter den Første Verdenskrig, men snarere af de grænser, der vil blive trukket af den progressive, socialistiske folkelige kampbevægelse, der vil hidføre Palæstinas befrielse, de grænser der ikke i praksis kan fastlægges af nogen på dette tidspunkt på grundlag af de fastslåede, erkendbare realiteter på denne meget tidlige etape i befrielsesbevægelsen. [...] Den eneste løsning på alle disse problemer er den socialistiske løsning, der kan opnås af arbejderklassen i forbund med de andre fattige klasser. Kampens natur fortæller os, at den nationale befrielse under vore nuværende omstændigheder er en ting, der kun kan virkeliggøres af massebevægelsen ledet af arbejderklassen under dennes progressive socialistiske ideologi."[81]

Historisk overblik

Kampen for et befriet Palæstina, der strækker sig fra Jordanfloden til middelhavet, er et spørgsmål, der optager store dele af venstrefløjen i dag, derfor er det afgørende, at vi grundigt fordyber os i kampens baggrund. For at forstå palæstinensernes kamp i dag, må vi forstå Palæstinas kolonisering. For at forstå Palæstinas kolonisering må vi forstå den historiske udvikling i landet op til Israels grundlæggelse i 1948, som blev til på bekostning af det palæstinensiske folks underkastelse for den zionistiske kolonistat. Det er nemlig i sin historiske udvikling, at modsigelserne i det palæstinensiske samfund kan belyses for os, hvorved de nuværende modsigelser kan forstås i deres dybde og helhed.

Optakten til koloniseringen: Osmannisk bureaukratkapitalisme

Palæstina er i levanten og er et af civilisationens fødesteder. Af gode grunde må vi altså begynde historien et sted, som er relevant for forståelsen for Palæstina, som det er i dag. Fra 1516 har Palæstina været underlagt Osmannerriget *(Osmannisk Syrien)*. Der har i tiden under det Osmanniske rige været flere forskellige administrative inddelinger samt ændringer af de sociale og produktionsmæssige strukturer. Det var grundlæggende et samfund domineret af den feudale produktionsmåde, hvor størstedelen af det palæstinensiske folk var bønder modsat godsejerne med Sultanen i spidsen. I Vesteuropa – kapitalismens arnested – opstod langsomt en kapitalistklasse, som i sin natur både blev tilskyndet til at øge produktionen af sine varer, men også til konstant at søge nye områder og bedre betingelser, for at afsættelse af disse varer. Europæiske handelsmænd kunne tilbyde billigere varer end de lokale producenter og handelsmænd, og det udnyttede sultanerne ved at give europæiske handelsmænd privilegier mht.

handel som f.eks. skatte- og toldfrihed. Det osmanniske feudale privilegiesamfund havde vist sig ikke at være tilstrækkeligt i modsætning til den blussende kapitalisme i Vesteuropa, og noget måtte altså gøres.

I løbet af det 19. århundrede igangsatte det Osmanniske Rige sin reformering af statsapparatet og ejendomsforhold, hvad der kaldtes 'Tanzimat' (omstrukturering). Håndværkere og købmænd mistede deres erhverv i takt med et øget tilbud på europæiske færdigvarer, og den osmanniske statskasse var ved at udtømmes på grund af krige og tab af territorier. De arbejdsløse håndværkere og købmænd måtte nu dyrke jorden som landløse bønder. Reformerne var meget omfattende og berørte mange økonomiske, politiske og kulturelle anliggender. Særligt vigtigt for denne udvikling er den osmanniske jordlov af 1858 og oprettelsen af den Osmanniske Bank i 1856. Det osmanniske bureaukrati indførte jordreformer, som i høj grad brød med de gamle regler. Fremover blev der indført privat ejendomsret af land ligesom i det kapitalistiske Europa. Dette muliggjorde private investeringer og landopkøb, som den tidlige zionistiske bevægelse udnyttede vha. Storbritannien og Frankrig. Den Osmanniske Bank blev oprettet som følge af de lån, det osmanniske bureaukrati måtte tage, særligt på grund af Krimkrigen i 1856. Banken havde britiske og franske finansoligarker som de eneste andelshavere, og gælden nåede allerede i 1875 op på £ 200 mio.

Tanzimat-reformerne bør ikke forstås som et forsøg på at rede eller modernisere det Osmanniske Rige som helhed. I stedet skal det forstås som et led i klassekampen mellem Osmannerrigets undertrykte folk og den fordærvede statslige godsejerklasse, som forsøgte at rede deres status ved at give indrømmelser til Vesteuropa. I modsætning til de borgerlige revolutioner i Europa i lande som Frankrig, skete Tanzimat ikke i forbindelse med en voksende borgerklasse, som brød med det gamle samfund. Der

var nemlig ikke et tilstrækkeligt udviklet borgerskab i det Osmanniske Rige til at tage den opgave. I stedet var det den gamle osmanniske herskende klasse, der søgte at ændre samfundet for at blive ved magten som et nyt osmannisk statsbureaukrati. Osmannerriget blev Vesteuropas semikoloni, idet de gradvist indgik i et afhængighedsforhold med den vestlige kapital.

Ejerskabsforholdene fra det tidligere feudale samfund blev opløst, og i stedet indtrådte kapitalen, som 'ansatte' private godsejere i området. For Palæstina gjaldt det, at mere og mere land endte i hænderne på en voksende klasse af godsejere – effendi. De var en ny type af godsejere, som boede i byer som Damascus, Jerusalem og Beirut, og de havde ingen kulturelle eller religiøse bånd til jorden. Privatiseringen af land, samt at ejerskab af land blev udvidet til også at inkludere fremmede, var blandt de forhold, der faciliterede salg af land til den tidlige zionistiske bevægelse i det 19. århundrede, som var i ledtog med særligt britisk kapital.[82]

Mod slutningen af det 19. århundrede havde Osmanneriget mistet kontrollen over sine territorier og var i stigende grad blevet gjort afhængig af udenlandsk kapital, især britisk og fransk. Det var dette skiftende magtforhold, der skabte en ny type af økonomisk og politisk dominans, hvor den formelle statsmagt stadig var osmannisk, men den førte politik blev reelt dikteret af europæisk kapital og dens interesser i området. Især i Palæstina blev denne nye underlæggelse reel, og imperialisternes mellemmænd, godsejerne, formidlede de udenlandske kapitalinteresser i området på bekostning af bønderne, der i stigende grad blev landløse og *proletariserede*. Det, der i den osmanniske periode begyndte som en proces af økonomisk og juridisk underkastelse til imperialismen, udviklede sig i begyndelsen af det 20. århundrede til en fuldbyrdet kolonial underlæggelse. Osmannerigets sammenbrud under Første

Verdenskrig markerede altså ikke et egentligt brud men snarere en overgang til en ny form for imperialistisk udbytning af Palæstina. Dette markerede overgangen til en ny historisk fase i udbytningen af Palæstina, hvor palæstinenserne især blev offeret for nye kolonialistiske eksperimenter forklædt som modernisering og fremskridt.

Det britiske mandatsystem og den zionistiske bevægelse

De første jødiske flygtninge kom allerede til Palæstina i slutningen af det 19. århundrede, og derefter ankom de i store bølger (aliyah) op til Første Verdenskrig. De jødiske immigranter op til Første Verdenskrig var opdelt i kulturelle jøder og arbejdende jøder, som spillede en central rolle i etableringen af jødisk-kontrollerede økonomiske og politiske institutioner. Disse institutioner skulle bane vejen for oprettelsen af en jødisk stat. Dette var en kolonial bosætterbevægelse, som mobiliserede mange jøder, der søgte væk fra antisemitisk undertrykkelse i Europa, især Østeuropa, hvor jøderne var særligt forfulgte.

Mandatområdet i Palæstina[83], der blev etableret efter Første Verdenskrig i perioden 1920-1948, var en del af de imperialistiske magters forsøg på at organisere tidligere osmanniske territorier under deres kontrol. Allerede i 1916, under krigen, havde Storbritannien og Frankrig i hemmelighed indgået *Sykes-Picot-aftalen*, som havde til formål at inddele Mellemøsten i interessezoner. Aftalen fastlagde, at Palæstina skulle have en særlig international status under britisk dominans, hvilket afspejlede områdets væsentlige strategiske betydning som bindeled mellem Middelhavet, Suezkanalen og det bredere Mellemøsten. Det var bolsjevikkerne, der i 1917 første gang afslørede imperialisternes hemmelige plan om en genopdeling af Mellemøsten. Det stod herefter klart, at en hver tale om at sikre det arabiske folks 'befrielse' fra Osmanneriget kun var et dække

for en ny fase af imperialistisk udbytning. Disse planer blev videre cementeret på San Remo-konferencen i 1920, hvor opdelingen blev formelt godkendt af Folkeforbundet, som tildelte Storbritannien mandatet over Palæstina. Folkeforbundets mandatsystem blev præsenteret som et internationalt tilsynssystem, hvor lande kunne agere opsynsmænd på disse territoriers udvikling, men det endte med at være et system, der konsoliderede britisk og fransk kontrol i regionen. Palæstina tog derfor ikke et skridt mod selvbestemmelse, men blev i stedet et kolonialt eksperiment hvor briterne søgte at skabe stabile magtstrukturer til at beskytte sine økonomiske og strategiske interesser i området.

For at opretholde kontrol havde Storbritannien allerede præsenteret Balfour-deklarationen i 1917, der skulle muliggøre oprettelsen af en jødisk stat i Palæstina. Selvom dette kunne tolkes som et forsøg på at beskytte jøder mod stigende antisemitisme i Europa og Mellemøsten, var det i virkeligheden et middel til at etablere en stat, der var loyal over for vestlig imperialisme. Ydermere sikrede Storbritannien sin magt ved at splitte de undertrykte folk i etniske grupper for at forhindre en samlet opposition mod imperialismen. I stedet for at folket – bestående af både jøder og arabere/palæstinensere – stod samlet mod imperialismen, blev den altså splittet. Storbritannien lykkedes med at fremme denne stat ved blandt andet at sprede propaganda i Tyskland og Østrig, hvor mange jøder blandt soldaterne håbede på et jødisk selvstyre.

Det britiske borgerskabs førte politik under Første Verdenskrig skabte kaos efter krigen. Den britiske regering, præget af en forvirret kolonialistisk tankegang, troede oprindeligt, at deres støtte til europæiske bosættere (zionisterne) med højere uddannelse, mere teknologisk ekspertise og kapital end den oprindelige befolkning, ville skabe økonomisk vækst.

Denne vækst skulle angiveligt skabe arbejdspladser for palæstinenserne og forbedre deres levevilkår. Som led i dette forpligtede Storbritannien sig til tre overordnede pro-zionistiske politikker vedrørende jødisk immigration, jordopkøb og økonomisk udvikling:

1. *Udvidelse af zionistisk immigration.*

2. *Facilitering af jordopkøb for bosættere.*

3. *Fremme af zionistisk økonomisk udvikling gennem tildeling af monopolistiske koncessioner til udnyttelse af naturressourcer og drift af offentlige tjenester i Palæstina.*

Under det britiske styre blev den palæstinensiske økonomi mere integreret i verdensmarkedet. Mandatregeringens infrastrukturprojekter, eksportorienterede landbrugspolitik og liberalisering af jordmarkedet integrerede Palæstina i verdensmarkedet, men på en måde hvor man favoriserede den zionistiske kolonibevægelse og de britiske kapitalinteresser. Den palæstinensiske økonomi, som før havde været baseret i smålandbrug og små håndværksvirksomheder, blev i stigende grad underlagt de globale markedsbetingelser. Mandatregeringens institutionalisering af økonomisk ulighed mellem zionister og arabere førte til oprettelsen af en separat zionistisk politisk-økonomisk enklave i Palæstina og voksende modstand mod britisk imperialisme.

For den palæstinensiske arbejderklasse og bondebefolkning betød dette en stadig forværring af grundlæggende levevilkår. Ved ekspropriering af land, stigende arbejdsløshed og skærpede antagonistiske forhold mellem zionisterne og palæstinenserne blev der skabt grundlaget for en modstandsbevægelse, som udtrykte sig gennem strejker, demonstrationer og væbnede aktioner i 1920'erne og 1930'erne. Alt dette kulminerende i den Store Arabiske Opstand i 1936-1939. En folkelig bevægelse der mobiliserede masserne, forenede byarbejdere, bønder og

intellektuelle til kamp mod både den britiske kolonimagt og den zionistiske bosætterbevægelse. Denne opstand var i høj grad organiseret og ledt af den højere arabiske komité (AHC), der blev dannet i 1936. AHC var en bred bevægelse, som bestod af både godsejere, nobilitetsfamilier og repræsentanter fra den nationalistiske bevægelse. Denne mangfoldige komposition førte til en skiftende tilgang til opstand, hvor man både forsøgte at kombinere diplomatiske forhandlinger – som kravet om stop for salget af palæstinensisk jord til zionistiske virksomheder – med bredere mobilisering af folket til væbnet kamp. Imens ledelsen forsøgte at forhandle kompromiser med briterne for at bevare deres egne jordbesiddelser, var det især arbejderne og de jordløse bønder, der krævede et mere radikalt opgør med både den imperialistiske udbytning, men også den feudale elite som var ledende i AHC.

Denne todelte tilgang i AHC svækkede bevægelsens sammenhængskraft. Ledelsen, som bestod af godsejere og handelsfolk, endte med at fremmedgøre sig selv fra de lokale militser på landet, som ledte den væbnede kamp. Allerede i 1937, som følge på mordet af den britiske distriktskommissær i Nazereth, stod AHC overfor store angreb fra mandatregeringen med hjælp fra zionistiske enheder. AHC blev effektivt gjort ulovlig, og den interne splittelse ledte til, at store dele af lederskabet kapitulerede, blev deporteret eller gik i eksil, og resten af organisationen gik under jorden. Her blev en masse palæstinensiske landsbyer destrueret i modoffensiven mod AHC.

Den Store Arabiske Opstand begyndte som en generalstrejke, der hurtigt udviklede sig til væbnet kamp i både by- og landområder. Den rettede sig ikke udelukkende mod den koloniale besættelsesmagt, men også kompradorborgerskabet, som havde solgt ud af landet til briterne og tjent store profitter på landekspropriering. Den britiske reaktion på opstanden var brutal og kollektiv afstraffelse og var den generelle tilgang,

mandatregeringen benyttede. Der blev erklæret militær undtagelsestilstand, landsbyer blev udslettet, og der blev oprettet specielle politistyrker, som havde mange zionistiske frivillige. Dette dannede basis for oprettelsen af zionistiske paramilitære organisationer og senere den israelske hær generelt. Opstanden var ikke blot et nationalt oprør, men også i høj grad et klasseopgør, som vendte sig mod den dobbelte udbytning af Palæstina – Den nationale undertrykkelse og den interne udbytning fra de arabiske reaktionære.

Selvom opstanden blev slået ned med massiv vold, markerede den et afgørende øjeblik i palæstinenserne historie. Den viste både styrkerne og begrænsningerne, som en bredere folkelig bevægelse har i en kolonial kontekst, og hvordan manglen på konkret proletarisk ledelse leder til forvirring og kapitulation. Men den bevidner også, at kampen mod udbytning er en del af hele det palæstinensiske folks historie. Palæstinenserne er et folk, som gang på gang har rejst sig trodsigt imod enhver fjende, der ønsker at dominere dem, og derfor er det væsentligt at forholde sig til den *Store Arabiske Opstand*. Især i dag, hvor zionisterne forsøger at genskrive historien, placere dem selv som historiens store offer og fremmane fortællingen, om at det hele startede den 7. oktober 2023.

Katastrofen og oprettelsen af Israel

Oprettelsen af staten Israel i 1948 markerede kulminationen på mange årtiers kolonial- og imperialistisk udbytning af Palæstina. Da mandatet ophørte, og Storbritannien trak sig ud efter Anden Verdenskrig, efterlod det et politisk vakuum i Palæstina, som den zionistiske bevægelse lynhurtigt søgte at udfylde med rygdækning fra Storbritannien. FN's delingsplan fra 1947 (Resolution 181) tildelte mere end halvdelen af Palæstina til det zionistiske projekt. Denne plan blev i praksis en juridisk blåstempling af staten Israels koloniale projekt.

Sovjetunionens accept af delingsplanen udgjorde et af de mest tragiske øjeblikke for den internationale kommunistiske bevægelse i samtiden. Den sovjetiske delegation understøttede delingsplanen i 1947 og anerkendte behovet for *en jødisk stat*. Denne støtte bliver ofte forklaret som et *taktisk* slag mod den britiske imperialismes position i området, men i praksis betød det, at Sovjetunionen gav legitimitet til et nyt kolonialt projekt i Palæstina, som var finansieret af europæisk kapital og under militær beskyttelse af Storbritannien. Sovjetunionens støtte til delingen af Palæstina brød komplet med den internationalistiske og solidariske tilgang til undertrykte folks kamp for befrielse.

Sovjetunionens fejl lå ikke kun på et diplomatisk plan, men også i en konkret fejlvurdering af den zionistiske ideologi og bevægelse. I virkeligheden havde den zionistiske bevægelse allerede et tæt samarbejde med europæisk kapital og var i høj grad strukturelt afhængig af støtte fra imperialistiske lande for sin overlevelse. Sovjetunionens støtte til delingsplanen svækkede ikke imperialismen, men bidrog til dens omstrukturering.

Det var ikke FN-resolutionen alene, men dens konkrete udførelse der udløste katastrofen – også kendt som al-Nakba. Mellem december 1947 og maj 1949 gennemførte zionistiske paramilitære organisationer, Haganah, Irgun og Lehi, en systematisk kampagne for at etnisk udrense Palæstina. Over 750.000 palæstinensere blev fordrevet, omkring 15.000 dræbt og over 400 landsbyer udslettet. Nakbaen var en velkoordineret og nøje planlagt udrensningskampagne, som zionisterne navngav *Plan Dalet*. Deres militære strategi søgte at skabe et relativt etnisk homogent territorium til at understøtte det zionistiske projekt. Dette skete gennem terror, udplyndring og tvangsforflyttelser.

Nakbaen var ikke blot en humanitær katastrofe, men en strukturel omlægning af produktions- og ejendomsforholdene i

Palæstina. De fordrevne bønder, arbejdere og småproducenter blev løsrevet fra deres adgang til produktionsmidlerne, mens den zionistiske stat overtog ejendommen fra dem, som blev fordrevet. Dette gjorde de blandt andet gennem lovgivning som *Absentees' property law*. Det palæstinensiske folk blev i 1948 frarøvet dets materielle grundlag, samtidig med en kolonial og kapitalistisk økonomi konsoliderede sig med støtte fra europæisk kapital. Herefter blev staten Israel proklameret og det zionistiske projekt fuldbyrdede den første fase af deres operationer – sikringen af en stat.

Sovjetunionens senere kritik af Israels aggressive udrensningspolitik ændrede ikke det grundlæggende forhold: at dens tidlige diplomatiske støtte havde bidraget til at gøre Nakbaen mulig. I dette historiske svigt ligger en væsentlig marxistisk læresætning: når socialistiske lande løsriver sig fra princippet om en proletarisk internationalisme, ender man med at understøtte udvidelsen af imperialistiske interesser under dække af *realpolitik*. Nakbaen står derfor ikke kun som begyndelsen på den palæstinensiske tragedie, men også som et advarende eksempel på faren ved at erstatte principiel antiimperialisme og internationalisme med opportunisme, samt et varsel om den forestående kontrarevolution i Sovjetunionen.

Imperialismens håndlangere i Israel og Palæstina i dag

Den zionistiske bevægelse kunne ikke opnå sine koloniale mål uden støtte fra imperialisterne, og for imperialisterne spillede de på samme tid en vigtig rolle som en reaktionær forpost i Mellemøsten. Israel er en enorm vigtig brik for den globale imperialisme, politisk og især økonomisk. EU er Israels største handelspartner, hvor USA og Kina kommer efter. Investeringer i den zionistiske besættelsesmagt er trods alt noget imperialisterne kan enes om. Siden Israels oprettelse har

landet været en forlængelse af de imperialistiske magters interesser: i første omgang britisk imperialisme, senere primært amerikansk imperialisme og samtidig en håndlanger for en række imperialistmagter, herunder Danmark. Landet har med tiden udviklet en relativ uafhængighed og har sine egne mål og interesser, der ikke altid stemmer overens med selv USA-imperialisternes ønsker. Dette har ført til en forvirret situation, hvor mange kritikere af Israel vildledes af Israels indblanding i vestlige lande – især USA's politiske liv – til at tro, at Israel er en altomfattende magt, som trækker alle trådende bag hele den vestlige imperialisme. Det fremmer illusionen om, at Israels handlinger ikke er i linje med f.eks. de danske imperialisters interesser, og at det er modvilligt, at de har Israel som en forlængelse og støttepille i regionen. Dette er en eksternalisering af den reaktionære karakter af borgerskabet i de imperialistiske lande, og det er derfor ekstremt vigtigt at understrege, at Israel den dag i dag stadig primært tjener de vestlige imperialistiske magters interesser.

Israel har begået utallige forbrydelser imod international lov, hvilket igen har miskrediteret internationale borgerlige institutioner som FN. Deres brud inkluderer ulovlige bosættelser af de palæstinensiske territorier og grundløse annekteringer som annekteringen af Østjerusalem og er desuden beskyldt af Amnesty International, Human Rights Watch og B'Tselem for at udøve apartheid[84] overfor det besatte palæstinensiske folk. Det er endda konkluderet fra FN, at Israel har begået folkemord under krigen i de sidste to år. Fra EU's side er der ikke blevet gjort andet end at give Israel en løftet pegefinger, imens at Danmark stadig fastholder et varmt forhold til Israel og endda tilgodeser deres behov, som da BDS-bevægelsen (Boycott, Divestments, Sanctions) kom under israelsk pres, hvilket medførte, at Danmark stoppede bistanden til NGO'er forbundet med BDS. Der råder derfor ingen tvivl om, at Israels forhold til

EU er så vigtigt for medlemslandene, at selv alvorlige brud på de principper, som EU efter sigende er bygget på, ikke engang er nok til at retfærdiggøre den mindste foranstaltning imod Israel. Israel river derved masken af imperialismen og har spillet en særlig rolle i at undergrave den påståede legitimitet og tiltroen til en række af de institutioner, som de vestlige imperialister siden Anden Verdenskrig har brugt til at udføre og *retfærdiggøre* sin politik. Men på hvilken måde er Palæstina den dag i dag forbundet til imperialismen?

Der hersker en forkert forståelse blandt visse pro-palæstinensiske kræfter om, at kampen for Palæstinas befrielse består i en kamp for *hele* den palæstinensiske nation[85] mod Israel. Denne holdning baserer sig i en forkert analyse. Det er som at sige, at der ikke eksisterer nogle reaktionære klasser i Palæstina og omvendt, at der ikke eksisterer nogen *revolutionær klasse* i Israel. Palæstina er, som alle andre lande i verden, et *klassesamfund*, og nogle af disse klasser bliver – til trods for at de måske på et subjektivt plan helst ser en fuldkommen befrielse af Palæstina realiseret – af deres klasseinteresser ledt til at indtage en kapitulerende holdning eller, i visse gruppers tilfælde, at handle direkte imod befrielsen af deres egen nation. Herunder findes kompradorborgerskabet og pjalteproletariske reaktionære[86] og lignende. Det palæstinensiske selvstyres bureaukratiske karakter er typisk for en koloniseret stat.

De reaktionære klasser i Palæstina har den politiske magt, hvor de forsømmer det palæstinensiske folks selvbestemmelse. Den bureaukratkapitalistiske karakter kommer især til udtryk ved følgende politiske og økonomiske kendetegn:

- En stat forvaltet af kompradorborgerskabet og rester af storgodsejerne
- En økonomi hvor en stor andel af BNP består af udenlandsk bistand fra de imperialistiske lande, som primært går til bestikkelsen af deres bureaukratiske lakajer
- En økonomi hvor størstedelen af produktionen består af *arbejdsintensive* varer som landbrugsprodukter og en underudviklet industriel sektor, hvis videre udvikling er hæmmet af semi-koloniale, imperialistiske ekstraktive forhold

De danske imperialister er med til at bidrage finansielt til det korrupte bureaukrati i Palæstina med 450 mio. kroner bare i løbet af de sidste 4 år. Det man skal huske på er, at denne bistand ikke kommer fra det danske borgerskabs gavmildhed, men naturligvis sker i form af lån, enten direkte eller indirekte, ved at pengene kommer med betingelser eller indrømmelser med henblik på at fastholde den lokale undertrykkelse af de palæstinensiske masser. Hvis det palæstinensiske folk skal blive frit, må de på samme tid føre en kamp mod Israel og imperialismens håndlangere indenfor den palæstinensiske nation.

Fra Israels ekspansionskrig i 1967 har hele Palæstina, samt Golanhøjderne i Syrien, været besat. I 1993-1995 igangsatte man med Oslo-aftalerne fredsforhandlinger mellem Israel og Palæstina, som bl.a. etablerede Det Palæstinensiske Selvstyre (PA) med Yasser Arafat fra Fatah i spidsen. Denne fredsaftale var intet mindre end en kapitulation ledt af det palæstinensiske kompradorborgerskab. Under israelsk besættelse var hele den

palæstinensiske økonomi domineret og hæmmet af Israel. Der var ringe industriel udvikling og mange palæstinensere måtte tage arbejde i Israel for en løn, der svarede til en brøkdel af en israelsk arbejders løn. Undertrykkelsen udløste den første intifada i 1987, som senere resulterede i Oslo-aftalerne. Men Oslo-aftalerne og oprettelsen af en palæstinensisk klientstat løste intet for palæstinenserne.

Modstandskampen da og nu

Efter Nakbaen i 1948 blev det palæstinensiske folk spredt over store dele af Mellemøsten, hvor millioner levede som flygtninge i lejre under hårde sociale og økonomiske forhold. De politiske formationer, som tidligere havde organiseret modstanden under det britiske mandat, var blevet opløst, og det palæstinensiske folk stod uden stat, uden en hær og uden et samlet lederskab. I stedet voksede nye former for modstand frem, først i det spontane og lokale og senere i organiserede politiske bevægelser og militante befrielsesbevægelser. Det 20. århundredes palæstinensiske modstandskamp kan derfor ikke forstås isoleret, men må ses som en del af den bredere revolutionære og antikoloniale kamp, som blussede op i samtiden. I denne sammenhæng er Palæstina både et symbol og knudepunkt, et sted hvor imperialismens overfald er blevet særligt tydeligt og hvor de arabiske folk kan se deres egen undertrykkelse genspejlet i den palæstinensiske erfaring. Ud af denne voksende nye politiske bevægelse, som på forskellige måder forsøgte at formulere et svar på Nakbaens arv, fra Nasserismen og panarabismen til marxismen og senere islamismen.

Denne del forsøger at skitsere en udvikling fra de tidlige antikoloniale og nationalistiske strømninger efter 1948 til fremvæksten af den marxistiske og islamistiske modstands-bevægelse i det 20. og 21. århundrede. Fokusset lægges især på Folkefronten for Palæstinas Befrielse (PFLP) og dens rolle i først

at forsøge at udforme en marxistisk tilgang til den palæstinensiske kamp, men også deres nedgang og senere fremvækst af den islamiske modstandsbevægelse. Derudover forsøger vi at behandle rollen af sidstnævnte i den nuværende situation i Palæstina.

Modstandskampen i det 20. århundrede

I 1953 blev den 'Arabiske Nationale Bevægelse' (Harakat al-Qawmiyyin al-Arab) grundlagt, anført af Georges Habash og Wadi'a Haddad. Ved grundlæggelsen blev især den antikoloniale kamp imod både Israel og Storbritannien, samt kampen for enhed blandt det arabiske folk, understreget som det primære politiske spørgsmål.

Tidligt i gruppens historie tilsluttede man sig en form for småborgerlig putschisme[87] á la den linje, som Gamal Abdel Nasser og nasseristerne advokerede for. Der var faktisk en bevidst afvisning af marxismen som konsekvens af Sovjetunionens opbakning til 'delingen' af Palæstina. Denne linje var dominerende i den Arabiske Nationale Bevægelse, men internt fandtes der forskellige holdninger. Som nasseristerne fortsat afslørede deres egne mangler, blev marxismen i stigende grad taget seriøst i bevægelsen. Allerede i 1958 blev der oprettet flere forskellige afdelinger rundt om i den arabiske verden, og det var disse, der dannede grundlaget for en tilspidsning af kampen om ideologi i bevægelsen. Især i Syrien og Irak tilsluttede man sig stærkt de nasseristiske strømninger, mens de marxistiske strømninger stod stærkt i Libanon og Jordan. Med opdelingen af den Forenede Arabiske Republik og Egyptens nederlag i Seksdagskrigen blev der dannet en generel konsensus om nasserismens nederlag, blandt andet som følge af dens manglende evne til reelt at støtte den anti-zionistiske kamp for et frit Palæstina. Perioden fra 1967 til 1970 markerede nedgangen for den Arabiske Nationale Bevægelse, men samtidig

begyndelsen på en modstandsbevægelse, som i sine spæde år havde en marxistisk orientering.

I 1967 mødtes de marxistiske og marxistisk-sympatiske dele af den Arabiske Nationale Bevægelse, og her blev Folkefronten for Palæstinas Befrielse (PFLP) grundlagt.

> *"Dette er begyndelsen på en bevægelse af mennesker, der fører fanen for opofrelse, standhaftighed og udfordring. Vi er på jorden, og vi lover, at den væbnede kamp ikke er en rosenrød drøm, men mere kamp, ledet af den politiske mobilisering af masserne for at forsvare de forsvarsløse mod repressalier og forfølgelse. Vi marcherer i dag hvert eneste kampskridt og forbereder os på at kæmpe en lang, hård og bitter kamp med jeres lederskab og engagement som de sande ejere af sagen. Den kamp er hverken let eller hurtig, men det er skæbnekampen, og dens tilstedeværelse kræver vores dybe engagement, evne til at fortsætte og standhaftighed." – Stiftende erklæring, 1967.*

Denne bevægelse tilsluttede sig marxismen-leninismen som ideologi, men fastholdt sin orientering mod en forening af hele den arabiske nation i kampen mod udbytning, kolonialisme og kollaboration. Allerede et år efter grundlæggelsen fandt den første eksterne operation sted: kapringen af El Al fly 426 fra Rom med endelig destination i Lod Lufthavn. Ombord var blandt andre Leila Khaled, som i dag er et symbol på den palæstinensiske modstandskamp. PFLP gennemførte en række lignende operationer frem til 1972, hvorefter man stoppede aktioner af denne karakter. Disse aktioner har været genstand for stor debat på venstrefløjen, både i Danmark og internationalt – både hvad angår deres moralske validitet og deres strategiske betydning for kampen for et frit Palæstina. Det er væsentligt at bemærke, at aktionerne før 1972 udelukkende havde til formål at rette verdens opmærksomhed mod Palæstina, som på det tidspunkt var et relativt ukendt spørgsmål, især i Vesten. Det

overordnede mål var således ikke baseret på en tro på, at flykapringer var en revolutionær strategi, men derimod et PR-tiltag. Aktionerne huskes i dag som det, der definerer PFLP, og i den forstand har de været en succes. Men set i lyset af bevægelsens bredere udvikling har disse sensationelle operationer uden dybere formål haft den modsatte effekt. De har bidraget til en karikatur af den palæstinensiske modstand, som, især efter 9/11, er blevet reduceret til bombastisk og symbolsk modstand og ikke en modstand forankret i massernes kamp – i Vestbredden, Gaza og flygtningelejrene. Den slags aktioner ses ikke som et reelt redskab for arbejderklassens kamp for magtovertagelse og oprettelsen af en selvstændig, demokratisk palæstinensisk stat fra floden til havet.

I 1970 gennemførte PFLP sin hidtil største aktion: de ville kapre fire passagerfly, flyve dem til Dawson Airfield i Jordan og sprænge flyene for øjnene af verdenspressen – og det gjorde de. At denne aktion fandt sted i Jordan, var ingen tilfældighed. Den palæstinensiske modstandsbevægelse havde i disse år sin stærkeste base i Jordan. Her trænede PFLP størstedelen af sine Fedayeen-soldater[88] og kommandoenheder, og i byen Amman eksisterede der nærmest en situation af dobbeltmagt mellem de palæstinensiske modstandsbevægelser og den jordanske konge.

I de forudgående måneder havde det jordanske regime forsøgt at overtage kontrollen over de palæstinensiske flygtningelejre, som udgjorde en vigtig støttebase for store dele af PFLP's aktioner. Dette, kombineret med begivenhederne på Dawson Airfield, siges at være katalysatoren for det, der efterfølgende blev kendt som Sorte September – en næsten årelang konflikt mellem den samlede palæstinensiske modstandsbevægelse, inklusive alt fra Fatah til den demokratiske front for Palæstinas befrielse[88] (DFLP), og den jordanske konge og hans hær. De intense kampe og den efterfølgende invasion fra Syrien endte med en jordansk sejr, og herefter blev den palæstinensiske

modstandsbevægelse forvist til Libanon.

Som følge heraf fulgte en gennemgribende reorganisering af hele bevægelsen: flytning af lejre, operationscentre og hele organisationsapparatet til Libanon. Denne udvikling er særlig vigtig at understrege, da det var som en konsekvens af Sorte September, at spørgsmålet om fremtiden for kampen for et frit Palæstina for alvor blev problematiseret. Internt i Fatah voksede normaliseringslinjen frem, og internt i PFLP blev spørgsmålet om de hidtidige kampmetoder bragt op til diskussion. Inden for den Palæstinensiske Befrielsesorganisation (PLO) blev især Dawson-aktionerne kritiseret, og det medførte stor kritik af lederen for de eksterne operationer, Wadi'a Haddad. Spørgsmålet om gyldigheden af disse kapringsaktioner blev omdrejningspunktet for en dybere korrigeringsproces, og sådanne aktioner blev herefter beordret stoppet. Fokus skulle nu være på den direkte kamp mod Israel – ikke på tilfældige passagerfly, selv hvis de var israelsk ejede, eller havde kurs mod Israel. Denne linje var Haddad uenig i, og han fortsatte i hemmelighed med at koordinere operationer af denne type – for eksempel angrebet i Lod Lufthavn i 1972, udført sammen med den Japanske Røde Hær. Det var netop denne type individuelle voldsaktioner med civile som mål, der førte til Wadi'a Haddads eksklusion fra PFLP i 1973. Han fortsatte herefter sin virksomhed op gennem 1970'erne i sammensværgelse med forskellige småborgerlige banditgrupper rundt om i verden – herunder Rote Armee Fraktion, Action Directe, Brigate Rosse og den Japanske Røde Hær. Alt sammen aktioner, som til sidst kom til at skade den faktiske kamp mod imperialismen og for et frit Palæstina.

Efter nederlaget i Jordan var PLO og den øvrige modstandsbevægelse centreret omkring Beirut i Libanon – samme sted, som blot 17 år tidligere havde dannet omdrejningspunkt for grundlæggelsen af den Arabiske Nationale Bevægelse. Det revolutionære miljø omkring Beirut

havde i mange år været et centrum for progressive og antikoloniale kæmpere. I 1974 fremlagde PLO sit såkaldte 10-punktsprogram på initiativ fra Fatah og Yasser Arafat. Programmet skulle danne grundlag for opbygningen af en selvstændig stat i de 'befriede palæstinensiske territorier' og var det første forsøg på at etablere en stat, der sameksisterede med Israel – altså det første bud på en to-statsløsning. I programmet beskrives opbygningen af den nye stat som en trinvis proces, hvor væbnet kamp stadig spiller en central rolle, men hvor alternative metoder også accepteres som midler til statslig fremgang. Denne position var kontroversiel, og særligt blandt de mere militante og revolutionære dele af PLO mødte programmet massiv modstand. PFLP og andre organisationer dannede det, der senere blev kendt som 'Den Afvisende Front' – en alliance, der afviste to-statsløsningen og i stedet fastholdt målet om én stat fra floden til havet som et grundlæggende princip. Dette førte til splittelse i modstandsbevægelsen og mange organisationer forlod PLO og sluttede sig til Den Afvisende Front. Det er vigtigt at understrege, at fronten ikke var en operativ organisation, men en politisk alliance mellem de mest militante segmenter af den samlede nationale bevægelse. Den Afvisende Front omfattede også organisationer, der indtog chauvinistiske positioner og vægtede national enhed højere end klassekamp, hvilket gjorde alliancen ustabil. Især de ba'athistiske strømninger skabte betydelige interne spændinger.

Kort tid efter brød borgerkrigen i Libanon ud – en langvarig og blodig konflikt, der skulle ende med at cementere Fatah-linjens forræderi mod kampen for et frit Palæstina og fungere som dødsstødet til den revolutionære modstandsbevægelse. I 1982 blev PLO tvunget til at forlade Libanon og afvæbne sig selv, hvilket banede vejen for, at Fatah kunne intensivere sin statsbygningsindsats, især gennem tilnærmelser til USA. Det naturlige resultat af Arafats opportunisme kom i 1993 med Oslo-

aftalen, hvor PLO anerkendte Israel som en legitim stat med ret til eksistens -og samtidig fordømte den væbnede modstandskamp. Dermed solgte Arafat det palæstinensiske hjemland til det imperialistiske system.

I de senere faser af den libanesiske borgerkrig begyndte modstandsbevægelsen at vende sig mod sig selv, og de sekteriske, etniske og religiøse skel gjorde organisationer med samme mål til modstandere af hinanden – til stor fordel for zionismen. I slaget ved Sidon i 1991 blev PFLP og DFLP besejret og måtte forlade Libanon. De flyttede derefter til Damaskus. Siden da har deres politiske ståsted bevæget sig væk fra den oprindelige marxistiske basis og er i dag først og fremmest præget af en panarabistisk målsætning om foreningen af det arabiske folk – med mindre fokus på klassekampen. PFLP opretholder stadig aktivitet i både Gaza, Vestbredden og Beirut, men i langt mindre omfang, og i dag er de også en del af Modstandsaksen.

Degenerationen af PFLP og den selverklærende marxistiske modstandsbevægelse må ses i konteksten af først og fremmest deres egen ideologiske ballast, men også de generelle udviklinger i regionen. De storslåede flykapringer i det tidlige PFLP ledte til megen opmærksomhed på deres politiske kamp, men de placerede samtidigt også en stor skydeskive på organisationen. Da de interne uenigheder omkring flykaprings-aktionerne effektivt splittede organisationen, hæmmede det den organisatoriske kapacitet af fronten. Dele af partiapparatet endte med at understøtte Wadi'a Haddad-fraktionen, selvom partiets linje officielt var imod det. Deres basis i de palæstinensiske territorier på Vestbredden og Gaza skred i slut 1980'erne og 1990'erne, og opbakningen til deres sekulære, revolutionære politiske projekt mindskedes til fordel for organisationer som Hamas og Islamisk Jihad. Med opløsningen af Sovjetunionen, som bakkede op om PFLP både offentligt og hemmeligt i mange

år, var situationen omkring ekstern støtte til PFLP svær. Deres afhængighed af sovjetimperialismen var en af de store hindringer for PFLP's selvstændige marxistiske udvikling. Derefter måtte PFLP søge nye samarbejder, og dette bragte dem tættere på regionale borgerlige magter som Syrien under Bashar Al-Assad og Iran. Deres stilling i den syriske borgerkrig ledte til en forstærket position i Syrien, som var deres base i denne tid. Understøttelsen af den såkaldte Modstandsakse ledte dem også til at indgå i principielle kompromiser, hvor marxisme og sekularisme måtte erstattes til fordel for klasseløs panarabisme og en vis accept af den radikale islamistiske modstands-bevægelse.

Deres gennemgående ideologiske problemer har naturligvis ledt til, at ledelsen har måtte nedprioritere fokusset på massearbejdet og opbyggelsen af revolutionær magt blandt de arbejdende klasser til fordel for nålestiksoperationer og storslåede operationer. Da støtten fra Sovjetunionen begyndte at svinde ud, måtte man hoppe direkte i armene på den første, der ville yde en ny støtte, dette værende på bekostning af sin principielle og revolutionære politik. Denne gennemgang af PFLP og kritik af deres senere politiske degeneration er væsentlig for den danske venstrefløj for at kunne evaluere de marxistiske kræfter i Palæstina korrekt. Når vi i dag taler om Palæstina og det palæstinensiske folks kamp, må vi have det nødvendige indblik i dets historie – og i særdeleshed de kommunistiske befrielseskræfter.

Modstandskampen i det 21. århundrede

I 1987 opstod den islamiske modstandsbevægelse (Hamas) i Palæstina som en selvstændig politisk organisation. Hamas har ideologiske rødder i det palæstinensiske muslimske broderskab og er således et sunnimuslimsk politisk parti – i modsætning til de historisk sekulære palæstinensiske befrielsesgrupper. Hamas'

opståen, som et islamisk politisk projekt med bred støtte blandt de palæstinensiske masser, repræsenterer en ny fase i konflikten mellem Israel og Palæstina – en fase, der i høj grad er formet af de geopolitiske tendenser, som siden 1980'erne har påvirket Palæstina og hele regionen. Årsagen til denne split i den palæstinensiske modstandsbevægelse findes i faktorer både uden for og inden for Palæstina.

En af de vigtigste ydre faktorer var opløsningen af Sovjetunionen. Sovjetunionens sammenbrud i 1992 medførte et tab af politisk og militær støtte til den palæstinensiske modstandsbevægelse, som PLO repræsenterede. Mange af de lande, der tidligere var under sovjetisk indflydelse, begyndte nu at danne tættere diplomatiske forbindelser med Israel.

En anden væsentlig faktor var Irans voksende indflydelse i regionen, især efter afslutningen af Iran-Irak-krigen i 1988. Iran begyndte gradvist at udvide sin indflydelse i regionen gennem en række proxygrupper, som siden kun er vokset i antal og styrke. Den første og vigtigste af disse grupper er Hezbollah – et shiaislamistisk politisk parti i Libanon, grundlagt i 1982. Hezbollah og Hamas tilhører forskellige retninger indenfor islam og har derudover mange andre forskelle, men de har det tilfælles, at de blev født ud af det samme politiske tomrum og udfylder i dag lignende roller. Begge organisationer trådte ind i det magtvakuum, som opstod, da PLO blev forvist til Tunesien efter Israels invasion af Beirut i 1982. I dag er begge organisationer – sammen med bl.a. Ansar Allah (Houthierne) i Yemen – en del af en bredere koalition af iransk-støttede grupper i Mellemøsten.

Internt skyldes Hamas' politiske succes og store popularitet blandt de palæstinensiske masser især PLO's kapitulation, og deres villighed til at mobilisere til direkte kamp imod den zionistiske besættelse. Oslo-aftalerne mellem PLO og Israel formåede ikke at tilbagelevere palæstinensisk land i Gaza og på

Vestbredden, som har været under israelsk besættelse siden 1967. Tværtimod resulterede aftalerne i en yderligere opdeling og ekspropriation af palæstinensisk jord på Vestbredden, hvor kun 18 % i dag er under formel kontrol af bureaukratkapitalisterne i det palæstinensiske selvstyre. Aftalerne har heller ikke forhindret den fortsatte opførelse af ulovlige bosættelser, som desuden er i strid med international lov. Det var netop med afsæt i deres afvisning af Oslo-aftalerne, at Hamas gik til valg i 2006 og vandt over halvdelen af pladserne i parlamentet. Dette udløste sanktioner fra bl.a. EU, USA og Rusland samt en total israelsk blokade af Gaza, som stadig er gældende i dag.

Hamas ser de kompromitterende fredsforhandlinger, som PLO har ført, som en kapitulation overfor Israel – og det er den primære årsag til, at Hamas har nægtet at samarbejde med PLO. Dette vidner om en strategisk splittelse i den palæstinensiske borgerklasse, hvor Hamas og Fatah udgør politiske repræsentanter for hver deres fløj: en radikal del af borgerskabet, som er konsekvent i sine krav og ser væbnet kamp som et nødvendigt middel, og et vaklende borgerskab, der søger fredelige aftaler og normalisering med Israel – til skade for den palæstinensiske nation.

Erfaringerne fra PLO's lederskab, som endte med Oslo-aftalerne, viser tydeligt, at der i PLO findes stærke kræfter, der repræsenterer kompradorborgerskabet – en klasse, der søger en fredelig vej for at konsolidere kapitalen, især gennem internationale investeringer og samarbejde med imperialismen. En vurdering af Hamas' revolutionære rolle må nødvendigvis se lignende ud.

Efter Hamas overtog magten i Gaza og blev isoleret fra resten af de palæstinensiske områder, begyndte Qatar gradvist at opbygge forbindelser til det Hamas-styrede Gaza og har siden 2012 finansieret dem med over 1,8 milliarder dollars. Det bemærkelsesværdige her er Israels stilling til disse overførsler.

Selv efter angrebet den 7. oktober 2023 gav Israels premierminister Benjamin Netanyahu grønt lys til overførslerne. Det vidner om strategiske overvejelser – som at støtte én fjende over en anden – men vigtigst er, at Israel ikke betragter Hamas som en eksistentiel trussel. Tværtimod har Israel, især i 1970'erne og 1980'erne, støttet og finansieret det muslimske broderskab og andre islamiske grupper, som senere var med til at danne Hamas.

Det er vanskeligt at vurdere Hamas' klassekarakter. De har haft magten i Gaza i relativt kort tid og under ekstremt vanskelige forhold. Men en vurdering kan baseres på deres internationale forbindelser og den måde, Israel vurderer dem på. Palæstinas borgerskab har igen bevist, at det ikke er i stand til effektivt at lede modstandskampen til sejr. Derfor mener vi ikke, at Hamas spiller nogen revolutionær rolle i ledelsen af den palæstinensiske nationale befrielseskamp. Vi mener, at modstandskampen kun kan vindes ved at forene de palæstinensiske masser – arbejderne, bønderne og småborgerskabet – under ledelse af den mest progressive klasse, nemlig proletariatet, i kampen mod besættelsesmagten.

Det palæstinensiske folk har ført en tapper kamp mod imperialisme, kolonialisme og zionisme i snart 100 år. Det er vores opgave, som revolutionære i Danmark, at identificere karakteren af denne modstand korrekt og samle de progressive kræfter i Danmark til at sige "nej" til Danmarks støtte til koloniseringen og profitten fra det palæstinensiske folks lidelser.

Fra floden til havet, Palæstina vil blive frit

Palæstinas historie, fra den osmanniske periode til i dag, udgør et sammenhængende forløb af kolonial dominans, udbytning og massernes modstand. Gennem hele denne udvikling har de palæstinensiske masser, bønder, arbejdere og intellektuelle gentagende gange rejst sig mod de kræfter, der har

søgt at udbytte og opløse det palæstinensiske folk. Fra det britiske mandat og den zionistiske kolonisering til Nakbaens katastrofe og den fortsatte besættelse har kampen for et frit Palæstina ikke kun været en national konflikt, men har trukket globale læresætninger.

Vores analyse belyser væsentlige pointer: at den palæstinensiske tragedie ikke kun forstås som en isoleret kamp imellem to folk, men at den er et produkt af imperialismens strukturer, økonomisk, politisk og ideologisk, der har sikret den fortsatte imperialistiske dominans af det palæstinensiske hjemland. Derfor har den palæstinensiske modstandskamp altid haft en dobbelt karakter, en kamp for national selvbestemmelse og en kamp mod det imperialistiske verdenssystem, som den zionistiske besættelsesmagt er forankret i.

Selvom magtforholdene i det 21. århundrede synes stærkt ulige, lever arven fra mange generationers modstand videre. Kampen for et frit Palæstina fortsætter som et symbol på massernes krav om at befri sig selv for enhver form for udbytning og dominans, men også som en påmindelse om at ingen kolonimagt, uanset hvor mægtig den fremstår, kan undertrykke et folk, der nægter at opgive sin kamp for befrielse.

Først når masserne fravrister sig enhver illusion om de borgerlige kræfter, der forsøger at vildlede masserne til sensationelle aktioner, som den vi så 7. oktober 2023, kan en reel befrielsesbevægelse skabes. En bevægelse, der mobiliserer masserne til at gøre krav på deres rettigheder og ejendom, og søger at transformere samfundet grundlæggende til socialismen og kommunismen.

Derfor slutter vi af med at sige:

Længe leve det palæstinensiske folks befrielseskamp!

Ned med imperialisterne og deres landsudsælgende lakajer!

Fra floden til havet, Palæstina vil blive frit!

Konklusion

I starten af bogen skrev vi, at en materialistisk analyse af imperialismen var en forudsætning for kampen mod den. Vi håber, at du nu ved vejs ende kan se, hvorfor dette er sandt. Ved at forstå imperialismen som et økonomisk verdenssystem, som både er iboende i Danmark og i de lande, som vores borgerskab undertrykker, kan vi erkende, at imperialismen ikke bare er krig, massemord eller undertrykkelse, men er et verdensomspændende system, der i sin essens giver ophav til disse fænomener. Kampen mod imperialismen er lig med kampen imod kapitalismen og vores kamp må derfor basere sig i alliancen mellem arbejderklassen og de undertrykte folk. Vi kan heraf aflede, at det er utilstrækkeligt, at kampen alene føres gennem solidaritetsarbejde, og at det er grundlæggende nødvendigt at rejse kampen herhjemme – direkte imod det kapitalistiske system. Det er derfor, vi kalder på alle antiimperialister og opfordrer dem til at studere den marxistiske teori og at opbygge den revolutionære arbejderbevægelse i Danmark. Vejen er lang og snoet, men et system så korrupt og selvdestruktivt som det imperialistiske kan ikke holde sig i live længe. Lad os rejse os til kamp!

"Ligesom der ikke findes noget i verden uden en dobbelt natur (det er loven om modsætningernes enhed), har imperialismen og alle reaktionære også en dobbelt natur – de er både virkelige tigere og papirtigere på samme tid. I historien, før de vandt statsmagten og i nogen tid derefter, var slaveejerklassen,

godsejerklassen og bourgeoisiet energiske, revolutionære og progressive – de var virkelige tigere. Men med tiden, fordi deres modparter – slaveklassen, bondeklassen og proletariatet – voksede i styrke skridt for skridt og kæmpede mere og mere heftigt imod dem, forvandledes disse herskende klasser gradvist til deres modsætning: de blev reaktionære, de blev til bagstræberiske mennesker, de blev til papirtigere. Og til sidst blev de styrtet – eller vil blive styrtet – af folket. De reaktionære, tilbagestående og hensygnende klasser bevarede denne dobbelte natur selv i deres sidste liv-eller-død-kampe mod folket. På den ene side var de virkelige tigere; de fortærede mennesker, fortærede mennesker i million- og titusindvis. Begrundelsen for folkets kamp gik gennem en periode med store vanskeligheder og lidelser, og undervejs var der mange omveje og tilbageslag. At tilintetgøre styret fra imperialisme, feudalisme og bureaukrat-kapitalisme i Kina kostede det kinesiske folk mere end hundrede år og titusinder af millioner liv, før sejren i 1949. Se! var disse ikke levende tigere, jerntigere, virkelige tigere? Ikke desto mindre forvandlede de sig til sidst til papirtigere, døde tigere, tofu-tigere. Dette er historiske kendsgerninger. Har folk ikke set eller hørt om disse kendsgerninger? Der har i sandhed været tusinder og titusinder af dem! Tusinder og titusinder!

Derfor må imperialismen og alle reaktionære, set i deres essens, på langt sigt og i et strategisk perspektiv, forstås for hvad de er – papirtigere. Det er dette, vores strategiske tænkning bør bygge på. På den anden side er de også levende tigere, jerntigere, virkelige tigere, som kan fortære mennesker. Det er dette, vores taktiske tænkning må bygge på."

Mao Zedong, *tale ved Wuchang-mødet i det Kinesiske Kommunistpartis Centralkomités politbureau* (1. december 1958).

Epilog: Udtalelse fra DKU's landsmøde i 2025 om Palæstinabevægelsen i Danmark i de sidste to år

Overvejelser over den antiimperialitiske bevægelse over de sidste to år

Israels eskalerede folkemord i Palæstina har virket som en gnist, der har antændt en præriebrand i Danmark. De sidste to år har repræsenteret en stor udvikling i den antiimperialistiske bevidsthed blandt Danmarks progressive folk, særligt blandt ungdommen. Vi har set kæmpe demonstrationer og en bred mobilisering blandt folk, som man ellers ikke før har set deltage i politisk aktivitet og særligt ikke omkring én sådan sag, der tvinger én i skarp modsætning til den borgerlige stat og regeringens førte politik.

Kampen for Palæstinas nye stadie, som blev indledt i perioden direkte efter den 7. oktober, har repræsenteret et skelsættende punkt, hvor vandene klart delte sig. Gik du med det palæstinensiske folks kamp for national befrielse, eller talte du i virkeligheden zionismens sag og bar vand for dem ved at fordømme begge sider? Her har vi set borgerlige partier som Enhedslisten totalt tabe masken og vise, at når det virkelig gjaldt, så rakte deres 'støtte' til Palæstina kun til, at det palæstinensiske folk muligvis kunne få nødhjælp, imens de blev slagtet. Men når Israel skulle bruge legitimering og international opbakning til at initiere deres forbryderiske krig, stod Enhedslisten klar til at retfærdiggøre den. Afsløringen af Enhedslisten og bruddet mellem Ø og de progressivt indstillede folk i Danmark baner

vejen for dannelsen af en ny venstrefløj, og det er på længere sigt en god ting. Hvis vi vil være seriøse om kampen for de undertrykte folks befrielse og for socialismen verden over, er det et nødvendigt skridt at bryde med vildlederne på borgen. Dette repræsenterer et vigtigt første skridt.

Den nye venstrefløj, trods sin store kampgejst og initiativ, lider imidlertid af en række fejltagelser og forkerte analyser af samfundet, som har holdt den tilbage. Disse fejl bunder i et manglende studie af de tidligere bevægelsers kampe og af klassekampens erfaringer. Vi håber, at trods vores beskedne størrelse og vores egne fejl og mangler i kampen, så kan folk se bort fra disse og tage vores argumenter til høring. De kommer fra os som unge kommunister, der brænder for Palæstina, for klassekampen og for at bygge et helt andet Danmark, ikke fra fjender eller lænestolskritikere.

Bevægelsen i dens forskellige former har ikke sat klassespørgsmålet centralt i kampen. Selvom der har været et relativt klart fjendebillede ift. forbindelsen mellem dansk storfinans som Mærsk og den reaktionære udpost Israel, er det ikke nok blot at være klar over, at det er storkapitalen, især i Danmark, der bakker op om Israel. Vi er også nødt til at undersøge hvilke kræfter i Danmark, som rent faktisk har en interesse i omvæltningen af dette borgerskab, og som derved er den vigtigste kraft i kampen mod det, nemlig arbejderklassen. Den eksisterende bevægelse har efter vores opfattelse underprioriteret og forbigået arbejderklassens organisering.

Et par enkelte opfordringer blev i de første måneder sendt til de reformistiske ledelser af fagforeningerne om at fordømme folkedrabet, og det satte i visse fagforeninger vigtige diskussioner i gang, omend det sjældent ledte til videre handling. Det er ikke tilstrækkeligt. Hvis kontakten mellem de antiimperialistiske aktivister og arbejderklassen i deres økonomiske kamp indskrænker sig til beskedudvekslinger med

de passive og forstenede fagforeningsledelser, så er der ikke gjort et konsekvent forsøg på at organisere arbejderklassen. Vi er nødt til at innovere og finde nye måder at bringe de antiimperialistiske idéer til arbejderne selv, ikke kun deres ledere. Hidtil har det, så vidt vi ved, ikke været seriøst på tale, at aktivisterne i den antiimperialistiske bevægelse skulle gå ud og gøre det hårde og langsigtede organiserende arbejde blandt arbejderklassen, der skal til for at opnå resultater.

Hvis den danske regering og borgerskabet skal presses til at trække støtte til Israel, må man slå dem, hvor det gør ondt. Ikke kun studenter, der blokerer ting, primært som demonstration, men faktisk nedlukning og truende reduktion af produktionen ved strejke. Dette niveau af kamp er det eneste, som kan fremtvinge indrømmelser fra borgerskabets regering. Det er derfor ikke et spørgsmål om, hvorvidt vi bør gøre det, men hvordan.

Dette manglende fokus på arbejderklassen og til tider manglende klarhed om, hvordan det bredere segment af dansk kapital, ikke blot Mærsk, tjener på Israel, stammer fra en manglende vægt på et konsekvent studie af klassekampens erfaringer og af marxismen. Vi er nødt til at forene marxismen med den antiimperialistiske bevægelse, og vi er nødt til at forene den antiimperialistiske bevægelse med arbejderklassen. Historien har gang på gang vist, at dette er den eneste vej frem.

Et stærkt problem er de store dele NGO'istiske arbejdsmetoder og den organisationskultur, som er blevet importeret ind i denne spirende antiimperialistiske bevægelse. De benspænd, som bevægelsen har sat for sig selv ved sin veksling mellem spontan militant aktivisme og en form for NGO-'bevægelsesanarkisme', er en tung lænke om benet på bevægelsen. Denne arbejdsstil tager bl.a. form af en forkastning af alle former for lederskab: lederskab af arbejdsgrupper, lederskab af organisationer, lederskab i lejre som Rafah Garden,

lederskab inden for centrale organiserende organer som APG og IF, SMB og lignende organisationer rundt om i landet.

Derudover benægtes disse gruppers ledende rolle i forhold til bevægelsen. Lederskab er fuldstændig essentielt for at løse en hvilken som helst opgave. Det er absurd at forestille sig, at man kan føre en klassekamp uden lederskab. Det faktiske resultat af antilederlinjen er, at individer eller enkelte grupper inden for disse bevægelser får mulighed for at dominere den politiske retning for arbejdet uden anden begrundelse end at være stædigst, at råbe højest eller at være mest populære. Hvis den antiimperialistiske bevægelse skal udvikle sig, må vi lede baseret på klare idéer og forståelser og anvende velovervejede kampmetoder. At have denne samtale er umuligt, når lederne nægter at anerkende, at de er ledere, og derved ikke kan stå til ansvar for forkerte metoder. Kort sagt: Bevægelsen er nødt til at droppe NGO-metoderne og konfrontere spørgsmålet om ledelse langt mere direkte.

Et af de mest skadelige elementer af NGO-kulturen, som er blevet implementeret i dele af den antiimperialistiske bevægelse, er en modstand mod nogen som helst form for politisk, ideologisk og praktisk afklaring. Der er kræfter i bevægelsen, som udgør en stor modstand mod, at bevægelsen tager skridt i retning af en fælles, basal forståelse af det danske samfund og kampen for Palæstina. Endnu mere afgørende er der en stor modstand mod afklaring mht. kampformer og metoder i bevægelsen. I stedet for at have en seriøs debat om, hvad der må gøres og kæmpe for indførsel af en fælles plan og strategi ud fra en grundig analyse, vælger vi i stedet at gøre lidt af hvert, alt efter hvad man individuelt tror har størst virkning. Dette kan føre til fortsatte spildte kræfter på en række kampmetoder, som ikke har nogen virkning eller har modsat virkning, samt et manglende initiativ til at identificere nye kampformer, som har større virkning. Så længe vi ikke kan have en seriøs debat om,

hvordan vi kæmper, så vil vores metoder forblive NGO-kampformer, dvs. kampformer som reelt ikke truer borgerskabet og dermed ikke vil føre til indrømmelser.

Vi vil til slut kort komme med nogle overvejelser om en række af de kampformer, som er blevet brugt i bevægelsens sidste par år for at pege på, hvad vi mener, der er brug for mere af, og hvor vi vil lægge vores kræfter, samt hvilke kampformer der bør opgives, da de ingen virkning har.

1. **Blokader ved våbendeleproducenter og store danske virksomheder med direkte forbindelse til Israel** har været de mest avancerede kampformer, som vi har set i de sidste to år. Disse typer aktioner, ved at forbigå nogen illusioner om at kunne tigge og bede kapitalen om at give os koncessioner, repræsenterer en mere bevidst og virkelig modstand mod Israel end andre. De har stadig den mangel, at de indskrænker sig til at ramme de virksomheder, som har direkte forbindelse til Israel, og at de ikke søger på nogen systematisk vis at organisere arbejderklassen til at udføre denne type blokadeaktioner. Så længe blokadeværktøjet forbliver i en lille gruppe aktivisters hænder, vil dets virkning være skarpt begrænset. Vi er nødt til at udvide kampen og brede palæstinakampen ud på arbejdspladserne, at organisere arbejderklassen til blokader eller endda solidaritetstrejker.

2. **Demoer, møder og demonstrative aktioner** er en anden type aktion, da de ikke rammer fjenden direkte. Disse kampformer er vigtige, men deres virkning er betinget af, hvad de leder til, og ikke hvad de er i sig selv. Vi må ikke lade os snyde af samfundets demokratiske facade. Der er ingen i magten, som lytter til os blot fordi vi gør os synlige. Demonstrative aktioner har værdi kun så vidt, at de mobiliserer folk til at anvende andre, mere direkte kampformer. De skal altså være et middel, ikke et mål. Overordnet har bevægelsen været særligt stærk i disse typer

aktioner og har fået udbredt en bred bevidsthed. De demonstrative aktioner har til tider været holdt tilbage af en forvirret tiltro til, at det danske samfund er demokratisk. Derudover har bevægelsens manglende ledelse ført til, at den store mængde spontane energi, som er blevet sat fri, ikke finder noget klart mål at kanalisere sig hen imod, og i stedet løber ud i sandet. Det klareste eksempel herpå er Rafah Garden, der startede som et helt unikt skridt i studenternes kamp i nyere tid og et kreativt organiseringspunkt, som mobiliserede mange, men kort derefter 'vendte sig indad' og endte med at bruge det meste af sin tid på at pleje sig selv ved at mangle en fælles handlekraft og en retning for det næste skridt i kampen. Vi håber at fremstille en dybere kritik og nogle flere overvejelser om specifikt Rafah Garden i den kommende tid.

3. **Boykot og borgerforslag**. Boykot er et tabu, som det ikke er tilladt at udfordre, men hvis vi er seriøse om at kæmpe mod imperialismen og for Palæstinas befrielse, kan vi ikke lade nogen sten forblive uvendt. Disse to kampformer har slet ingen eller næppe nogen virkning og kan i værste fald være demobiliserende. Det kan de ved at udbrede illusioner i befolkningen om det danske samfund og kampens vilkår.

Begge kampformer bygger på dybe illusioner om, hvordan det kapitalistiske samfund hænger sammen, og bygger grundlæggende på en antagelse om, at det kapitalistiske samfund, og endda markedet, er demokratisk. Vi lever i dag i en ultrafinansialiseret verden, hvor de fleste store virksomheder er fælleseje af forskellige multinationale kapitalgrupper, fonde, og storkapitalister. Ideen om, at man kan isolere og ramme Israel-støttende virksomheder effektivt i en moderne verden, hvor varer, kapital og penge kan bevæge sig så frit, er kort sagt en drøm. Individuelle ændringer i forbrugsvaner har ingen mærkbar virkning på Israel som stat

eller de virksomheder, som støtter dem. Særligt absurd er det udbredte forslag om at boykotte alle virksomheder, som på den ene eller anden måde er investeret i Israel. Hvis der bliver købt et par færre Coca-Colaer i København og et par flere Harboe, er der ekstremt langt derfra til, at nogen som helst reel støtte til Israel bliver trukket. Det er ekstremt usandsynligt, at man kan gøre nogen mærkbar forskel med ændring af et segment af befolkningens indkøbsvaner, blandt andet fordi det er fuldstændigt uigennemskueligt, hvor penge reelt ender henne, og fordi de samme rigmænd, som mister penge på den ene pro-israelske virksomhed, ikke nødvendigvis er de samme, som vinder, når du køber noget andet.

Den vigtigste årsag at forstå er, at Israel ikke er et onde, som kun virksomheder tolererer, fordi de tjener lidt ekstra mønt ved at operere i landet. Israel er et vigtigt redskab for den vestlige blok af imperialister til at underkue og undertrykke Mellemøsten og verdens folk samt i deres regionale konflikt med den rivaliserende imperialistiske blok. Det er derfor slet ikke det mest betydelige, om Coca-Cola tjener 1,06 % mindre i visse lande i en årrække, men om Israel fortsat tjener som det værktøj, det er beregnet til. Kort sagt: Der skal meget mere til end et moderat fald i profitten for enkelte virksomheder, hvis Israel skal mærke reelle repressalier. Men blev Sydafrika ikke væltet af boykots og sanktioner? Nej. Sanktioner og boykot fra de vestlige regeringer er en mytisk heltehistorie, som fejlagtigt placerer vestlige politikere, som var mest tilsmudset i kollaboration med apartheid, som hovedaktører i den omvæltning, der skete i Sydafrika.

Men hvorfor udfordre boykotdogmet? Kan man ikke bare gøre noget andet og lade dem, som vil boykotte, passe sig selv? Fordi det er en emotionel krykke for det brede flertal af sympatisører

og Palæstina-aktivister. Uden at være baseret på statistik udgør boykot en kæmpe majoritet af kampformerne blandt folk, som er sympatiske med Palæstina og gerne vil støtte på en eller anden vis. Det fungerer som en tryghedsknap, en følelse af at gøre noget hver gang man er ude og købe ind. Denne rolighedsfølelse er reaktionær. Den tager en fuldstændig sund inklination til handling og forvandler den til de facto inaktion. Lad da folk have det dårligt med ikke at gøre noget, så det kan drive dem ud på gaderne, ud i kampen.

Og allervigtigst: Lad det drive dem til at kritisk at studere og undersøge, hvilke kampformer der faktisk kan udfordre borgerskabet.

Litteraturliste

Primærlitteratur

Engels, Friedrich. *Socialismens udvikling fra utopi til videnskab.* 1877.

Habash, George. *Teoretisk bevæbning til befrielseskamp.* 1969.

Harvey, David. *A Breif History of Neoliberalism.* 2005.

Lenin, V. I. *A Caricature of Marxism and Imperialist Economism.* 1916.

Lenin, V. I. *Imperialismen som kapitalismens højeste stadium.* 1916.

Marx, Karl. *Den 18. brumaire af Louis Bonaparte.* 1851.

Marx, Karl. *Kapitalen. Bind 1.* 1867.

Marx, Karl. *Kritik af Gotha-programmet.* 1875.

Mao, Zedong. *Analyse af klasserne i det kinesiske samfund.* 1926.

Mao, Zedong. *Some Experiences from Our Party's History.* 1936.

Mao, Zedong. *Om modsigelser.* 1937.

Mao, Zedong. *Tale ved Wuchang-mødet i det Kinesiske Kommunistpartis Centralkomités politbureau.* 1958.

PFLP. *Grundlæggende erklæring for den Populære Front til Palæstinas Befrielse.* 11. december 1967.

PFLP. *Strategien til Palæstinas befrielse.* 1969.

R., Kark. *Consequences of the Ottoman Land Law: Agrarian and Privatization Processes in Palestine.* 1858–1918.

Scocozza, Benito. *Danmark i den internationale klassekamp. København: Forlaget Oktober.* 1978.

Scocozza, Benito. *Klassekampen i Danmarkshistorien: Feudalismen.* 1976.

Soviet Information Bureau. *Falsifiers of History. Moscow: Foreign Languages Publishing House.* 1948.

Samtidige maoistiske analyser

Maoist Communist Union (USA). *Lenin's Five-Point Definition of the Economic Aspects of Capitalist Imperialism and Its Relevance Today.* 2023.

Maoist Communist Union (USA). *Neomercantilism.* 2024.

Rapporter

Oxfam International. *Inequality Inc.: How Corporate Power Divides Our World and the Need for a New Era of Public Action.* 2024.

Artikler, tidsskrifter og websider

ART — Analysis and Research Team. ***Harnessing Wind Power: Navigating the EU Energy Transition and Its Challenges.*** Brussels: Council of the European Union (EU Council), September 2024.https://www.consilium.europa.eu/media/1kyk0wjm/2024_685_art_windpower_web.pdf

Directorate-General for Trade and Economic Security. 2025. *Joint Statement on a United States-European Union Framework on an Agreement on Reciprocal, Fair, and Balanced Trade.* Brussels: European Commission, 21 August 2025. https://policy.trade.ec.europa.eu/news/joint-statement-united-states-european-union-framework-agreement-reciprocal-fair-and-balanced-trade-2025-08-21_en

European Commission. 2019. *The European Green Deal.* Accessed December 2, 2025. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_da

European Commission. 2025. *REPowerEU: affordable, secure and sustainable energy for Europe.* Accessed December 2, 2025. https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_en

Forsby, Andreas Bøje. *Afkobling eller risikostyring: Danmarks prekære dilemma i forholdet til Kina.* DIIS Policy Brief, København: Danish Institute for International Studies, 28. august 2024.

Forsvarsministeriet. "Indsatsen i Afrika." *Fmn.dk — Internationale operationer.* https://www.fmn.dk/da/arbejdsomraader/internationale-operationer/igangvarende-operationer/afrika2/

Gottschalck Anbro, Stefan; Alina Grecu; Mathias Busk Tjørnum; Robert Wederkinck. *Omfattende danske handels- og investeringsrelationer med USA.* Analyse 2025:4, Danmarks Statistik (10. marts 2025). https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/Analyser/55556-omfattende-danske-handels-og-investeringsrelationer-med-usa

Kühlmann, Kalle. *Stats- og klasseinteresser i Grønland.* Roskilde Universitet, 2017. https://rucforsk.ruc.dk/ws/portalfiles/portal/59957027/Gronland_pdf_final.pdf

Marquand, Robert. 2024. "Greece Introduces 'Growth-Oriented' Six-Day Working Week." *The Guardian*, July 1, 2024. https://www.theguardian.com/world/article/2024/jul/01/greece-introduces-growth-oriented-six-day-working-week

Miljøstyrelsen. *Håndbog i miljøstyring af jord- og grundvandsforurening.* Miljøprojekt 867, kapitel 5. Odense: Miljøstyrelsen, 2003. https://www2.mst.dk/udgiv/publikationer/2003/87-7972-864-2/html/kap05.htm#SubSection5.1.3

"Nej, Novo bliver ikke det nye Nokia." *AE.dk*, May 28, 2024. https://www.ae.dk/debatindlaeg/2024-05-nej-novo-bliver-ikke-det-nye-nokia

"Novo Nordisk i krise." *TV 2*, August 20, 2025. https://nyheder.tv2.dk/live/business/2025-08-20-novo-nordisk-i-krise

PFLP / Al-Hadaf. "PFLPs opfattelse af begrebet 'den demokratiske stat' i 'Palæstina'." Dansk oversættelse i *PFLP Forklarer*. "PFLP forklarer." *Futura*, 1970.

Socialdemokratiet. "Formænd og statsministre." *Socialdemokratiet*. https://www.socialdemokratiet.dk/om-os/historie/formaend-og-statsministre

Dictionary of Revolutionary Marxism. Massline.org. https://www.massline.org/Dictionary/index.htm

Uddybende læsning

Første Kapitel: ”Imperialisme og Antiimperialisme”

”Imperialismen, det højeste stadie af kapitalismen” 1917, Lenin

”A Caricature of Marxism and Imperialist economism” 1916, Lenin

”Lenins five point definition of the economic aspects of imperialism” 2023, Maoist Communist Union (MCU) USA

Andet Kapitel: ”Imperialisternes handelspolitik”

”Neomercantilism” 2024 , Maoist Communist Union (MCU) USA

”Socialism or Social-Imperialism” 1983. Revolutionary Communist Party

Tredje Kapitel ”Dansk imperialisme”

”Danmark i den internationale klassekamp” 1978, Benito Scocozza

”Klassekampen i Danmarkshistorien: Feudalismen” 1976, Benito Scocozza

”Falsifiers of History” 1948, Sovjetunionens informationsbureau

Fjerde Kapitel ”Kampen for et frit Palæstina”

”Teoretisk bevæbning til befrielseskamp” 1969, George Habash

”Klassekampen i Libanon” 1976, (Aurora) FMI, Forbundet Mod Imperialisme

”Strategy for the Liberation of Palestine” 1969, PFLP

Slutnoter

[1]Sun Tzu, Krigskunsten. 500 Fk., Kapitel 3, Vers 18.

[2]En god defintion på kapital, værdi og andre basale marxistiske koncepter kan findes i *Dictionary of Revolutionary Marxism*: https://www.massline.org/Dictionary/index.htm

[3]Oxfam International. *Inequality Inc.: How Corporate Power Divides Our World and the Need for a New Era of Public Action. 2024.*

[4]I marxistisk terminologi, tales der om tendensen til monopolisering, når færre og færre firmaer kontrollerer større og større andele af markedet. Da der dog stadig sjældent er tale om ét enkelt firma i de fleste brancher, er der siden opfundet et mere direkte ord: *Oligopoli*.

[5]Lenin: Imperialismen som kapitalismens højeste stadium, 1916

[6]At bruge ordet 'kapitaler' i flertal kan måske forvirre, men det er vigtigt, fordi virksomheder eller grupper af allierede virksomheder sjældent i dag er ejet at én kapitalist alene, det er i stedet 'en kapital' som enhed, der også har egne interesser. Derfor kan det i visse kontekster være mere belysende at tale om 'kapitaler' eller kapitalgrupper som konkurrer, frem for blot at tale om individuelle kapitalister.

[7]Dette er i praksis ikke helt sandt, da højtstående direktører ofte er kapitalister selv, og ejer en del i firmaet, som de arbejder i. Selv når dette ikke er tilfældet, vil en velbetalt direktør ofte modtage så stort et honorar, at de rigeligt får del i udbytningen af arbejderklassen, og dermed er del af borgerskabet, selv hvis de ikke formelt ejer kapital. *Husk, kapital er en relation mellem mennesker, ikke ting.* Det er altså ikke det afgørende om kapitalisten har et skøde på sin position.

[8]Lenin: Imperialismen som kapitalismens højeste stadium, 1916

[9]Ibid.

[10]BRICS er en løs økonomisk og politisk alliance der forsøger at udfordre de

USA-ledte økonomiske institutioner. Navnet er en forkortelse af Brazillien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika, men blokken har mange andre medlemmer, hvoraf en del af dem også har nære forbindelser til den USA ledte blok.

[11]Det er vigtigt at nævne, når vi bruger ordet 'borgerlige' og 'borgerskabet', at vi anvender de marxistiske termer, som betyder kapitalistiske og kapitalistklassen, frem for den moderne danske brug af ordet borgerlige, som blot refererer til det 'blå' partier og deres støtter. Vi mener derved at alle partierne i Folketinget er *borgerlige*, da de alle tjener kapitalen, og borgerskabet.

[12]Karl Marx beviser i Kapitalen, hvordan profitraten på langt sigt har en tendens til gradvist at falde, i takt med at produktionen bliver mere og mere mekaniseret. Det gør den, da kun arbejdskraft skaber merværdi, men kapitalisterne er nødt til at bruge en evigt stigende andel af deres investering på maskiner, redskaber o.l. Når dette sker på samfundsplan over lang tid, leder det til et generelt fald i profitraten, hvilket betyder, at kapitalisterne evigt må søge efter værre udnyttelse af arbejderklassen, og nye muligheder for profit, hvis den skal forblive profitabel. *Kapitalen*, bind 3. kapitel 13 berører dette.

[13]Det bør nævnes at Vestbredden i stor grad styres direkte af Israel, og at Vestbredden dermed kan beskrives som en mellemform, som både har direkte- og semikoloniale træk.

[14]Socialismen er den lavere fase af kommunismen, et overgangssamfund, hvor rester af kapitalismen bistår i form af borgerlig ret. Det var denne type samfund, som mange af de lande, der er kendt som kommunistiske i virkeligheden var. Marx beskriver det socialistiske samfund således i "Kritik af Gotha Programmet": *"Det vi har at gøre med her, er ikke et sådant kommunistisk samfund, som har udviklet sig på sit eget grundlag, men tværtimod et sådant, som lige udgår fra netop det kapitalistiske samfund, og som altså i enhver henseende, økonomisk, moralsk og åndeligt endnu er behæftet med modermærkerne fra det gamle samfund, af hvis skød det kommer."*

[15]Med det nationale borgerskab menes der de segmenter af kapitalisterne i de undertrykte lande som har en relativt uafhængig økonomisk position, og som finder sig i konkurrence med imperialisterne. Små produktionsejere og handelsmænd der ikke drager særlig gavn af imperialisternes udbytning af deres land. Mao beskrev holdningen af disse folk over for den antiimperialistiske revolution i "Analyse af klasserne i det kinesiske samfund" fra 1926: *"Mellemborgerskabet, og det vil først og fremmest sige det*

nationale borgerskab, er inkonsekvent i sin holdning til den kinesiske revolution: Det føler, at revolutionen er nødvendig, og det støtter den revolutionære bevægelse mod imperialismen og krigsherrerne, når det lider under den udenlandske kapitals slag og krigsherrernes undertrykkelse, men det bliver mistænksomt overfor revolutionen, når det forstår, at revolutionen på grund af det hjemlige proletariats militante deltagelse og det internationale proletariats aktive støtte truer dets klasses håb om at opnå status som storborgerskab."

[16]Lenin: Imperialismen som kapitalismens højeste stadium, 1916

[17]En *social basis* er de klassekræfter, som er bag en given bevægelse. Altså hvilke grupper i samfundet som giver styrke til en given ide, bevægelse eller tendens.

[18]*Superprofitter* er betegnelsen for de abnormalt høje profitter, som monopolkapitalen i de imperialistiske lande tilraner sig.

[19]Vi lever i dag under borgerskabets diktatur. *Proletariatets diktatur* er arbejderklassens statsmagt, som består i at arbejderklassen styrer og leder samfundet. Ordet diktatur betyder alene 'styre' og har ikke noget at gøre med diktatorer.

[20]*I dette segment bruger vi primært eksempler fra fagbevægelsen, men den udgør i virkeligheden kun en del af arbejderbevægelsen.* Den samme logik gælder alle arbejderklassens 'organer', som i dag er besat af borgerskabets agenter, fx. 'arbejderpartierne' som socialdemokratiet, SF og DKP efter 2. verdenskrig, og nutidige falske arbejderpartier i Danmark.

[21]Lenin: Imperialismen som kapitalismens højeste stadium, 1916

[22]Mao, og de tidligere marxister skiller mellem den grundlæggende modsigelse og den primære. *"Den grundlæggende modsigelse i en tings udviklingsproces og processens væsen, der er bestemt af denne grundlæggende modsigelse, forsvinder ikke, før processen er afsluttet; men i en langstrakt proces er betingelserne normalt forskellige på hvert trin. Årsagen er, at selv om karakteren af den grundlæggende modsætning i en tings udviklingsproces og processens essens forbliver uændret, bliver den grundlæggende modsætning mere og mere intensiveret, efterhånden som den går fra det ene stadium til det andet i den langvarige proces. Desuden bliver nogle af de mange større og mindre modsætninger, som er bestemt eller påvirket af den grundlæggende modsætning, forstærket, nogle bliver midlertidigt eller delvist løst eller mildnet, og nogle nye opstår; derfor er processen præget af stadier. Hvis folk ikke er opmærksomme på stadierne i en tings udviklingsproces, kan de ikke håndtere dens modsætninger ordentligt."* Mao, Zedong. *Om modsigelser*. 1937.

[23]Engels: Socialismens udvikling fra utopi til videnskab, 1880. OBS: Oversættelsen har en forkert brug af ordet 'Modsætning' Det rigtige ord er 'Modsigelse' Modsigelse beskriver en proces som består af kæmpende parter, og har en specifik betydning indenfor marxistisk filosofi. Modsætning refererer i denne kontekst specifikt til kampen mellem de to aspekter. På Engelsk er modsigelse = 'contradiction' og modsætning = 'opposite'

[24]grundet deres økonomiske position. Det inkluderer et bureaukratisk strata, som er bundet til de semikoloniale statsapparater, og til de lokale partnere eller medinvestorer i multinationale virksomheder der udbytter landet. Mao beskriver i "Some Experiences from our Party's history" hvordan et undertrykt folk kan forholde sig til de reaktionære elementer indenfor nationen: *"The comprador-bourgeoisie is always a running dog of imperialism and a target of the revolution. Different groups of the comprador-bourgeoisie belong to the monopoly capitalist groups of different imperialist countries such as the United States, Britain and France. In the struggle against the various comprador groups it is necessary to exploit the contradictions between imperialist countries, first coping with one of them and striking at the chief immediate enemy. For instance, in the past the Chinese comprador-bourgeoisie consisted of pro-British, pro-U.S. and pro-Japanese groups. During the War of Resistance Against Japan we exploited the contradiction between Britain and the United States on the one hand and Japan on the other, first striking down the Japanese aggressors and the comprador group depending on them. Then we turned round to deal blows at the U.S. and British aggressor forces and bring down the pro-U.S. and pro-British comprador groups."*

[25]En faldende organisk sammensætning betyder, at andelen af konstant kapital (produktionsmidler) relativt til variabel kapital (arbejdskraft) i produktionsprocessen falder: *"For at udtrykke denne vekselvirkning kalder jeg kapitalens værdisammensætning, for så vidt den bestemmes ved kapitalens tekniske sammensætning og afspejler dennes ændringer, for kapitalens organiske sammensætning."* Karl Marx: *Kapitalen*, bind 1, kapitel 25. Når dette sker på samfundsplan så stiger profitten, (hvis alt andet er lige) da en mindre del af investeringerne går til "dødt arbejde", der ikke skaber ny merværdi.

[26]Profitraten udtrykt i procent beregnes ved at dividere profitten med investeringen og gange med 100. Dvs. hvis vi investerer 150 kr. kapital og tjener 167 kr. tilbage, så er vores profit 17kr kr. (17/150) *100= 11,333... dvs. at profitraten i dette tilfælde er 11,333... % Profitraten kan beregnes på enhver investering, men vi kan også tale om en national eller international profitrate ved at bruge samme formel på summen af alt kapital i samfundet.

[27]Socialimperialistisk er en term, der beskriver de påståede socialistiske lande, som i virkeligheden er imperialistiske. Det er ikke indholdsmæssigt en anden ting end imperialismen, men er blot en anden udtryksform. Sovjetunionen havde derudover en række særtræk som imperialistisk land, da de ikke havde udbredt markeder, og de i stedet fungerede igennem statskontrolleret monopolkapital, som uformelt tilhørte de sovjetiske monopolbureakratkapitalister centreret i partiet SUKP(b). Sovjetunionens imperialisme tog også nogen ukonventionelle former, igennem formelle og uformelle handelsaftaler og kontrol med bureaukratisk kapital i de semikoloniale lande i østblokken. I dag er Kina en Socialimperialistisk magt, som fremstiller sig selv som socialistisk, men i sandheden er imperialistisk. De har dog ikke i samme grad ovenstående særttræk, på trods af at de stadig har en relativt stor bureaukratisk statsmonopolkapital sektor.

[28]Enkelte undtagelser er gældende her, hvor især Rumænien var åbent for vestlig finanskapital.

[29]Når vi taler om realløn, er det ikke det samme koncept, som når den borgerlige økonomi taler om realløn. Marxismen fortæller os, at under kapitalisme svarer arbejdernes realløninger til arbejdskraftens værdi i pengevaren. Af det kan man sige, at den løn, man får på fx en 8 timers arbejdsdag, svarer til den mængde varer, den løn kan købe. Den borgerlige økonom kender intet til nogen værdisubstans (abstrakt arbejde) og kan derfor ikke gøre meget andet end at inflationsjustere for de nominelle lønninger. Det gør det derfor umuligt at regne på inflation på en videnskabelig måde og man må derfor nøjes med et skøn, altså forbrugerprisindekset. På den måde kan man fuske med tallene og nå til konklusioner, som at reallønnen har været stigende under kriser, fordi man enten medtager varer, som arbejdere normalvis ikke har råd til, medregner direktørers løn osv. Desuden tager sådan en beregning ikke højde for fx ændringer i produktiviteten.

[30]Penge er den vare hvori alle andre varers værdi gives form. Dette kræver at varen selv har værdi, altså at den har taget noget menneskeligt arbejde at fremstille. Dette gælder ikke for pengetegn som sedler og digitale 'penge' disse typer af 'penge' som vi interagerer med i hverdagen har erstattet rigtige penge som et *cirkulationsmiddel*, samt som middel til køb og salg, Men de fungerer dårligt som middel til akkumulering da de kan trykkes uden restriktion, og samtidigt kan de aldrig erstatte pengevaren som værdimål. Dette spørgsmål er dækket i de første tre kapitler af Kapitalen.

[31]Scocozza, Benito. Danmark i den internationale klassekamp, 1978

[32]Finanskapitalistisk institution der ligesom IMF i dag sikrer sig adgang til

råstoffer ved at holde undertrykte nationer i gæld. EUF eksisterede siden Rom-traktaten i 1957 men nåede sit højdepunkt i 1975 efter Lomèkonventionen, hvor 71 AVS-lande gik i aftale med deres egne udbyttere.

[33]Indenfor den borgerlige økonomi kaldes denne modsigelse for Triffin-dilemmaet, som beskriver de modstående økonomiske interesser for et land vis valuta fungerer som den internationale reservevaluta. I *Kapitalen*, kapitel 3, beskriver Marx pengenes funktioner samt hvordan disse funktioner opstår ud af dens indre modsigelser. Her er der netop tale om modsigelsen mellem penge som værdimål og penge som cirkulationsmiddel foruden andre modsigelser der også gemmer sig i disse relationer.

[34]David Harvey: A Brief History of Neoliberalism, 2005

[35]Eurozonen er de lande som har taget Euroen som møntfod. Den består i dag af 20 lande.

[36]Greece introduces 'growth-oriented' six-day working week," *The Guardian*, July 1, 2024.

[37]Her er det vigtigt at notere, som forklaret tidligere, at Sovjet allerede var kapitalistisk fra 1950'erne til 1991, men eksisterede i et separat imperialistisk verdenssystem, som kun havde begrænsninger for udveksling med det eksterne imperialistiske verdenssystem. Kina, som derimod var et socialistisk land op til 1976, var næsten totalt låst af for kapitaleksport og varedumpning fra de vestlige imperialister, og det repræsenterede derfor en langt vigtigere og større lindring da de blev 'åbnet op'.

[38]Fiktiv kapital er kapital som obligationer, aktier og andre lignende værdipapirer. Fiktiv kapital er altså en slags kapital, da det skaber merværdi, og denne merværdi må altså komme fra en arbejder. Men fiktiv kapital er ikke i sig selv produktivt, da det ikke umiddelbart producerer merværdi, men er blot et løfte om en fremtidig afkast.

[39] European Commission, "Joint Statement on a United States-European Union Framework on an Agreement on Reciprocal, Fair, and Balanced Trade," 21 August 2025

[40]European Commission, "REPowerEU," European Commission, https://commission.europa.eu/topics/energy/repowereu_en.

[41]European Commission, "Den europæiske grønne pagt (The European Green Deal)," European Commission https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_da.

[42]Europa-kommissionen: "EU indfører told på urimeligt subsidierede elektriske køretøjer fra Kina, mens drøftelserne om pristilsagn fortsætter", 29. oktober 2024: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/da/ip_24_5589

[43]Harnessing Wind Power Navigating the EU energy transition and its challenges – Det Europæiske Råd

[44]Andreas Bøje Forsby, *Afkobling eller risikostyring: Danmarks prekære dilemma i forholdet til Kina*, DIIS Policy Brief, 28. august 2024, https://www.diis.dk/publikationer/afkobling-risikostyring

[45]Stigende udveksling betyder en stigende vigtighed af handel, og dermed penge og vareproduktion.

[46]Godsejerklassen bestod i Danmark af tre aspekter: Kongen, Kirken og adlen, (som indeles i lavadel og højadel) De havde til fælles at deres økonomiske grundlag var den feudale udbytning af bønderne, ved kontrol over landbrugsjorden. Igennem den feudale periode skete der store skift i forholdene mellem de tre aspekter af godsejerklassen. Op til Grevens Fejde i 1530'erne var adlen og kirken dominerende overfor kongemagten. Efter reformationen i samme tid blev kirkens rolle kraftigt reduceret. Men udviklingen af handelsborgerskabet fandt kongen en støttepille i kampen mod adlen, og dens rolle blev relativt reduceret i forhold til kongemagten.

[47]Karl Marx: Det 18. Brumaire af Louis Bonaparte, 1852

[48]Forordning om stavnsbåndets ophævelse, 20. juni 1788, Danmarkshistorien, https://danmarkshistorien.lex.dk/Forordning_om_stavnsb%C3%A5ndets_oph%C3%A6velse,_20._juni_178

[49]Erik Gøbel, "Den danske slavehandel, ca. 1660 1848," Danmarkshistorien, lex.dk, https://danmarkshistorien.lex.dk/Den_danske_slavehandel,_ca._1660-1848

[50]Hans Povelsen Egede, født 1686, var en dansk-norsk præst, også kendt som en apostel, grundet sit virke som missionær i Grønland. Han grundlagde kolonien i Godthåb (i dag Nuuk), og indledte den danske mission i Grønland. (https://da.wikipedia.org/wiki/Hans_Egede)

[51]Brimnes, Niels. "De Vestindiske Øer, 1672-1917." Danmarkshistorien (lex.dk). https://danmarkshistorien.lex.dk/De_Vestindiske_%C3%98er,_1672-1917

[52]Halberg, Rikke Lie. "Dansk Vestindien." Lex.dk – Dansk Vestindien. https://lex.dk/Dansk_Vestindien

[53]Kühlmann, Kalle. Stats- og klasseinteresser i Grønland. Roskilde Universitet, 2017.

[54]Sørensen, Axel Kjær. "Grønland ¬– historie (1500-1979)." Lex.dk. https://lex.dk/Gr%C3%B8nland_-_historie_(1500-1979)

[55]Heinrich, Jens; Vivi Noahsen; Einar Lund Jensen. "Efterkrigstiden og afkolonisering i Grønland." Trap Grønland, 16. november 2022. https://trap-groenland.lex.dk/Efterkrigstiden_og_afkolonisering_i_Gr%C3%B8nland

[56]Olesen, Simon Mølholm. "Grønlands afkolonisering, 1945-1954." Danmarkshistorien – Lex.dk. Tilgået 2. december 2025. https://danmarkshistorien.lex.dk/Gr%C3%B8nlands_afkolonisering%2C_1945-1954

[57]https://borsen.dk/top1000 Juli. 2025

[58]"Nej, Novo bliver ikke det nye Nokia." AE.dk, May 28, 2024. https://www.ae.dk/debatindlaeg/2024-05-nej-novo-bliver-ikke-det-nye-nokia

[59]Ibid.

[60]"Novo Nordisk i krise." TV 2, 20. august 2025. https://nyheder.tv2.dk/live/business/2025-08-20-novo-nordisk-i-krise

[61]Miljøstyrelsen. Håndbog i miljøstyring af jord- og grundvandsforurening. Miljøprojekt 867, kapitel 5. Odense: Miljøstyrelsen, 2003.

[62]"Ørsteds aktionærer stemmer ja til kapitaludvidelse," Jyllands-Posten, 2. december 2025, https://jyllands-posten.dk/erhverv/ECE18507507/oerstedaktionaerer-stemmer-ja-til-kapitaludvidelse/

[63]"Ørsteds problemer koster hver dansker tusindvis af kroner," TV 2, 12. august 2025, https://nyheder.tv2.dk/business/2025-08-12-oersteds-problemer-koster-hver-dansker-tusindvis-af-kroner

[64]FDI (Foreign Direct Investment) er en økonomisk betegnelse der betyder udenlandske investeringer, som har en kontrollerende andel. Det kan tage form i at erhverve eller sammenlægge sig med virksomheder i udlandet, at opstarte nye filialer eller at købe en betydelig andel af en udelandsk virksomhed (defineres som over 10 %) Det er altså en kategori som betegner investeringer der involverer den ene eller anden form for direkte kontrol over investeringen.

[65]PFI (Portfolio Investments) er ikke kontrollerende aktiver som mindre aktiedele, gæld, statsobligationer ogl. Med høj likviditet.

[66]"Record investments in foreign securities," Danmarks Nationalbank,

January 29, 2025, https://www.nationalbanken.dk/en/news-and-knowledge/data-and-statistics/denmark-and-abroad/portfolio-investments/2050129-record-investments-in-foreign-securities

[67]Ibid.

[68]Statistics Denmark & Danmarks Nationalbank, "Extensive Danish Trade and Investment Relations with the United States," https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/Analyser/55557-extensive-danish-trade-and-investment-relations-with-the-united-states

[69]"Record investments in foreign securities," Danmarks Nationalbank, January 29, 2025, https://www.nationalbanken.dk/en/news-and-knowledge/data-and-statistics/denmark-and-abroad/portfolio-investments/2050129-record-investments-in-foreign-securities

[70]Ibid.

[71]"En betydelig del af danske investeringer i udlandet er placeret i USA. De danske investeringer i USA er næsten fordoblet fra at udgøre 53 pct. af dansk BNP i 4. kvartal 2015 til at udgøre 94 pct. i 3. kvartal 2024" https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/Analyser/55556-omfattende-danske-handels-og-investeringsrelationer-med-usa

[72]EU tjener som en monopolkapitalistisk sammenslutning både til økonomisk og politisk opdeling.

[73]Forsvarsministeriet, "Indsatsen i Afrika," FMN, https://www.fmn.dk/da/arbejdsomraader/internationale-operationer/igangvarende-operationer/afrika2/

[74]Her menes at de har siddet på statsministerposten ¾ af de sidste 101 år: https://www.socialdemokratiet.dk/om-os/historie/formaend-og-statsministre/

[75]Dette gælder for den traditionelle flerparties 'demokrati' form af borgerligt klassediktatur, I fx. Kina har KKP siddet på magten i 77 år. I hvilken tid de har transformeret sig fra et kommunistisk parti til et kapitalistisk.

[76]For at forstå denne pagt kan anbefales bogen "Falsifiers of history" som kom fra Sovjetunionen selv efter krigen. I bogen gennemgås alle de forsøg Sovjet gjorde på at danne en antifascistisk pagt inden krigen, og hvordan de vestlige magter forpurrede og afslog disse forsøg. Se "Uddybende læsning" til sidst i bogen.

[77]"Thorvald Staunings (S) tale i Studenterforeningen 8. marts 1941,"

Danmarkshistorien (lex.dk) https://danmarkshistorien.lex.dk/Thorvald_Staunings_(S)_tale_i_Studenterforeningen_8._marts_1941 *"Denne Nyordning vil kræve et Samarbejde indenfor Europa, og Linien vil være den fra Tyskland kendte Planøkonomi, der sikkert rummer betyde¬lige Fordele fremfor den Planløshed, som har været raadende hidtil som Bestanddel af det liberalistiske Samfund, der i udpræget Grad bygger paa Egoismen - altsaa Erhvervs- og Samfundsegoisme."*

[78]https://danmarkshistorien.lex.dk/Kommunistloven_22._august_1941

[79]Dette var totalt illusorisk, da, modsat Østeuropa, var borgerskabets væbnede magt og stat stadig fuldt intakt. Det var det militære nederlag af borgerskabet i Østeuropa, der muliggjorde en 'fredelig' overgang til socialismen. At forvente dette i Danmark, hvor borgerskabets politi og militær var intakt, og hvor der ingen solidarisk belejring var til at sikre reelt demokratiske valg, så var det en barnlig drøm at prøve det samme her. Derudover var styrkeforholdene mellem DKP og Socialdemokratiet meget anderledes end i de Østeuropæiske lande. Socialdemokratiet havde indtil for nylig været det regerende parti, og havde et stærkt politisk apparat.

[80]Der var en opblomstring i arbejderbevægelsen, i dannelsen af nye kommunistiske partier og organisationer og i den antiimperialistiske bevægelse i 70'erne, men ellers havde tiden efter DKPs fallit lige efter krigen været en relativt reaktionær periode også.

[81]Citat uddraget fra "PFLP Forklarer..." udgivet 1970 af forlaget Futura. Teksten er en dansk oversættelse af artiklen "PFLPs opfattelse af begrebet "den demokratiske stat" i "Palæstina"" fra Bagdad observer, udgivet i PFLPs blad Al-Hadaf

[82]Consequences of the Ottoman Land Law: Agrarian and Privatization Processes in Palestine, 1858–1918

[83]Mandatsystemet var et kolonialsystem af Folkeforbundet og var ikke andet end en legal kolonial instans. Folkeforbundet var en international mellemstatslig organisation oprettet efter Første Verdenskrig og var forgænger til de Forenede Nationer (FN) som blev oprettet efter 2. verdenskrig.

[84]Apartheid var en systematisk racistiske opdeling, der blev brugt i det koloniale Sydafrika, hvis formål var at dominere befolkningen, og især arbejderklassen ved at skarpt stratificere hvide og sorte, og udøve skånselsløs undertrykkelse mod de indfødte afrikanere.

[85]Det er vigtigt at skelne mellem nationen og folket. Hvor nationsbegrebet inkluderer alle palæstinensere, inkluderer 'folket' alle palæstinenser, undtagen de få reaktionære lag, som faktisk er forbundet til imperialismen økonomisk og socialt. Denne sondring blev, så vidt vi ved, først anvendt af Mao i den kinesiske revolution, men har en generel anvendelighed for de undertrykte lande.

[86]Pjalteproletariatet er et segment på 'grænsen' af arbejderklassen, som har en reaktionær position, da de ikke deltager i den sociale produktion eller reproduktion, men i stedet eksisterer med et parasitisk forhold til arbejderklassen og folket. De inkluderer pimps, bander, prostituerede og narkosælgere. Der er stor forskel på disse grupper, men de har det til fælles, at de ikke har gunstige forhold for udvikling af revolutionær bevidsthed, og ofte har spillet en vigtig rolle i at tjene imperialisterne og kapitalen generelt imod revolutionære bevægelser. Et eksempel fra nutidens Palæstina er de israelsk-støttede bander, der er aktive i Gaza i denne tid.

[87]Ordet putsch oversættes til kup. Når vi skriver putschisme, betyder det en form for statsmagt, som kommer til gennem kup og ikke reelt forsøger at mobilisere masserne til at transformere samfundet, men i stedet administrativt opbygge, i dette tilfælde, progressive sekulære statsinstitutioner.

[88]Oversat betyder det frihedskæmpere og/eller selvforsagere. Det betyder i denne sammenhæng guerillasoldater.

[89](P)DFLP er en splittergruppe fra PFLP. Gruppen er grundlagt i den "Maoistiske Tradition" men er senere skiftet ideologisk orientering. Gruppen er anført af Nayef Hawatmeh.